



Vernieuwde risicotaxatie Ritax 2.0

Evaluatie van implementatie en gebruik door Raad voor de Kinderbescherming en jeugdreclassering

Contactgegevens

Augustus 2023

Wendy Buysse

wbuysse@dsp-groep.nl

020-6257537

Aline Petersen

apetersen@dsp-groep.nl

Dit onderzoek is uitgevoerd door DSP-groep, in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie en Veiligheid.

© 2023, WODC, ministerie van Justitie en Veiligheid, auteursrechten voorbehouden.

Inhoud

Samenvatting	5
Afkortingen	12
1 Inleiding	13
1.1 Aanleiding	13
1.2 Ritax als onderdeel van het LIJ	14
1.3 Probleemstelling en onderzoeksvragen	17
1.4 Leeswijzer	17
2 Ritax 2.0	19
2.1 De Ritax: Ritax A en Ritax B	19
2.2 Aanpassingen in de Ritax	22
2.3 Aannames en verwachte effecten	25
2.4 Voorbereiding en landelijke implementatie Ritax 2.0	27
3 Onderzoeksverantwoording	30
3.1 Oorspronkelijk onderzoeksdesign	30
3.2 Onderzoeksactiviteiten	30
3.3 Analyse	34
4 Implementatie bij de RvdK	36
4.1 Verspreiding	36
4.2 Adoptie	39
4.3 Invoering	39
4.4 Borging en ervaring met de Ritax	39
4.5 Effecten	41
4.6 Mate waarin jongeren naar gedragsinterventie worden toegeleid	48
4.7 Samenvatting	50
5 Implementatie bij jeugdreclassering	51
5.1 Verspreiding	51

5.2	Adoptie	53
5.3	Invoering	54
5.4	Borging en ervaring met de Ritax	54
5.5	Effecten	59
5.6	Samengevat	63
6	Conclusies	65
6.1	Inleiding	65
6.2	Implementatie van de Ritax 2.0	65
6.3	Beoordeling van het gebruik: fouten, onduidelijkheden en knelpunten in de Ritax 2.0	66
6.4	Gebruik Ritax 2.0 in vergelijking met Ritax 1.0	68
6.5	Gebruik van de Ritax in ASR-zaken	69
6.6	Algemene conclusie	69
6.7	Beperkingen van het onderzoek	70
6.8	Reflectie en aanbevelingen	70
 Bijlagen		
	Literatuur	74
	Bijlage 1 Begeleidingscommissie	76
	Bijlage 2 Analysekamer	77
	Bijlage 3 Interviewleidraad en vragenlijst	78
	Bijlage 4 Tabellen gebruik Ritax RvdK	92
	Bijlage 5 Items onbekend in Ritax B	94

Samenvatting

Inleiding

In de jeugdstrafrechtketen ondersteunt het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ) de ketenpartners bij het verzamelen en analyseren van informatie over de jongeren en hun leefomgeving. Met behulp van de instrumenten in het LIJ krijgen en geven de ketenpartners elkaar inzicht in wat nodig is om recidive te voorkomen. Het doel van het LIJ is om jongeren toe te leiden naar passende interventies. Onderdeel van het LIJ is het risicotaxatie-instrument Ritax. Met de Ritax worden de risico- en beschermende factoren van jeugdige verdachten in kaart gebracht, waarvan uit wetenschappelijk onderzoek bekend is dat ze de kans op herhaling van crimineel gedrag vergroten c.q. verkleinen. Met behulp van de met de Ritax verzamelde informatie wordt inzichtelijk gemaakt op welke domeinen de meeste risico's liggen. Op basis van de risicoscores in de Ritax geeft het LIJ geautomatiseerd suggesties voor passende gedragsinterventies. De suggesties van het LIJ sluiten dus in principe altijd aan bij het recidiverisico en het risicoprofiel van de jongeren. Zo kunnen jongeren naar de passende interventies worden geleid die deze risicofactoren aanpakken.

De werkwijze is als volgt.

- Voordat de Ritax wordt afgenomen door de Raad voor de Kinderbescherming, vult de politie een ander instrument in het LIJ in: het Preselect Recidive. Uit dit instrument volgt het algemeen recidive risico van de jongere (de ARR).
- Vervolgens wordt de Ritax tijdens een strafonderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) ingevuld ten behoeve van het geven van een strafadvies. De Ritax bestaat uit twee delen: de Ritax A en Ritax B. Deze twee delen bestaan uit items in dezelfde domeinen, waarbij de Ritax B een uitbreiding is op de Ritax A. De Ritax A wordt afgenomen bij jongeren die een midden of hoog algemeen recidive risico hebben op de Preselect Recidive dat door de politie wordt ingevuld, verdacht worden van het plegen van een zwaar delict en/of op verzoek van het OM en/of in verzekering zijn gesteld.
- De uitkomst van de Ritax A is een dynamisch risicoprofiel (DRP). Als het DERP midden, hoog of heel hoog is en/of er is sprake van een inbewaringstelling neemt de RvdK de Ritax B af. Als een jongere recidiveert en er is in een eerder strafonderzoek een Ritax B afgenomen, dan neemt de RvdK opnieuw een Ritax B af.
- Doorverwijzing naar de jeugdreclassering gebeurt op basis van de Ritax B. De jeugdreclassering actualiseert de Ritax B die door de RvdK is ingevuld voor het opstellen van hun plan van aanpak. Zij kunnen niet zelf een Ritax B aanmaken in het LIJ. Voor de evaluatie van het plan van aanpak nemen zij de Ritax B, actualiseren zij de Ritax B of nemen deze opnieuw af.

De Ritax is in 2021 herzien en verbeterd op basis van een Nederlands normeringsonderzoek door Van der Put et al (2021). De vernieuwde Ritax - Ritax 2.0 - is in februari 2022 in gebruik genomen door raadsonderzoekers van de RvdK en jeugdreclasseringsmedewerkers van de Gecertificeerde Instellingen (GI's). Het ministerie van

Justitie en Veiligheid (JenV) wilde met een procesevaluatie van de implementatie eventuele knelpunten en problemen in kaart brengen. Het oordeel van de gebruikers van de Ritax was hierbij van belang. Op basis van de procesevaluatie wil het ministerie van JenV het gebruik van de Ritax zo nodig verbeteren (Min JenV, 2022c).

In opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van JenV bracht DSP-groep tussen 1 juli 2022 en 1 juli 2023 in kaart hoe de implementatie verliep en welke knelpunten daarbij zijn ervaren. Verder werden de ervaringen van de gebruikers in kaart gebracht, hoe de gebruikers de herziene Ritax in het algemeen beoordelen en specifiek bij het gebruik bij jongeren tussen 18 en 23 jaar.

Onderzoeksvragen en -opzet

In het onderzoek zijn de volgende vragen beantwoord:

1. Hoe is de implementatie van de Ritax 2.0 verlopen?
2. Zijn er fouten, onduidelijkheden of knelpunten in de Ritax 2.0 waar gebruikers van het instrument tegenaan lopen?
3. In hoeverre wordt de Ritax 2.0 anders gebruikt dan de oude versie?
4. Hoe beoordelen gebruikers van het LIJ (RvdK, jeugdreclassering) de aanpassingen in de Ritax 2.0? In hoeverre zijn gebruikers tevreden over de aanpassingen?
5. Wat zijn de ervaringen in het gebruik van de Ritax 2.0 bij jongeren tussen 18 en 23 jaar?
6. Welke aanpassingen kunnen worden aanbevolen om eventueel vastgestelde knelpunten en problemen op te lossen?

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, zijn verschillende onderzoeksmethoden ingezet:

- 🕒 Deskresearch op beschikbare schriftelijke documentatie (handleiding LIJ en Ritax, interne memo's en hand-outs) en een webinar over de Ritax 2.0.
- 🗣️ Interview met de afdeling Ketenregie van het ministerie van JenV en de Directie Jeugd, Familie en Aanpak Criminaliteitsfenomenen, interview met onderzoeker normeringsonderzoek en contactpersoon Jeugdzorg Nederland voor het LIJ.
- 🗣️ (Groeps)interviews met twaalf superusers van de RvdK en vijf superusers van de jeugdreclassering.
- 🗣️ Digitale vragenlijsten van 36 medewerkers van RvdK en twaalf medewerkers van de jeugdreclassering.
- 🗣️ Twee groepsinterviews met dertien medewerkers van de RvdK (raadsonderzoekers en gedragsdeskundige) en twee groepsinterviews met veertien medewerkers van de jeugdreclassering (jeugdreclasseringsmedewerkers, gedragsdeskundige en teamleider) in twee verdiepingsregio's.
- 📊 Analyse van registratiegegevens van de RvdK van 7.748 afgenomen Ritax 1.0 in 2021 en 6.821 Ritax 2.0 in 2022 na implementatie Ritax 2.0.

Resultaten

Hoe is de implementatie van de Ritax 2.0 verlopen?

Bij de implementatie van de Ritax keken we naar het verloop van de vier fasen van de implementatie: verspreiding, adoptie, invoering en borging. Ons onderzoek wees uit dat de gebruikers van de Ritax in de verspreidingsfase, zowel bij de RvdK als bij de jeugdreclassering, goed zijn geïnformeerd. De implementatie van de Ritax 2.0 is landelijk voorbereid door een kernteam en een werkgroep. In elke regio van de RvdK en van de GI's zijn superusers aangewezen. Dit zijn ervaren gebruikers van het LIJ en de Ritax die periodiek landelijk overleggen. De superusers van de RvdK en de GI's zijn goed meegenomen in dit proces. Sommige superusers hebben de nieuwe versie van de Ritax getest. De raadsonderzoekers en jeugdreclasseringsmedewerkers zijn via verschillende wegen uitvoerig geïnformeerd. Er is vooraf veel aandacht besteed aan de implementatie van de Ritax 2.0. Dit heeft bijgedragen aan een goede overgang van de Ritax 1.0 naar 2.0.

In de adoptiefase is het van belang dat de professionals een positieve attitude ontwikkelen voor het gebruik van het nieuwe instrument. We concluderen dat de gebruikers bij de RvdK en de jeugdreclassering weinig verschil verwachtten van de Ritax 2.0 ten opzichte van de Ritax 1.0. Zij zagen de Ritax 2.0 niet zo zeer als een vernieuwing en hadden daarom ook weinig verwachtingen. Vanuit beleidsmatig en wetenschappelijk oogpunt zijn de Nederlandse normen waarop de Ritax 2.0 is gebaseerd een grote vernieuwing ten opzichte van de Amerikaanse normen waarop de Ritax 1.0 is gebaseerd. In de praktijk merken professionals daar echter weinig van. De professionals hadden wel verwachtingen van de aanpassingen in de applicatie van het LIJ. De systeemaanpassingen moeten het gebruik van LIJ gebruiksvriendelijker maken.

In de uitvoeringsfase, ook wel implementatie, is de Ritax 2.0 daadwerkelijk in gebruik genomen. De superusers hebben de rol gespeeld van early adopters en hadden een stimulerende rol bij de implementatie. Een kanttekening daarbij is wel dat vanwege personeelsproblemen (wisselingen, verlof en ziekteverzuim) niet in alle regio's ten tijde van de implementatie een superuser beschikbaar was in de afgelopen jaren. Bij de GI's speelde ook dat de jeugdreclassering minder aandacht kreeg vanwege de problemen in de jeugdbescherming. Jeugdreclassering is qua omvang in de productie ook veel kleiner dan jeugdbeschermingsmaatregelen. Op basis van het onderzoek concluderen we dat de capaciteitsproblemen bij RvdK en GI en de mindere aandacht in sommige regio's voor jeugdreclassering de voornaamste invloed factoren zijn op minder gebruik van de Ritax.

In de borgingsfase integreren de gebruikers de Ritax 2.0 in hun werkwijze. Sinds de implementatie wordt de Ritax 2.0 gebruikt als voorgeschreven. Bij de RvdK is de Ritax onderdeel van het werkproces. Er zijn wel verschillen tussen regio's in de mate waarin de Ritax wordt gebruikt. Ook de jeugdreclassering gebruikt de Ritax 2.0. Echter niet in alle regio's wordt in eenzelfde mate gestuurd op het gebruik van de Ritax. Ook zijn er verschillen in de mate waarin de Ritax is geïntegreerd in het werkproces van de jeugdreclassering.

Fouten, onduidelijkheden en knelpunten in gebruik van de Ritax 2.0

Over het algemeen zijn de gebruikers van de Ritax bij de RvdK en jeugdreclassering tevreden met de Ritax. De Ritax is behulpzaam bij het opstellen van het raadsadvies en voor de jeugdreclassering bij het opstellen van het plan van aanpak en de evaluatie van het plan van aanpak. Knelpunten die worden ervaren, hebben vooral te maken met problemen met het systeem: voor de RvdK het rapportageformat en voor de jeugdreclassering de koppeling tussen het registratiesysteem van de GI's (Wijz) en het LIJ.

We concluderen voorts dat, ondanks het feit dat de Ritax is ingekort, het een omvangrijk instrument blijft van ruim 100 items. Sommige raadsonderzoekers en jeugdreclasseringsmedewerkers vinden dit geen probleem, anderen vinden het nog steeds veel vragen om in een gesprek aan de orde stellen. De mate waarin gebruikers de Ritax vaker of minder vaak afnemen, speelt een rol bij de mate waarin zij problemen ervaren met het verzamelen van de informatie voor en het beoordelen van de items in de Ritax. Sommige raadsonderzoekers en jeugdreclasseringsmedewerkers voeren incidenteel een strafonderzoek of een jeugdreclasseringsmaatregel uit en ervaren dan ook meer problemen met het verzamelen van informatie dan hun collega's die vaker met de Ritax werken.

Gebruik en beoordeling van de Ritax 2.0

Het ministerie van JenV verwacht op basis van de doorgevoerde wijzigingen in de vernieuwde Ritax dat de doorstroom van zaken naar een uitgebreider strafonderzoek door de RvdK hoger zal worden, d.w.z. dat er meer Ritax B wordt afgenomen en daarom ook meer jongeren worden toegeleid naar gedragsinterventie. Ook verwacht het ministerie dat de vernieuwde Ritax gebruiksvriendelijker is en dat minder items als onbekend zullen worden ingevuld.

De Ritax 2.0 – en meer specifiek de Ritax B - wordt door de RvdK landelijk gezien naar verhouding vaker afgenomen dan de Ritax 1.0. We zien daarin verschillen tussen regio's in het gebruik. Bij deze verschillen tussen de regio's spelen meerdere factoren een rol. Een verminderde instroom van zaken, capaciteitsproblemen en personeelsverloop zijn van invloed op het minder afnemen van de Ritax. Ernst van de delicten en risicofactoren bij de jongeren die instromen, zorgen er dan weer voor dat er naar verhouding meer Ritax wordt afgenomen. Daarnaast is de vernieuwing van de Ritax is aangegrepen om het gebruik van de Ritax onder de aandacht te brengen en te stimuleren. Het is dan ook niet mogelijk om te concluderen dat het feit dat er naar verhouding meer Ritax wordt afgenomen, toe te schrijven is aan de vernieuwde Ritax 2.0.

Bij de jeugdreclassering zijn geen landelijke cijfers bekend over de mate waarin de Ritax wordt afgenomen die eenduidig te interpreteren zijn. Er zijn verschillen tussen regio's in de mate waarin zij de Ritax B van de RvdK actualiseren voor het opstellen van het plan van aanpak. Ook zijn er verschillen in de mate waarin de jeugdreclassering de Ritax B opnieuw afneemt voor de tussen- en eindevaluaties van het plan van aanpak en de mate waarin zij de beschikbare Ritax actualiseert. In sommige regio's wordt de Ritax elk half jaar opnieuw afgenomen of geactualiseerd, in andere regio's jaarlijks. Ook hier spelen vergelijkbare factoren een rol: personeelsverloop en capaciteit, ervaring met het afnemen van de Ritax, recidive. Daarnaast is er een

onderscheid tussen de mate waarin de GI's aandacht hebben of hadden voor de afname van de Ritax en dit stimuleerden. Capaciteit, maar ook de mate waarin er specifiek aandacht is of was voor jeugdreclassering spelen daarbij een rol. Tot slot speelt hierbij ook een rol de mate waarin het werken volgens de principes van het RNR-model geborgd is in het primaire werkproces.

Het aantal items dat bij de RvdK als onbekend wordt ingevuld, is in de Ritax 2.0 lager dan in de Ritax 1.0. Maar er blijven grote verschillen tussen de regio's. Vooral items over statische risicofactoren in het gezin worden als onbekend ingevuld. De belangrijkste reden waarom items als onbekend worden gescoord, is dat jongeren of ouders deze informatie niet geven. Ook bij ontkennende verdachten ontbreekt informatie om items te scoren. De jeugdreclassering benoemt vergelijkbare items die veelal als onbekend worden gescoord. Bij de jeugdreclassering speelt daarnaast een rol in welke fase van het jeugdstrafrisico zij de opdracht krijgt. Bij schorsing van de voorlopige hechtenis is er vooral aandacht voor het opstellen van de schorsende voorwaarden. Er is dan minder aandacht voor het vragen naar informatie over de ouders. Ook komen meer gevoelige onderwerpen over kwetsbare perioden in het leven van de jongere pas in een later stadium in de begeleiding aan de orde en niet in het eerste gesprek.

Hoewel zich nog knelpunten voordoen in het gebruik van de Ritax zijn de meeste respondenten tevreden met de Ritax 2.0 en de doorgevoerde aanpassingen. Vooral de overgang naar de vijfpuntschaal voor het monitoren van het plan van aanpak en het samenvoegen van het domein werk met dagbesteding en vrije tijd worden positief beoordeeld. Ook de aanpassingen in de applicatie, waardoor nu gemakkelijk kan worden genavigeerd tussen de Ritax en het rapport worden door de RvdK positief beoordeeld. Bij de jeugdreclassering wordt het plan van aanpak in het eigen systeem van de GI gemaakt. Er worden knelpunten ervaren met de koppeling tussen Wijz en het LIJ. Het is niet duidelijk of dit aan IFM ligt of aan het lokale systeem.

In algemene zin vinden zowel de RvdK als de jeugdreclassering de Ritax 2.0 (en vooral de applicatie in het LIJ) gebruikersvriendelijker dan de 1.0. De weergave en indeling van de risicofactoren wordt als overzichtelijker ervaren.

Gebruik van de Ritax bij jongvolwassenen in het kader van adolescentenstrafrecht (ASR)

In de GI's die hebben meegewerkt aan dit onderzoek is nog weinig ervaring met het gebruik van de Ritax bij jongeren tussen de 18 en 23 jaar. Naast dat er relatief weinig ASR-zaken zijn, is het ook niet bij alle medewerkers van de jeugdreclassering bekend dat zij zelf een Ritax B moeten aanmaken bij jongeren ouder dan 18 jaar. Er is dan namelijk geen Ritax van de RvdK beschikbaar. Ook is het bij ASR-zaken mogelijk dat de volwassenreclassering betrokken is en niet de jeugdreclassering. William Schrikker Stichting heeft de meeste ervaring met ASR. We kunnen op basis van dit onderzoek geen conclusie trekken over het gebruik van de Ritax in ASR-zaken.

Algemene conclusie

We concluderen dat de overgang van de Ritax 1.0 naar de Ritax 2.0 over het algemeen soepel is verlopen. Belangrijk daarbij is dat de overgang door de gebruikers van de Ritax bij de RvdK en jeugdreclassering niet als een dusdanig grote verandering is ervaren dat er volgens hen echt sprake was van wezenlijke aanpassingen. De Ritax 2.0 wordt als gebruiksvriendelijk ervaren en de overgang naar een vijfpuntschaal heeft meerwaarde. Knelpunten hebben vooral te maken met (lokale) ICT-problemen, capaciteitsproblemen en het niet beschikken over de juiste informatie om bepaalde items te beoordelen. De verwachtingen van het ministerie van JenV zijn deels uitgekomen, maar kunnen niet alleen worden toegeschreven aan de Ritax 2.0.

Beperkingen van het onderzoek

Het was de bedoeling om de procesevaluatie kort na de implementatie van de Ritax 2.0 te laten plaatsvinden, zodat knelpunten snel konden worden opgepakt. Bij de uitvoering van het veldwerk liepen we om verschillende redenen vertraging op, waardoor er toch relatief veel tijd zat tussen de implementatie van de Ritax 2.0 en de procesevaluatie. Hierdoor hadden niet alle respondenten nog goed op hun netvlies welke informatie zij hebben ontvangen voorafgaand aan de implementatie. Geen van de respondenten benoemde evenwel grote knelpunten bij de overgang van de Ritax 1.0 naar 2.0. Ook stelden we vast dat de implementatie van de Ritax 2.0 niet als een grote verandering of vernieuwing werd ervaren. Het analysekader was om die reden niet altijd helemaal passend, omdat deze uitgaat van de implementatie van een nieuwe interventie. We hebben in dit onderzoek daarom vooral de focus gelegd op het huidige gebruik van de Ritax en de knelpunten die daarbij worden ervaren.

Het was oorspronkelijk het doel om een landelijk dekkend beeld te hebben van het gebruik van de Ritax in alle regio's. Wat betreft de RvdK hebben we wel landelijke cijfers over het gebruik van de Ritax en hebben we via interviews en een vragenlijst kwalitatieve informatie opgehaald in de helft van de regio's. De respons op de vragenlijst was echter laag. De grote werkdruk en de ervaring dat de Ritax 2.0 niet zo'n grote vernieuwing is, zal daarbij onzes inziens een rol hebben gespeeld. Hoewel we dus geen landelijk dekkend beeld hebben, kwamen in de interviews en de vragenlijst in de regio's waar we wel informatie over hebben, dezelfde knelpunten en factoren voor die het gebruik van de Ritax beïnvloeden. We verwachten dat deze ook breder landelijk van toepassing zijn.

De resultaten over de implementatie en het gebruik van de Ritax door de jeugdreclassering zijn gebaseerd op kwalitatieve interviews in een beperkt aantal regio's. Ook hier haalden we vergelijkbare informatie op over determinanten die het gebruik van de Ritax bepalen. Helaas kunnen we de bevindingen t.a.v. de jeugdreclassering niet onderbouwen met landelijke cijfers omdat deze niet beschikbaar zijn.

Reflectie en aanbevelingen

De resultaten van dit onderzoek zijn niet landelijk dekkend, maar uit resultaten hebben we wel vergelijkbare factoren opgehaald die aanknopingspunten bieden voor het gebruik van de Ritax. We menen dan ook voldoende basis te hebben voor de volgende reflectie en aanbevelingen:

- 🕒 De Ritax 2.0 blijft een omvangrijk instrument en sommige vooral statische gezinsfactoren worden nog steeds relatief vaak als onbekend gescoord. Het is aan te raden om na te gaan of het instrument nog korter kan, door vooral te kijken naar dynamische risicofactoren die door interventies te veranderen zijn. Ook is het aan te raden om te onderzoeken of een onderscheid tussen *onbekend* en *wil informatie niet geven* een verschil maakt voor het risicoprofiel.
- 🕒 Aandacht voor het (tijdig) invullen van de Ritax en het nakomen van afspraken, ook als er sprake is van capaciteitsproblemen en werkdruk, is van belang. De Ritax is een belangrijk middel om de risicofactoren in kaart te brengen en jongeren toe te leiden naar interventies. Goede kennis van het achterliggende RNR-model en aandacht voor de omgang met uitkomsten van de Ritax in casusbespreking en teamoverleg zijn hiervoor van belang. De Ritax is geen doel, maar een inhoudelijk middel om jongeren goed toe te leiden naar een passende aanpak.
- 🕒 Het is van belang dat de RvdK en jeugdreclassering na het afnemen of actualiseren van de Ritax deze tijdig vrijgeven in het LIJ, zodat ketenpartners de ingevulde Ritax op tijd kunnen gebruiken en verder kunnen bouwen op de informatie die reeds verzameld is. Dit is nodig om het doel van het LIJ om de informatieoverdracht in de jeugdstrafrechtketen ondersteunen, te bereiken.

Afkortingen

AMV	Alleenstaande Minderjarige Vreemdeling
ARR	Algemeen Recidive Risico
ASR	Adolescentenstrafrecht
DRP	Dynamisch Risicoprofiel
IBS	Inbewaringstelling
IFM	Intelligente Formulierenmodule
IVS	Inverzekeringstelling
GI	Gecertificeerde instelling
JJI	Justitiële Jeugdinrichting
JenV	Justitie en Veiligheid
Justid	Justitiële informatiedienst
KBPS	Kinderbescherming Bedrijfs Processen System
LIJ	Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen
Lvb	lichte verstandelijke beperking
MDO	Multidisciplinair overleg
OM	Openbaar Ministerie
OvJ	Officier van Justitie
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
RC	Rechter Commissaris
RFC	Request for Change
RNR	Risk Need Responsivity
SDQ	Strengths and Difficulties Questionnaire
SKJ	Stichting Kwaliteitskader Jeugd
Spsy	Screeningsinstrument Psychische stoornissen
UvA	Universiteit van Amsterdam
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatie Centrum
WSS	William Schrikker Stichting
WSJCA	Washington State Juvenile Court Assessment
Wijz	registratiesysteem van de GI's
ZM	Zittende Magistratuur
ZSM	Zorgvuldig Snel Maatwerk

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In de jeugdstrafrechtketen ondersteunt het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ) de ketenpartners bij het verzamelen en analyseren van informatie over de jongeren en hun leefomgeving. Met behulp van de instrumenten in het LIJ krijgen en geven de ketenpartners elkaar inzicht in wat nodig is om recidive te voorkomen. Het doel van het LIJ is om jongeren toe te leiden naar passende interventies.

Onderdeel van het LIJ is het risicotaxatie-instrument Ritax. Met de Ritax worden de risico- en beschermende factoren van jeugdige verdachten in kaart gebracht waarvan uit wetenschappelijk onderzoek bekend is dat ze de kans op herhaling van crimineel gedrag vergroten c.q. verkleinen. Met behulp van de met de Ritax verzamelde informatie wordt inzichtelijk gemaakt op welke domeinen de meeste risico's liggen. Op basis van de risicoscores in de Ritax geeft het LIJ geautomatiseerd suggesties voor passende gedragsinterventies. De suggesties van het LIJ sluiten dus in principe altijd aan bij het recidiverisico en het risicoprofiel van de jongeren. Zo kunnen jongeren worden geleid naar passende interventies die deze risicofactoren aanpakken. De Ritax wordt tijdens een strafonderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) ingevuld ten behoeve van het geven van een strafadvies. De jeugdreclassering vult de Ritax in ten behoeve van hun plan van aanpak en de evaluatie van het plan van aanpak.

In het hele land wordt dezelfde methode gebruikt voor het in kaart brengen en wegen van verschillende risicofactoren, waardoor de manier van toeleiding naar een interventie of straf voor elke jongere hetzelfde verloopt. Dit bevordert de rechtsgelijkheid voor alle jongeren die in de jeugdstrafrechtketen terecht zijn gekomen. De Ritax zorgt voor een persoonsgericht advies, omdat alle factoren in het leven van de jongere systematisch langsgelopen worden. Het uitgangspunt van het jeugdstrafrecht is dat alle kinderen leren met vallen en opstaan. Het jeugdstrafrecht is primair bedoeld om de kinderen die de fout in gaan ook een kans te bieden om het goede te leren. Niet het gepleegde delict, maar de jongere met diens unieke kenmerken is leidend voor het strafadvies.

De Ritax is in 2021 herzien en verbeterd op basis van een Nederlands normeringsonderzoek door Van der Put et al (2021). De vernieuwde Ritax - Ritax 2.0 - is in februari 2022 in gebruik genomen door raadsonderzoekers van de RvdK en jeugdreclasseringsmedewerkers van de Gecertificeerde Instellingen (GI's). Het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) verwacht op basis van de doorgevoerde wijzigingen in de vernieuwde Ritax dat de doorstroom van zaken naar een uitgebreider strafonderzoek door de RvdK hoger zal worden. Ook verwacht het ministerie dat de vernieuwde Ritax gebruiksvriendelijker is, dat er effectiever mee gewerkt kan worden en dat meer jongeren naar een gedragsinterventie worden toegeleid. Deze effecten zullen pas zichtbaar zijn op langere termijn. Het ministerie van JenV wilde desalniettemin kort na het in gebruik nemen van de vernieuwde Ritax een procesevaluatie van de implementatie uitvoeren om eventuele knelpunten en problemen zo vroeg

mogelijk in kaart te brengen. Het oordeel van de gebruikers van de Ritax over de aanpassingen was hierbij van belang. In de procesevaluatie wilde men enerzijds in kaart brengen hoe de implementatie van de Ritax 2.0 is verlopen en anderzijds wat de ervaringen waren met de Ritax in de praktijk. Op basis van de procesevaluatie kan het gebruik van de Ritax worden verbeterd.

In opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatie Centrum (WODC) van het ministerie van JenV heeft DSP-groep tussen juli 2022 - juni 2023 onderzoek gedaan naar de implementatie van de Ritax 2.0. Het onderzoek is begeleid door een begeleidingscommissie (zie bijlage 1 voor samenstelling).

1.2 Ritax als onderdeel van het LIJ

Het LIJ is ontwikkeld om de informatieoverdracht in de jeugdstrafrechtketen te ondersteunen zodat jongeren naar passende interventies kunnen worden toegeleid. Het LIJ is gebaseerd op de principes van het Risk-Needs-Responsivity (RNR)-model (Andrews & Bonta, 2010). Dit model bestaat uit drie beginselen. Ten eerste moet de intensiteit van interventies passen bij het recidiverisico (het risicobeginsel). Daarnaast moet de interventie zich richten op de criminogene behoeften van de jongere (het behoeftebeginsel). Criminogene behoeften zijn veranderbare (dynamische) risicofactoren die direct samenhangen met recidive. Door een interventie op deze risicofactoren te richten neemt het risico op recidive af. Ten slotte moet de interventie ook passen bij de motivatie, leerstijl en intellectuele mogelijkheden van een jongere (het responsiviteitsbeginsel). Het RNR-model wordt veelvuldig toegepast in de justitiële hulpverlening omdat uit verschillende meta-analyses blijkt dat de effectiviteit van hulpverlening het grootst is als wordt gewerkt volgens deze beginselen (Andrews et al, 1990; Andrews & Dowden, 1999). In het LIJ zijn verschillende instrumenten opgenomen (zie figuur 1.1), waaronder de Ritax, waarmee professionals in de jeugdstrafrechtketen informatie verzamelen over de jongere en zijn of haar omgeving. De risicofactoren en beschermende factoren voor recidive worden in kaart gebracht. Met de uitkomsten van deze instrumenten kunnen jeugdigen worden toegeleid naar interventies die passen bij hun risicoprofiel en aansluiten bij de motivatie, leerstijl en intellectuele mogelijkheden van de jongere.

Bij het gebruik van de instrumenten in het LIJ staan de volgende uitgangspunten centraal:

- ➊ In het begin van de keten worden korte instrumenten ingezet. Als de jongere verder in de jeugdstrafrechtketen komt, worden de instrumenten voor informatieverzameling complexer en diepgaander.
- ➋ De termen die de ketenpartners gebruiken zijn gelijk. Hierdoor verloopt de informatie-uitwisseling eenduidig en soepel.
- ➌ De ketenpartners verzamelen op eenzelfde gestructureerde wijze informatie over verdachte jeugdigen en bouwen maximaal voort op de informatie die al eerder in de keten verzameld is. Dit scheelt tijd en voorkomt dat ouders en jeugdigen steeds weer dezelfde vragen moeten beantwoorden.

- ➊ Informatieverzameling gebeurt zo summier als mogelijk en zo uitgebreid als nodig d.w.z. dat naarmate meer risico wordt geconstateerd, meer informatie over de jongere en zijn omgeving gewenst is (Ministerie van JenV, 2022a en 2022b).

Met de instrumenten in het LIJ wordt informatie verzameld over:

- ➋ Het Algemeen Recidive Risico (ARR): het risico op herhaling van crimineel gedrag.
- ➌ Het Dynamisch Risicoprofiel (DPR): de mate waarin dynamische risicofactoren bijdragen aan een grotere kans op recidive. Het DPR heeft inzicht in risico- en beschermende factoren.
- ➍ Zorgsignalen: psychosociale of psychische problemen die soms niet of nauwelijks met het delictgedrag of de kans op recidive te maken hebben, maar waarvoor een jongere eventueel wel behandeling en/of bescherming nodig heeft.
- ➎ Responsiviteit: de motivatie/motiveerbaarheid, leerstijl en (on)mogelijkheden van de jongere en zijn omgeving om aan een bepaalde interventie deel te nemen of ervan te profiteren (Ministerie van JenV 2022a en 2022b, p. 3).

De instrumenten die door de verschillende ketenpartners in de keten worden gebruikt zijn weergegeven in figuur 1.1. In de praktijk gaat dit als volgt in zijn werk.

Bij de aanhouding van een minderjarige gebruikt de politie het eerste LIJ-instrument – de Preselect Recidive– voor een risico-inschatting op recidive. Dat doen ze op basis van gegevens uit politiesystemen.

De uitkomst van de Preselect gebruikt de RvdK bij zijn beoordeling of een onderzoek door de RvdK, een raadsonderzoek, aangewezen is. Mede aan de hand van dat oordeel brengt de RvdK tijdens het ZSM-afstemmingsoverleg¹ advies uit aan de officier van justitie over de te nemen afdoeningsbeslissing of routeringsbeslissing. De officier van justitie maakt zijn beslissing op basis van informatie over het type delict, informatie over de verdachte in de Preselect, het professioneel oordeel van de ketenpartners en de gevolgen voor het slachtoffer.

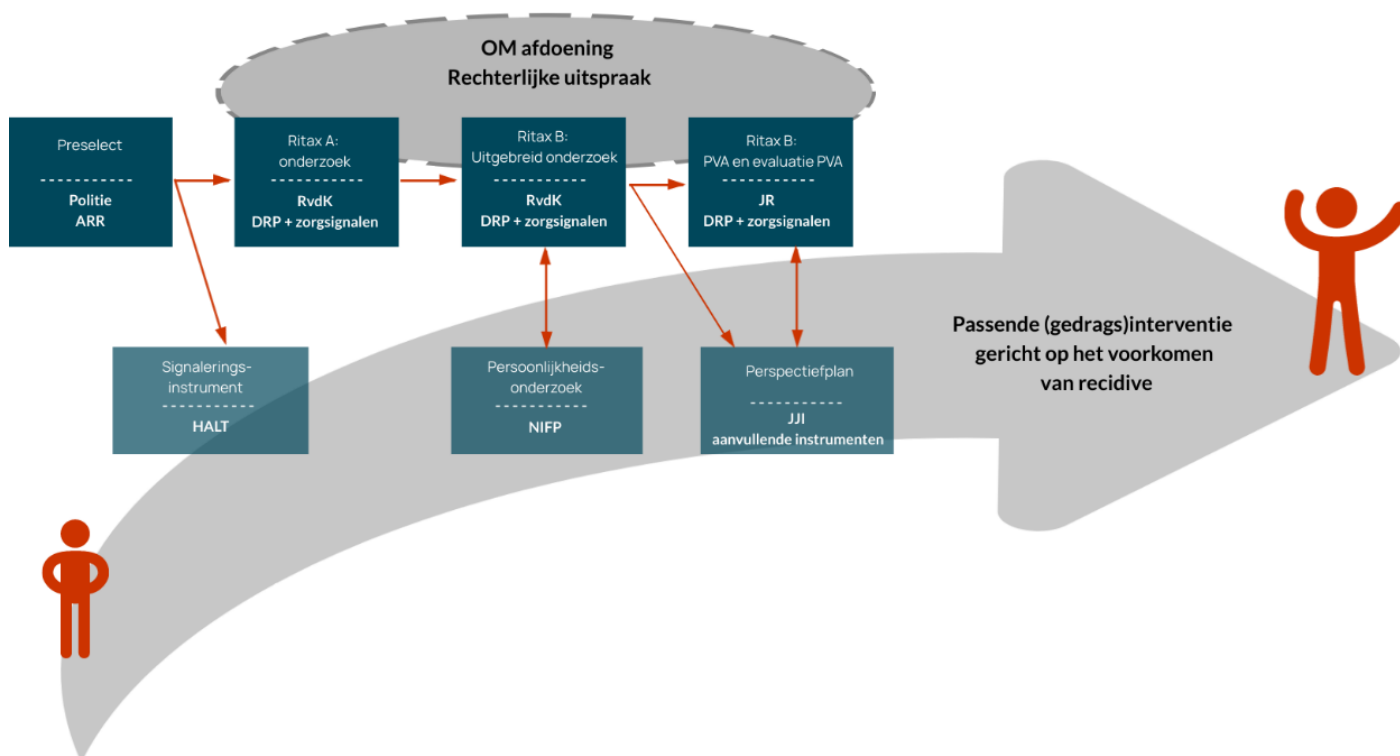
De RvdK start een onderzoek als er sprake is van een midden of hoog algemeen recidive risico op de Preselect Recidive of bij een zwaar delict. Daarnaast wordt ook een raadsonderzoek gestart als het Openbaar Ministerie (OM) voornemens is een jongere te dagvaarden, bij een negatieve Halt-afdoening (als de jongere niet meewerkt aan de Halt-afdoening of de opdracht niet uitvoert), bij een in verzekeringstelling (IVS), op verzoek van de officier van justitie, indien sprake is van een middelzwaar delict of op verzoek van het Hof. Als de RvdK een strafonderzoek start, gebruikt zij voor het in kaart brengen van de risico- en beschermende factoren de Ritax (zie hoofdstuk 2 voor een beschrijving van de Ritax). Raadsonderzoekers voeren het strafonderzoek uit en bespreken dit met een gedragsdeskundige in een multidisciplinair overleg (MDO). De uitkomst van de Ritax

¹ Per arrondissement bestaat een afstemmingsoverleg waarin politie, OM, volwassenreclassering, Slachtofferhulp Nederland, Halt en RvdK voor jeugdstrafzaken afstemmen ten behoeve van een door de officier van justitie te nemen afdoenings- of routeringsbeslissing. ZSM staat voor Zorgvuldig Snel Maatwerk.

wordt gebruikt voor het strafadvies dat de RvdK bij een OM-afdoening aan het OM verstrekt, en aan de rechtbank als het OM de zaak voor de rechter brengt.

Als er sprake is van een jeugdreclasseringstraject gebruikt de jeugdreclassering hetzelfde instrument voor het opstellen van een plan van aanpak. Er zijn verschillende momenten in het jeugdstrafrechtproces wanneer een jeugdreclasseringstraject kan worden gestart. Op verzoek van de RvdK kan de jeugdreclassering de jongere begeleiding tot de strafzitting (Toezicht en Begeleiding vrijwillig). Op verzoek van de RC begeleidt de jeugdreclassering de jongere in het kader van schorsing van de voorlopige hechtenis (Toezicht en Begeleiding verplicht in het kader van schorsing van de voorlopige hechtenis). De jeugdreclassering houdt dan ook toezicht op de schorsingsvoorwaarden. De rechtbank kan een jeugdreclasseringsmaatregel opleggen tijdens de proeftijd van maximaal twee jaar. Ook na detentie of na een PIJ-maatregel kan jeugdreclassering worden ingezet. Als de jeugdreclassering een opdracht krijgt actualiseert zij de gegevens die de RvdK tijdens hun onderzoek heeft ingevuld. De jeugdreclasseringsmedewerker stelt een plan van aanpak op dat wordt besproken met een gedragsdeskundige in een MDO. De jeugdreclassering voert halfjaarlijks een tussenevaluatie uit van het plan van aanpak waarvoor zij de Ritax actualiseren of opnieuw afnemen. Op basis van de tussenevaluatie stelt de jeugdreclassering het plan van aanpak bij. Aan het eind van een jeugdreclasseringstraject voert de jeugdreclassering een eindevaluatie uit. Voor de eindevaluatie neemt de jeugdreclassering opnieuw de Ritax af.

Figuur 1.1 Schematische weergave gebruik risicotaxatie instrumenten in de jeugdstrafrechtketen



Bron: Factsheet LIJ 2012 aangepast

Samengevat ondersteunt de informatie die met de Ritax wordt verzameld het nemen van beslissingen met betrekking tot:

- ② het realiseren van een passende strafrechtelijke interventie inclusief eventuele gedragsbeïnvloeding (bijvoorbeeld door een taakstraf of gedragsinterventie);
- ② het realiseren van maatregelen met betrekking tot risicobeheersing om de jongere tegen anderen en zichzelf en/of anderen tegen de jongere te beschermen, en;
- ② het (helpen) realiseren van zorg voor de jongere die aanvullend nodig kan zijn (Ministerie JenV, 2022a).

1.3 Probleemstelling en onderzoeksvragen

Hoe is de implementatie van de Ritax 2.0 verlopen en welke knelpunten zijn daarbij ervaren? Wat zijn de ervaringen van gebruikers, hoe beoordelen zij de herziene Ritax in het algemeen en hoe beoordelen zij de herziene Ritax in het gebruik bij jongeren tussen 18 en 23 jaar?

De probleemstelling is vertaald in de volgende onderzoeksvragen:

1. Hoe is de implementatie van de Ritax 2.0 verlopen?
2. Zijn er fouten, onduidelijkheden of knelpunten in de Ritax 2.0 waar gebruikers van het instrument tegenaan lopen?
3. In hoeverre wordt de Ritax 2.0 anders gebruikt dan de oude versie?
 - a. Wordt het instrument vaker of minder vaak gebruikt en/ of worden (sommige) items vaker of juist minder vaak ingevuld?
 - b. Als de Ritax 2.0 anders wordt gebruikt, waar ligt dat aan?
4. Hoe beoordelen gebruikers van het LIJ (RvdK, jeugdreclassering) de aanpassingen in de Ritax 2.0? In hoeverre zijn gebruikers tevreden over de aanpassingen?
 - Wat vindt men van de nieuwe puntentelling?
 - Hoe gebruiksvriendelijk vindt men de Ritax 2.0?
5. Wat zijn de ervaringen in het gebruik van de Ritax 2.0 bij jongeren tussen 18 en 23 jaar?
6. Welke aanpassingen kunnen worden aanbevolen om eventueel vastgestelde knelpunten en problemen op te lossen?

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk twee geven we een beschrijving van de Ritax, de aanpassingen die zijn doorgevoerd in de vernieuwde Ritax 2.0, de verwachte effecten van de vernieuwing en hoe de implementatie van de vernieuwde Ritax landelijk is voorbereid. Dit hoofdstuk is gebaseerd op deskresearch en interviews maar wordt vanwege de leesbaarheid voorafgaand aan de onderzoekaankpak beschreven. Hoe we het onderzoek hebben uitgevoerd beschrijven we vervolgens in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 en 5 gaan we in op de (ervaringen met de)

implementatie en het gebruik van de Ritax bij de RvdK en de jeugdreclassering. We sluiten af met de conclusies, reflectie op het onderzoek en aanbevelingen in hoofdstuk 6.

Met de Ritax worden de risico- en beschermende factoren van jongeren in kaart gebracht. De Ritax is gebaseerd op wetenschappelijke inzichten in factoren die de kans op recidive verhogen of verkleinen (Ministerie JenV, 2022a en 2022b). De Ritax kent verschillende varianten die op verschillende momenten in het jeugdstraftproces worden afgenomen om het recidiverisico en het dynamisch risicoprofiel van een jongere in kaart te brengen. In dit hoofdstuk beschrijven we de Ritax en door wie en wanneer deze wordt afgenomen. Daarna beschrijven we de aanpassingen die zijn doorgevoerd in de Ritax 2.0 ten opzichte van de Ritax 1.0 en het landelijke proces van de implementatie van de Ritax 2.0. Zoals eerder gezegd is de Ritax onderdeel van het LIJ. Het LIJ is een computerapplicatie dat onderdeel is van de Intelligente Formulieren Module (IFM)² van de Justitiële Informatiedienst (Justid) van het ministerie van JenV. De RvdK maakt haar raadsrapportages in het IFM. De RvdK start het LIJ op vanuit de eigen Kinderbescherming Bedrijfsprocessen Systeem (KBPS). Vanuit KBPS worden de meeste persoons- en casusgegevens automatisch ingelezen in het raadsrapport dat wordt gemaakt in IFM. Aan het raadsrapport is de Ritax gekoppeld. Waar de RvdK het LIJ opent vanuit KPBS, opent de jeugdreclassering het LIJ vanuit het registratiesysteem Wijz van de GI's. De jeugdreclassering leest de casusgegevens uit in de Ritax. De jeugdreclassering maakt het plan van aanpak aan in hun eigen registratiesysteem Wijz

2.1 De Ritax: Ritax A en Ritax B

De Ritax bestaat uit twee delen: Ritax A en Ritax B. Afhankelijk van onder meer de score op de Preselect Recidive dat door de politie wordt ingevuld bij aanhouding (zie paragraaf 1.2), en de ernst van het delict, neemt de raadsonderzoeker alleen de Ritax A af of ook de Ritax B. De Ritax A en B bestaan uit items in dezelfde domeinen, waarbij de Ritax B een uitbreiding is op de Ritax A.

Ritax A

De Ritax A wordt door de RvdK afgenomen bij jongeren die:

- ② een midden of hoog ARR op de Preselect Recidive hebben, en/of
- ② verdacht worden van het plegen van een zwaar delict en/of op verzoek van het OM, en/of
- ② in verzekering zijn gesteld.

De Ritax A dient om vast te stellen in hoeverre er sprake is van criminogene risicofactoren die samenhangen met de kans op recidive: het Dynamisch Risicoprofiel. In aanvulling op de statische risicofactoren (zoals

² De IFM is een ondersteunend systeem binnen het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ).

IFM wordt ingezet door Jeugdreclassering (GI's), Raad van de Kinderbescherming (RvdK) en Justitiële Jeugdinrichtingen (JJl's) van Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en biedt: - informatie-uitwisseling tussen de GI's, de RvdK en DJI; - risicotaxatie-instrumenten die door de Jeugdreclassering, de RvdK en DJI worden ingezet; - een toeleiding naar erkende gedragsinterventies; - functionaliteit voor het opstellen van Adviesrapportages; - functionaliteit ten behoeve van ondersteuning van de YouTurn methodiek en de perspectiefplannen van de justitiële jeugdinrichtingen van DJI.

eerdere politie- en justitiecontacten) die met de Preselect Recidive zijn verzameld, brengt de Ritax A de dynamische risicofactoren en beschermende factoren in kaart (zoals dagbesteding, gezinssituatie, vrienden, houding en gedrag). Om informatie op te halen, verzamelen raadsonderzoekers dossierinformatie over de aanwezigheid van deze risicofactoren bij de jongere en spreken raadsonderzoekers de jongere en meestal ook diens ouders en de school. Indien nodig worden ook andere informanten geraadpleegd. Daarnaast worden indicatoren voor zorg in kaart gebracht (Ministerie JenV, 2022a).

De uitkomst van de Ritax A is het Dynamisch Risico Profiel (DRP). Het DERP geeft een overzicht van de dynamische risicofactoren die van invloed zijn op de kans dat een jongere recidiveert. Per domein wordt een score berekend die de ernst van de risicofactoren binnen dit domein – en daarmee het verband met de kans op recidive – uitdrukt (zie figuur 2.1 in paragraaf 2.2 voor visuele weergave DERP). Als er geen (signalen van) dynamische risicofactoren worden gevonden, is er geen inhoudelijke reden om een Ritax B af te nemen (en daarmee ook geen reden om een gedragsinterventie te adviseren). Daarnaast heeft de Ritax A oog voor eventuele zorgsignalen waaronder signalen voor psychische problemen. Voor dit laatste wordt als onderdeel van de Ritax A de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) of het Screeningsinstrument Psychische stoornissen (SPsy) afgenomen.

Ritax A-IVS

Bij een IVS is er in het kader van de vroeghulp meestal minder tijd beschikbaar en moeten specifieke vragen worden beantwoord voorafgaand aan de voorgeleiding aan de rechter-commissaris (RC). Om die reden is er een Ritax A-IVS. Dit is een voorlopige Ritax die bestaat uit minder items. Het doel van de Ritax A-IVS is zorgsignalering en advisering aan de RC over schorsing van de voorlopige hechtenis en eventuele voorwaarden. De uitkomsten zijn voorlopig, omdat deze later in het onderzoeksproces door de raadsonderzoeker verder moeten worden aangevuld. In de Ritax A-IVS wordt geen DERP berekend. Dit gebeurt pas wanneer op basis van de Ritax A-IVS een Ritax A of B wordt ingevuld. Wel verschijnt in de bijlage van het rapport (dat gebaseerd is op de Ritax A-IVS) een opsomming van de risico- en beschermende factoren die in de antwoorden naar voren zijn gekomen.

Na voorgeleiding is de afspraak dat de RvdK in vervolg op de Ritax A-IVS een volledige Ritax B afneemt als:

- ➊ de jongere wordt vastgehouden (inbewaringstelling); of
- ➋ de jongere weliswaar in bewaring wordt gesteld, maar er sprake is van schorsing van de voorlopige hechtenis.³

De reden waarom in deze gevallen een volledige Ritax B wordt ingevuld en niet een Ritax A, is dat in beide gevallen jeugdreclassering wordt ingeschakeld. In de eerste situatie door RvdK (Toezicht en Begeleiding

³ Voorlopige hechtenis is het tweede deel van het voorarrest en volgt na de invezekeringstelling bij de politie. De voorlopige hechtenis bestaat uit bewaring (maximaal 14 dagen) en gevangenhouding (maximaal 90 dagen). Schorsing van de voorlopige hechtenis betekent zowel schorsing van de bewaring als de gevangenhouding.

vrijwillig) en in de tweede situatie door de RC (Toezicht en Begeleiding verplicht in het kader van schorsing van de voorlopige hechtenis). De jeugdreclassering heeft de Ritax B nodig voor het opstellen van het plan van aanpak.

In alle andere gevallen wordt na de Ritax A-IVS de volledige Ritax A afgenomen. Voor het maken van een volledige Ritax A moeten de resterende Ritax A-items worden ingevuld. Uit de uitkomsten van de Ritax A kan volgen dat het noodzakelijk is om ook de Ritax B in te vullen.

Ritax B

Afname door de RvdK ten behoeve van het strafadvies

Bij een totaalscore uit de Ritax A op het DRP van midden of hoog, wordt een Ritax B ingezet. De Ritax B wordt na de Ritax A afgenomen in de volgende situaties:

- ➊ de totaalscore DRP Ritax A is midden, hoog of heel hoog, en/of
- ➋ er is sprake van een inbewaringstelling (IBS).

De Ritax B is een uitbreiding van de Ritax A: de Ritax A wordt aangevuld met een verdiepende inventarisatie van de dynamische risico- en beschermende factoren. Met andere woorden: alle items van de Ritax A zijn onderdeel van de Ritax B. Na het invullen van het instrument wordt op basis van het DRP geautomatiseerd bepaald welke erkende gedragsinterventies mogelijk passend zijn om het recidiverisico omlaag te brengen. De RvdK beoordeelt of deze suggesties passend zijn op basis van informatie over responsiviteit en contra-indicaties en voor het strafadvies. De RvdK gebruikt de Ritax B om een strafadvies te formuleren. Daarnaast genereert de Ritax zorgsignalen. Dit zijn psychosociale of psychische problemen die soms niet of nauwelijks met delictgedrag of de kans op recidive te maken hebben, maar waarvoor een jongere eventueel wel behandeling en/of bescherming nodig heeft.

Actualisering en herafname door de jeugdreclassering ten behoeve van plan van aanpak en evaluatie

De jeugdreclassering gebruikt de Ritax B die door de RvdK is ingevuld voor het opstellen van een plan van aanpak voor de jongere. Ze **actualiseren** hierbij de gegevens die de RvdK tijdens het onderzoek heeft ingevoerd in het instrument. Dit betekent dat er een check plaatsvindt of de informatie zoals weergegeven in de Ritax B door de RvdK klopt met de informatie die de jeugdreclassering heeft over de jongere en zijn achtergronden. Actualisering vraagt niet om een volledig interview met de jongere en de ouders. De jeugdreclassering loopt alle items en open tekstvelden door en verandert indien nodig scores op basis van informatie uit de contacten met de jongeren en diens netwerk. Indien noodzakelijk beschrijft de jeugdreclassering nieuwe feiten en ontwikkelingen in de domeinen in tekstvakken bedoeld voor de jeugdreclassering. Als er na de check van de jeugdreclassering nog veel informatie ontbreekt, en dus als onbekend wordt gescoord, kan dit een reden zijn om over bepaalde onderwerpen alsnog nadere informatie in te winnen. De jeugdreclassering kan niet zelf een Ritax B aanmaken in het LIJ.

De jeugdreclassering stelt binnen zes weken na opdrachtverlening een plan van aanpak op. Ook bij vertrek van

de jongere uit een JJI krijgt de jeugdreclassering informatie over de jongere van de JJI (bijvoorbeeld uit de perspectiefplanbesprekingen) waarmee de Ritax B van de RvdK geactualiseerd kan worden.

Een **herafname** van de Ritax B door de jeugdreclassering vindt plaats voor de tussenevaluatie (na zes maanden jeugdreclassering) en de eindevaluatie van het jeugdreclasseringstraject (na een jaar jeugdreclassering⁴). De jeugdreclassering gebruikt dus alleen de Ritax B en niet de Ritax A. In principe wordt voor alle jongeren die in aanmerking komen voor jeugdreclassering een Ritax B ingevuld. Jongeren voor wie alleen een Ritax A wordt ingevuld komen dus in principe niet in aanmerking voor jeugdreclassering. De Ritax A wordt ook niet vrijgegeven voor de jeugdreclassering in het LIJ.

Na actualisatie of herafname van de Ritax geeft de jeugdreclassering door het verzenden van de Ritax in Wijz de Ritax vrij voor de RvdK in het LIJ.

2.2 Aanpassingen in de Ritax

De Ritax 1.0 is grotendeels gebaseerd op de Washington State Juvenile Court Assessment (WSJCA) die in 2004 is ontwikkeld in Amerika (Van der Put, 2021). De eerste versie van de Ritax is getest in de periode van 2009 tot 2011 in een aantal pilots en vervolgens verder doorontwikkeld en landelijk ingevoerd. Bij de ontwikkeling van de Ritax is gebruik gemaakt van Amerikaanse data voor normering omdat er nog geen Nederlandse data beschikbaar waren. Als gevolg daarvan was dus ook de berekening van de ARR en DRP gebaseerd op een Amerikaanse populatie. Zoals in de inleiding van dit rapport is aangegeven is de Ritax vernieuwd op basis van normeringsonderzoek onder de Nederlandse populatie. Op basis van de uitkomsten van het normeringsonderzoek is de Ritax aangepast aan de huidige Nederlandse realiteit. De volgende aanpassingen zijn doorgevoerd:

🕒 Met behulp van de Ritax 1.0 werden de risico- en beschermde factoren op tien domeinen⁵ in kaart gebracht. In de Ritax 2.0 worden de factoren in negen domeinen in kaart gebracht:

- Gezin
- School
- Werk, vrije tijd, financiën
- Relaties
- Alcohol, druggebruik, gokken
- Geestelijke gezondheid
- Houding
- Agressie
- Vaardigheden

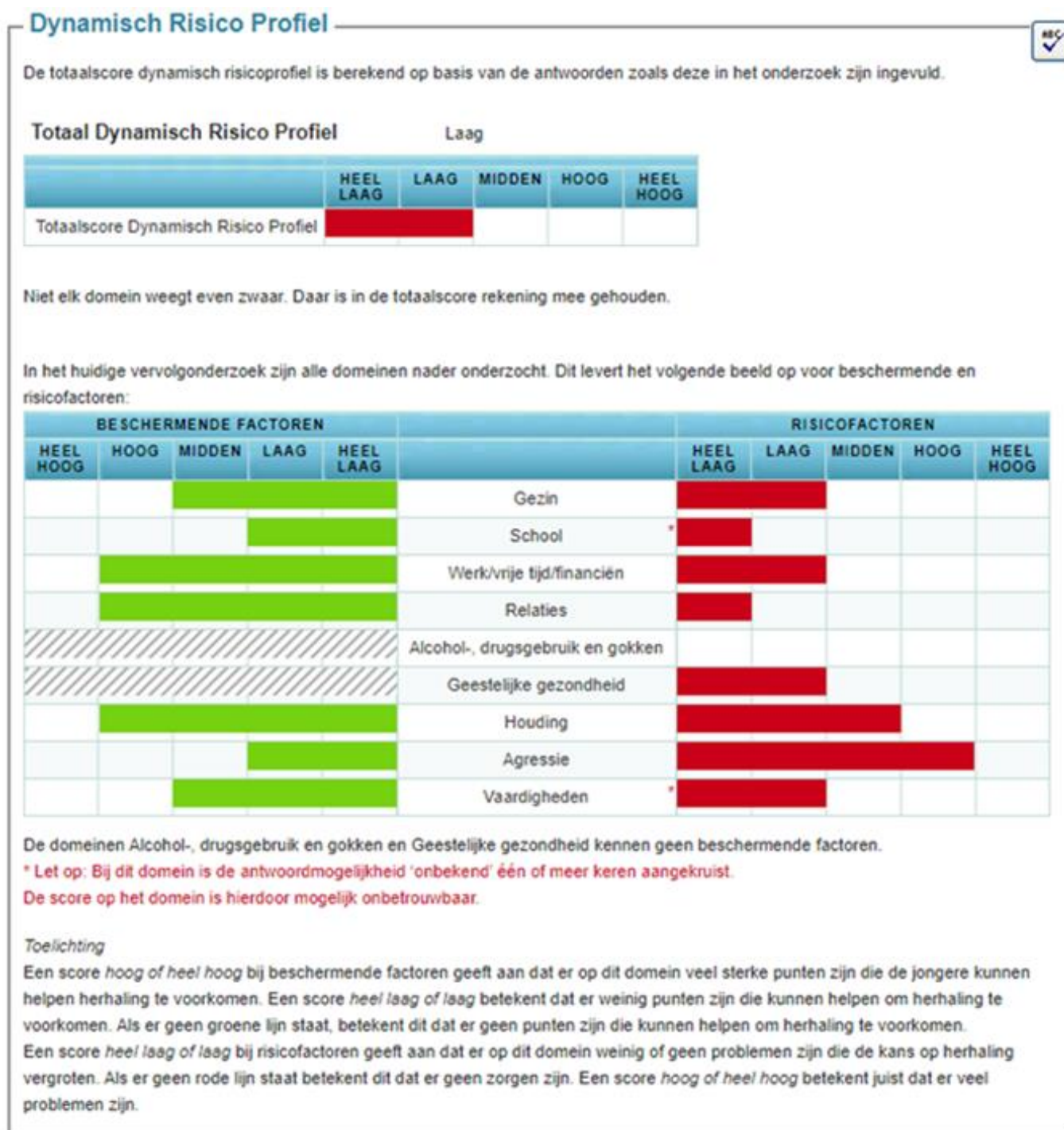
⁴ Als een jeugdreclasseringstraject langer dan een jaar duurt vindt zesmaandelijks tussen evaluatie plaats.

⁵ school, werk, gezin, vrije tijd, relaties, alcohol- en drugsgebruik en gokken, geestelijke gezondheid, attitude, agressie en vaardigheden.

Het voormalige domein “werk” is verwijderd en de voorspellende items met betrekking tot werk zijn toegevoegd aan het domein “werk, vrije tijd, financiën”. De naamgeving van het domein “attitude” is in de Ritax 2.0 veranderd in “houding” om beter aan te sluiten bij de behoeften en het taalgebruik van de gebruikers.

- Het instrument is ingekort: 37 items zijn verwijderd waarvan in het Nederlandse normeringsonderzoek bleek dat ze geen voorspellende waarde hadden voor recidive. Om aan te sluiten bij de huidige realiteit zijn zes items toegevoegd aan het Domein “Alcohol, druggebruik en gokken” over online gedrag en online delicten. In totaal is de Ritax 2.0 dus 31 items korter dan de Ritax 1.0. In totaal bevatte de Ritax 1.0 132 items verdeeld over tien domeinen. De Ritax 2.0 bevat 101 items verdeeld over negen domeinen. De nummering van de items is aangepast aan de nieuwe domeinen.
- Er zijn aanpassingen doorgevoerd om het scoren van de Ritax te vergemakkelijken:
 - De puntentelling van de items is versimpeld naar 0=geen risico, 1= enigszins risico en 2= veel risico.
 - Er zijn nieuwe antwoordcategorieën toegevoegd, samengevoegd of anders verwoord zodat ze duidelijker zijn voor de gebruiker.
 - Er wordt niet meer gedifferentieerd op leeftijd en geslacht. Op basis van het normeringsonderzoek bleek geen aparte weging voor deze subgroepen nodig.
- De term jeugdige is vervangen door jongere.
- Per domein in het DRP worden vijf risicogroepen onderscheiden: heel laag, laag, midden, hoog en heel hoog (zie figuur 2.1), ten opzichte van drie in de eerdere versie van de Ritax: laag, midden en hoog. Hierdoor is het beeld van het recidiverisico genuanceerder en kan de Ritax ook beter worden gebruikt voor het monitoren van ontwikkeling op de risicofactoren. Bij een herafname van de Ritax B wordt dit ook visueel weergegeven door middel van twee balken (zie figuur 2.2).

Figuur 2.1 Voorbeeld Dynamisch Risicoprofiel Ritax 2.0 na afname door de RvdK



Figuur 2.2 Voorbeeld Dynamisch Risicoprofiel Ritax 2.0 met twee afnames



2.3 Aannames en verwachte effecten

Op basis van de documentenanalyse en de interviews met beleidsmedewerkers van het ministerie van JenV (Ministerie JenV, 2022e) verwachtte men met de Ritax 2.0 de volgende effecten te bereiken:

- ⑥ De Ritax 2.0 is gebruiksvriendelijker. Er hoeven immers minder items te worden ingevuld en in de computerapplicatie zijn aanpassingen gedaan waardoor gemakkelijker kan worden genavigeerd tussen de Ritax en de rapportage.
- ⑥ In de Ritax 2.0 worden minder items als onbekend gescoord omdat items en antwoordcategorieën zijn geherformuleerd.
- ⑥ De risicofactoren in de Ritax 2.0 die samenhangen met recidive zijn gebaseerd op Nederlandse normen en omdat items die minder goed recidive voorspellen zijn verwijderd. Hierdoor kunnen jongeren beter worden toegeleid naar passende interventies (Ministerie JenV, 2022c).
- ⑥ Met de Ritax 2.0 volgt vaker een Ritax B op een Ritax A. De verwachting is gebaseerd op een doorberekening van de afdeling Ketenregie, waarbij voor alle Ritax A en Ritax B instrumenten die in 2020 door de RvdK zijn afgenomen, berekend werd wat de DRP-scores zouden zijn als de nieuwe Ritax al was afgenomen. Deze scores zijn naast de werkelijk geregistreeerde DRP-scores gelegd, om zo tot een inschatting te komen van de impact die de wijzigingen in de Ritax 2.0 zullen hebben op de uitkomsten. Uit deze doorberekening bleek dat er in theorie meer Ritax B volgen. Zoals in paragraaf 3.1 aangegeven, wordt op basis van de DRP scores volgend uit de Ritax A de Ritax B afgenomen.
- ⑥ Op basis van de Ritax 2.0 worden meer jongeren toegeleid naar gedragsinterventies en meer specifiek naar de leerstraffen. In de Ritax 1.0 was de toeleiding naar gedragsinterventies gebaseerd op de indeling in drie risiconiveaus. De inclusiecriteria voor een gedragsinterventie zijn aangepast aan de vijfpuntschaal die in de Ritax 2.0 wordt gehanteerd. Het is niet duidelijk hoe en in welke mate dit is getoetst aan de theoretische onderbouwing van de interventies. Op basis van de DRP scores worden de jongeren gematcht aan de inclusiecriteria van de interventies⁶. De matching is gebaseerd op de afname van de Ritax B⁷. Omdat de verwachting is dat er vaker een Ritax B wordt afgenomen, wordt ook verwacht dat er voor meer jongeren door het LIJ suggesties voor gedragsinterventies wordt gegeven en dus meer jongeren worden toegeleid naar gedragsinterventies.
- ⑥ Tegelijkertijd met de aanpassingen in de Ritax zijn ook aanpassingen doorgevoerd in de applicatie van het LIJ. Zo kan gemakkelijker in en uit de Ritax worden genavigeerd. Er kan gemakkelijker vanuit de Ritax naar de rapportage worden genavigeerd in de applicatie. De verwachting is dat deze aanpassingen ervoor zorgen dat het LIJ en de Ritax gebruiksvriendelijker zijn waardoor raadsonderzoekers en de jeugdreclassering de Ritax vaker zullen invullen.

⁶ Het LIJ doet op basis van het DRP suggesties voor erkende gedragsinterventies. In de handleiding van 2022 zijn 20 erkende gedragsinterventies opgenomen in het LIJ. In Deze kunnen onder verschillende strafmodaliteiten worden opgelegd: als leerstraf, als bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijk straf, tijdens jeugddetentie, als onderdeel van een PIJ-maatregel, als voorwaarde bij een voorwaardelijke PIJ-maatregel of als onderdeel van een Gedragsbeïnvloedende maatregel (GBM). Daarnaast zijn er ook gedragsinterventies waarbij specifiek benoemd is dat ze in het kader van een scholings- en trainingsprogramma (STP) in de verplichte nazorg van de jeugddetentie kunnen worden uitgevoerd. Tot slot is ook bij vijf interventies genoemd dat ze als voorwaarde bij schorsing van de preventieve hechtenis kunnen worden ingezet. Per interventie is vastgesteld voor welke recidiverisico's zij geschikt zijn. D-interventies zijn vervolgens in te delen naar aan welke risicofactoren worden gewerkt: tekorten in cognitieve en sociale vaardigheden, agressieregulatie, middelengebruik en grensoverschrijdend gedrag en gezin of systeem. Voor sommige domeinen zijn specifiek inclusiecriteria geformuleerd. De meeste interventies worden alleen ambulant uitgevoerd, sommige interventies alleen in een Justitiële Jeugdinrichting (JJl) of in een andere residentiële instelling en sommige interventies hebben een ambulante en residentiële.

⁷ De ARR wordt ook meegewogen in de match maar daar is niks in veranderd in de Ritax 2.0 ten opzichte van de Ritax 1.0.

2.4 Voorbereiding en landelijke implementatie Ritax 2.0

- 🕒 De implementatie van de Ritax 2.0 is landelijk voorbereid door de afdeling Ketenregie van het ministerie van JenV in samenwerking met de RvdK, jeugdreclassering en Justid en de verantwoordelijke beleidsafdeling van het ministerie van JenV. Er is een projectleider, een productspecialist en een kernteam ingesteld bestaande uit een beleidsadviseur van de RvdK, een beleidsadviseur van Jeugdzorg Nederland, en een beleidsadviseur van de Directie Jeugd, Familie en Aanpak Criminaliteitsfenomenen van het ministerie van JenV, de productspecialist en de projectleider. Het kernteam bepaalde de richting en was verantwoordelijk voor de besluitvorming. Daarnaast is een werkgroep ingesteld met twee afgevaardigden van de RvdK en twee van de jeugdreclassering (zogenaamde superusers), de William Schrikker Stichting voor Jeugdbescherming en Jeugdreclassering (WSS), Justid en de afdeling Ketenregie. Zij vormden de klankbordgroep, bepaalden de vormgeving van de verzoeken tot wijziging in IFM (Request for Change⁸ (RFC's)), en toetsten de werkbaarheid van de vernieuwde Ritax. Superusers zijn medewerkers van de RvdK of een GI met veel ervaring met het LIJ die landelijk periodiek bij elkaar komen om het gebruik van het LIJ en de Ritax te bespreken. In principe is er per locatie van de RvdK een superuser en per GI minimaal één superuser.

Er is een plan van aanpak opgesteld voor de doorontwikkeling van de Ritax (Ministerie JenV, 2022c). Dit plan van aanpak bestond uit vijf fasen: ontwikkelingsfase, voorbereiding, testfase, pilotfase en implementatiefase. De belangrijkste activiteiten per fase waren:

1. **Ontwikkelingsfase** - Ritax A en B zijn bijgesteld op basis van het normeringsonderzoek door de Universiteit van Amsterdam (UvA). De Ritax A en B zijn uitgebreid voor verdachten tot de leeftijd van 23 jaar. Het instrument is getoetst door de Toetsingscommissie LIJ, zij heeft positief advies gegeven over ingebruikname van de Ritax 2.0. De Directie Jeugd, Familie en Aanpak Criminaliteitsfenomenen van het ministerie JenV gaf akkoord op het doorvoeren van de Ritax 2.0. De Ritax 2.0 is eind 2021 definitief opgeleverd.
2. **Voorbereiding** - Er is een voorstel gedaan voor wijzigingen in IFM (RFC's). In afstemming met Justid en de UvA is een eerste schets van de wijzigingen voorgelegd aan de werkgroep. Voor de toeleiding naar een gedragsinterventie is de ontwikkelaars van alle gedragsinterventies gevraagd om de inclusiecriteria bij te stellen voor de vijfpuntschaal. Ook dit is voorgelegd aan de werkgroep. De feedback van de werkgroep is verwerkt en de eerste RFC Ritax 2.0 is opgesteld. Het concept is getoetst en goedgekeurd door de kerngroep. De definitieve RFC's zijn opgeleverd.
3. **Testfase** - De RFC's zijn verfijnd. Justid heeft de aanpassing in IFM ingebouwd (bouwfase) en getest. De handleidingen zijn aangepast. Er is een nieuwe versie van IFM opgeleverd in de pilotlocaties.
4. **Pilotfase** - De Ritax 2.0 is getest in een testgroep door ervaren RvdK en jeugdreclassering medewerkers (superusers) van de RvdK en jeugdreclassering in drie regio's. De pilotfase is gemonitord en geëvalueerd en op basis daarvan aangepast.

⁸ RFC's zijn formele vragen om wijzigingen door te voeren in de computerapplicatie IFM.

5. **Implementatiefase** - De landelijke implementatie van de Ritax is voorbereid. De webinar om de gebruikers van de Ritax bij de RvdK en jeugdreclassering bij te scholen is door Van Montfoort en PI Research opgesteld en uitgevoerd. Ten tijde van de implementatiefase golden nog maatregelen ter bestrijding van COVID-19. De bijscholing heeft daarom online plaatsgevonden via een webinar op vier momenten.

Onderhavig onderzoek naar de implementatie van de Ritax 2.0 bij de RvdK en de jeugdreclassering heeft zich vooral gefocust op de implementatiefase.

De uitvoering van het plan van aanpak heeft ruim een jaar in beslag genomen.

De scholing vond plaats door middel van een webinar voorafgaand aan de release van de Ritax 2.0 in februari 2022, waarvoor alle gebruikers van de Ritax werden uitgenodigd. Professionals die deelnamen aan de webinar kregen voor deelname een certificaat dat meetelt voor de Stichting Kwaliteitskader Jeugd (SKJ)-registratie. Raadsmedewerkers en jeugdreclasseerders konden tussen enkele data kiezen. Er is ook een opname beschikbaar van de online bijeenkomst, zodat deze teruggekeken kan worden.

In de webinar is ingegaan op de volgende thema's (Ministerie JenV, 2022d):

- 🕒 **Theorie:** wat is het LIJ en de vernieuwde Ritax, het normeringsonderzoek en de inhoudelijke wijzigingen in het inschatten van recidiverisico, het LIJ als keteninstrument.
- 🕒 **De praktijk:** welke aanpassingen zijn er doorgevoerd, hoe zien de veranderingen er in de praktijk uit, nadere toelichting hoe in het LIJ de Ritax wordt vrij gegeven in de keten (het doel en de praktijk) en specifieke aandachtspunten om het gebruik zoals bedoeld te borgen.
- 🕒 **Gebruik van de Ritax in het kader van adolescentenstrafrecht** (alleen van toepassing voor de jeugdreclassering).

In de webinar is een demonstratie gegeven van de nieuwe werking van het LIJ en is expliciet aandacht besteed aan de aanpassingen in de applicatie van het LIJ die bedoeld zijn om het LIJ gebruiksvriendelijker te maken en aan hoe om te gaan met items waarover informatie mist. Ook is specifieke aandacht besteed aan hoe gebruikers lopende onderzoeken dienen op te slaan en af te sluiten, en hoe gebruikers het instrument handmatig kunnen invullen na de release.

Daarnaast was er de mogelijkheid om (achteraf) vragen te stellen. De meest gestelde vragen met antwoorden zijn online beschikbaar (Ministerie JenV, 2022f). De meest gestelde vragen gingen over de volgende onderwerpen:

- 🕒 **De beschikbaarheid van sheets en filmpjes voor medewerkers van de GI's.** De informatie uit de webinar is verspreid onder de GI's zodat zij die op hun eigen intranet kunnen plaatsen. Ook de filmpjes zijn beschikbaar gesteld via Jeugdzorg leert. De link naar de webinar is naar alle deelnemers gemaild.
- 🕒 **De SKJ registratie.**

- ④ Het normeringsonderzoek. Er zijn vragen gesteld over kenmerken van de onderzoeksgroep, of culturele achtergrond wordt meegewogen in de risicoprofielen, wanneer het normeringsonderzoek wordt herhaald.
- ④ Samenwerking in de keten. Er zijn vragen gesteld over hoe de Ritax kan worden vrijgegeven in de keten, wat te doen als de Ritax van de ketenpartner niet te vinden is in het LIJ, waar informatie van de JJI's te vinden is en wat de jeugdreclassering doet met de informatie die is ingevuld door de RvdK.
- ④ Verschillen in werken met de vernieuwde Ritax 2.0 ten opzichte van de Ritax 1.0.
- ④ Hoe om te gaan met lopende zaken.
- ④ De toepassing van de Ritax B bij 18-23 jarigen.
- ④ De inhoud van de Ritax met betrekking tot de volgende domeinen/items:
 - weging van online (delict) gedrag;
 - werk: hoe omgaan met een jongere die werkt i.p.v. naar school gaat, verplaatsing van werk naar vrije tijd en financiën, wordt een bijbaan gezien als werk, onderscheid tussen leer- en kwalificatieplicht bij diploma's.
- ④ De weging van items voor recidive. Welke items worden meegewogen en hoe (bijvoorbeeld waarom is er weinig verschil tussen geslacht en leeftijd, hoe wordt leeftijd eerste delict meegewogen, wat zijn de sterkste voorspellers voor recidive).
- ④ Beschikbaarheid en gebruik van scoringslijsten of interviewlijsten.

3 Onderzoeksverantwoording

In dit hoofdstuk beschrijven we de verschillende onderzoeksmethoden die we hebben ingezet om de onderzoeksvragen te beantwoorden. Er hebben zich enkele obstakels voorgedaan tijdens de uitvoering van dit onderzoek, waardoor we het oorspronkelijke plan hebben moeten aanpassen. Dit geven we weer per onderzoeksmethode. Vervolgens bespreken we wat de beperkingen van het onderzoek betekenen voor de interpretatie van de resultaten.

3.1 Oorspronkelijk onderzoeksdesign

In het onderzoeksplan hadden we opgenomen om als eerste zowel bij de RvdK als bij de jeugdreclassering informatie op te halen over de implementatie van de Ritax 2.0 en de ervaring met de Ritax 2.0 bij de superusers. Vervolgens wilden we op basis van deze informatie een digitale vragenlijst opstellen met een beperkt aantal stellingen en deze breed uitzetten onder alle raadsonderzoekers en reclasseringsmedewerkers. Op basis van de uitkomsten van de vragenlijst en de analyses van registratiegegevens over de afname van de Ritax 1.0 en Ritax 2.0 wilden we een selectie maken van drie regio's voor contextuele verdieping. Bij de RvdK hebben we de eerste twee stappen uitgevoerd zoals gepland. Voor de jeugdreclassering kregen we evenwel te maken met een door de GI's afgekondigde werkonderbreking, waarin ze tijdelijk niet meewerkten aan onderzoeken. In een latere fase hebben de GI's wel meegewerkt aan een interview met superusers. Dit interview is later in de tijd gepland dan het interview met de superusers van de RvdK. In plaats van in drie regio's kon het verdiepingsdeel in twee regio's worden uitgevoerd. Twee GI's hebben zich hiervoor zelf aangemeld. De GI's konden geen medewerking verlenen aan het uitzetten van een digitale vragenlijst onder alle jeugdreclasseringsmedewerkers. Deze stap is voor de jeugdreclassering daarom niet uitgevoerd. Ook zijn er landelijk geen cijfers beschikbaar over de Ritax. We hebben het plan van aanpak hierop aangepast. Om zicht te krijgen op de werking van de Ritax in de keten van het jeugdstrafproces hebben we daarom ook in dezelfde twee verdiepingsregio's als voor de GI's met de RvdK interviews gehouden.

3.2 Onderzoeksactiviteiten

We beschrijven hieronder de onderzoeksactiviteiten zoals we die hebben uitgevoerd.

Deskresearch

We voerden een documentenanalyse uit over de aanpassingen die zijn doorgevoerd in de Ritax. Deze zijn vastgelegd in de onderzoeksrapportage van het normeringsonderzoek van Van der Put (2021) en de handleidingen van de Ritax 1.0 en 2.0 (Ministerie JenV, 2021a, 2021b, 2022a en 2022b), interne beleidsdocumentatie en de documentatie ten behoeve van de bijscholing van de gebruikers van de Ritax. Ook analyseerden we de webinar die is ingezet om de gebruikers bij te scholen. Op basis van de deskresearch

stelden we een overzicht op van de activiteiten die zijn uitgevoerd om de Ritax 2.0 te implementeren en de effecten die het ministerie van JenV verwachtte van de implementatie van de Ritax 2.0.

Interviews

Interviews beleidsniveau

We toetsten het overzicht van de aanpassingen en de verwachte effecten in een groepsinterview met de portefeuillehouder LIJ en de analist van de afdeling Ketenregie van het ministerie van JenV en een beleidsadviseur van de Directie Jeugd, Familie en Aanpak Criminaliteitsfenomenen. Tevens toetsten we dit overzicht in een interview met de hoofdonderzoeker die het normeringsonderzoek heeft uitgevoerd en de deelnemers aan de werkgroep van de RvdK en Jeugdzorg Nederland⁹. Om de resultaten uit de interviews met de jeugdreclassering te toetsen, is aan het eind van het onderzoek een interview gehouden met de portefeuillehouder LIJ bij Jeugdzorg Nederland, tevens lid van de werkgroep implementatie Ritax.

(Groeps)interview(s) met superusers

Voor de RvdK hebben we twee groepsinterviews gehouden met in totaal twaalf superusers van negen regio's¹⁰. Het bleek praktisch niet haalbaar vanwege werkdruk en agenda's om een groepsinterview met de superusers van de jeugdreclassering te houden. We hebben er daarom voor gekozen om hen afzonderlijk te interviewen. We interviewden zes superusers van vijf van de dertien GI's.

In de interviews kwamen de volgende thema's aan de orde:

- 🕒 De wijze waarop de Ritax 2.0 is geïmplementeerd.
- 🕒 De onduidelijkheden en knelpunten in de Ritax 2.0.
- 🕒 De beoordeling van de aanpassingen in de Ritax 2.0.
- 🕒 De ervaringen met het gebruik van Ritax 2.0 (ten opzichte van het gebruik van Ritax 1.0).
- 🕒 Toepassing van de Ritax 2.0 bij 18-23-jarigen (alleen voor de jeugdreclassering).
- 🕒 Knelpunten in het gebruik van de Ritax 2.0 en aanbevelingen om het gebruik van de Ritax te verbeteren.

Groepsinterview met gebruikers RvdK en jeugdreclassering in twee verdiepingsregio's

In twee verdiepingsregio's (A en B) hebben we een groepsinterview gehouden met medewerkers van de RvdK enerzijds en medewerkers van de jeugdreclassering anderzijds.¹¹ Het doel van deze interviews was om de uitkomsten uit de digitale vragenlijst (zie paragraaf digitale vragenlijst) te verdiepen en te contextualiseren. Waarom worden bepaalde knelpunten ervaren? Waarom en wanneer wordt de Ritax wel of niet afgenomen? Zijn er randvoorwaardelijke factoren in de regio of de organisaties die een rol spelen bij het gebruik en de beoordeling van het gebruik van de Ritax? In de antwoorden op de vragenlijst werden ook knelpunten

⁹ Zoals in hoofdstuk 2 aangegeven is bij Jeugdzorg Nederland, de branchevereniging van de GI's een portefeuillehouder LIJ die ook deelneemt aan de werkgroep implementatie Ritax. Deze contactpersoon informeert de achterban van de jeugdreclassering.

¹⁰ De RvdK gebruikt zelf de term locatie.

¹¹ De raadsonderzoekers en de jeugdreclasseringsmedewerkers vullen de Ritax in. Aan de teams van de RvdK en de jeugdreclassering zijn gedragsdeskundigen verbonden. Zij nemen zelf geen Ritax af. De uitkomsten van de Ritax worden besproken in de multidisciplinaire overleggen van beide organisaties. De gedragsdeskundigen hebben zicht op de uitkomsten van de Ritax.

genoemd die te maken hebben met het gebruik van de Ritax in de keten. Door zowel de RvdK als de jeugdreclassering in dezelfde regio's te interviewen, kregen we zicht op het gebruik van de Ritax in de keten. Het interview was semigestructureerd en ging in op de volgende thema's:

- 🕒 Implementatie van de Ritax 2.0.
- 🕒 De randvoorwaarden voor implementatie.
- 🕒 Ervaringen met het gebruik van Ritax 2.0: beoordeling van de aanpassingen, gebruiksvriendelijkheid en knelpunten.
- 🕒 Aanbevelingen om gebruik van de Ritax te verbeteren.
- 🕒 Gebruik van de Ritax bij 18-23-jarigen (alleen voor de jeugdreclassering).

In schema 3.1 is weergegeven hoeveel respondenten we per organisatie in regio A en B hebben geïnterviewd. In de laatste kolom hebben we de kenmerken van de regio's met betrekking tot de afname van de Ritax en het invullen van de items onbekend weergegeven. Hoewel hier niet op is geselecteerd, verschilden de regio's hier in. Hierdoor kon in de contextuele verdieping worden ingegaan op factoren die hier een rol in speelden.

Schema 3.1 Respondenten en kenmerken verdiepingsregio's

Regio	Respondenten RvdK	Respondenten jeugdreclassering	Kenmerken regio m.b.t. Ritax
A	1 gedragsdeskundige 5 raadsonderzoekers (waarvan drie met ervaring met Ritax 1.0 (een superuser) en twee niet)	1 teamleider 5 jeugdreclasseringsmedewerkers	Er worden relatief meer Ritax 2.0 B afgenomen dan Ritax 1.0 B. Er worden door de RvdK relatief weinig items als onbekend ingevuld.
B	Vier raadsonderzoekers (waarvan twee met ervaring met Ritax 1.0 en twee niet) 1 gedragsdeskundige (apart geïnterviewd)	1 gedragsdeskundigen 1 teamleider 6 jeugdreclasseringsmedewerkers	De mate waarin Ritax B wordt afgenomen bij de Ritax 1.0 en 2.0 is vergelijkbaar. Er wordt relatief vaker alleen een Ritax 2.0 A afgenomen in vergelijking met Ritax B. Relatief veel items worden door de RvdK als onbekend ingevuld.

Analyse registratiegegevens RvdK

Via de afdeling Ketenregie van het ministerie van JenV ontvingen we een databestand van de RvdK met afgenomen Ritax in 2021 en in 2022 na de release van de Ritax 2.0. Het databestand bestond uit 7.748 afgenomen Ritax in 2021 en 6.821 afgenomen Ritax in 2022 na de release van de Ritax 2.0 vanaf maart 2022. In de analyse hebben we onderscheid gemaakt tussen de zaken waarin alleen een Ritax A is afgenomen en de zaken waarin zowel een Ritax A als B is afgenomen. Daarnaast hebben we voor de zaken uit 2021 alleen de zaken meegenomen die in 2021 zijn afgerond. Dit om te voorkomen dat we in de vergelijking tussen de Ritax 1.0 en de Ritax 2.0 ook zaken meenamen waarbij de gegevens uit de Ritax 1.0 zijn overgezet naar de Ritax 2.0 en we dus geen zuivere vergelijking zouden maken. Tevens is voor de jongeren bij wie meerdere Ritax zijn ingevuld ten behoeve van de Raadkamer alleen de eerste afname meegenomen, omdat anders niet goed

onderscheid kan worden gemaakt tussen een geactualiseerde en een al afgenomen Ritax. In bijlage 4 is per regio weergegeven hoeveel Ritax A en B zijn afgenomen. In bijlage 2 is tevens een overzicht opgenomen van de variabelen in het databestand. Daarnaast hebben we van de RvdK per regio cijfers ontvangen over het aantal uitgevoerde strafonderzoeken, het aantal afgenomen Ritax A en B in 2021, en tussen 1 april 2022 en 1 april 2023.

Er is landelijk geen vergelijkbare dataset beschikbaar over het gebruik van de Ritax door de GI per regio. Er zijn wel data beschikbaar over het aantal afgenomen Ritax door de GI's per regio. Deze data zijn echter niet eenduidig te interpreteren, omdat geen onderscheid kan worden gemaakt tussen geactualiseerde Ritax en herafnames van de Ritax (zie voor toelichting paragraaf 2.1).

Digitale vragenlijst

Om de bevindingen uit de interviews met de superusers te toetsen bij raadsonderzoekers is een digitale vragenlijst uitgezet via de e-mail en het Professioneel Platform van de RvdK onder ca. 450 raadsonderzoekers en gedragsdeskundigen. Er is tweemaal een reminder uitgestuurd. De vragenlijst is door 36 raadsonderzoekers ingevuld van negen van de zeventien locaties van de RvdK. De vragenlijst is door 31 raadsonderzoekers afgemaakt. De respons is dus minder dan 10%. Mogelijke verklaringen voor de lage respons zijn, naast dat de Ritax 2.0 niet als een grote verandering wordt ervaren, de hoeveelheid verzoeken en e-mails die raadsonderzoekers krijgen en werkdruk. De respons verschilde ook sterk per regio. Met de vragenlijst wilden we nadrukkelijk ook de ervaringen van minder ervaren gebruikers in kaart brengen. De kenmerken van de respondenten met betrekking tot ervaring met de Ritax is weergegeven in tabel 3.2. De respondenten laten zowel een spreiding zien in de mate waarin ze de Ritax invullen als in het aantal jaar ervaring met de Ritax.

Binnen de GI's is de vragenlijst alleen uitgezet onder jeugdreclasseringsmedewerkers in de twee verdiepingsregio's en de geïnterviewde superusers en gedragsdeskundigen. De vragenlijst is twaalf keer ingevuld. De kenmerken van de respondenten met betrekking tot ervaring zijn ook weergegeven in tabel 3.1.

Tabel 3.1 Kenmerken van de respondenten met betrekking tot ervaring met de Ritax.

Hoe vaak vul je een Ritax in?	RvdK (N=36)	jeugdreclassering (N=12)
Wekelijks	15	0
Maandelijks	11	3
Een keer in een paar maanden	1	7
Minstens 1x per jaar	1	1
Niet of nauwelijks	3	-
Onbekend of n.v.t. ¹²	5	1
Hoeveel jaar ervaring heb je met de Ritax?	RvdK (N=36)	jeugdreclassering (N=12)
Meer dan 10 jaar	7	4
6-10 jaar	7	4
4-5 jaar	3	1
2-3 jaar	8	2
0-1 jaar	6	-
Onbekend of n.v.t. ¹³	5	1

3.3 Analyse

De resultaten uit de interviews en de vragenlijst zijn geanalyseerd op basis van een analysekader (zie bijlage 2). Dit analysekader is opgesteld op basis van de theorie over de implementatie van vernieuwingen (Stals, 2012). Daarin wordt onderscheid gemaakt tussen vier stappen in een implementatie:

1. **Verspreiding** – de professionals maken in deze fase globaal kennis met de Ritax 2.0 en leren waarom de Ritax is aangepast.
2. **Adoptie** – de professionals ontwikkelen in deze fase een positieve attitude jegens de Ritax 2.0 waardoor zij open staan voor eventueel gebruik ervan.
3. **Invoering** – de professionals gebruiken de Ritax 2.0. Deze fase wordt vaak implementatie genoemd.
4. **Borging** – de professionals hebben de Ritax 2.0 geïntegreerd in hun werkwijze. In deze fase wordt de uitvoering van een interventie of programma regelmatig geëvalueerd en bijgesteld waar nodig.

De vier fases volgen elkaar niet noodzakelijkerwijs op, het kan zijn dat een interventie wordt verspreid, maar toekomstige gebruikers er niet positief tegenover staan en de interventie dus niet wordt ingevoerd. Het kan ook zijn dat tijdens de borging blijkt dat de interventie nog een aantal schoonheidsfoutjes bevat die moeten worden aangepast. Het implementatieproces begint dan feitelijk weer opnieuw. Het implementatieproces is dus een cyclisch proces. Naast de vier implementatiefasen worden in het model ook determinanten voor een goede implementatie beschreven die zijn onderverdeeld naar kenmerken van de vernieuwing, kenmerken van

¹² De vragenlijst is ook ingevuld door enkele gedragsdeskundigen. Zij nemen zelf niet de Ritax af, maar zien en bespreken de rapportages op basis van de Ritax in het MDO.

¹³ Zie voetnoot 4.

de doelgroep en kenmerken van de organisatie (zie bijlage 2). Het analysekader diende mede als basis voor het opstellen van de digitale vragenlijst.

Zoals eerder gezegd hebben we het onderzoek niet kunnen uitvoeren zoals gepland en hebben we geen landelijk dekkend beeld van de brede ervaring van gebruikers in alle regio's van vooral de jeugdreclassering. In de analyse hebben we wel gekeken naar verschillen tussen regio's en naar verschillen in determinanten tussen de verschillende regio's. We hebben die ook getoetst bij de portefeuillehouder LIJ van Jeugdzorg Nederland. Ondanks dat we niet in alle regio's informatie hebben opgehaald, kregen we op die manier wel een beeld van de determinanten die een rol spelen bij de implementatie en het gebruik van het LIJ.

4 Implementatie bij de RvdK

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de implementatie van de Ritax 2.0 is verlopen bij de RvdK, waarbij we de vier stappen volgen in het implementatieproces (zie hoofdstuk 3). Vervolgens gaan we in op de ervaringen met de Ritax na de implementatie en de mate waarin de verwachte effecten worden gerealiseerd.

4.1 Verspreiding

Wijze van informeren

De superusers van de RvdK zijn ruim van tevoren geïnformeerd over de aanpassingen in de Ritax in het landelijk overleg van de superusers. Meerdere van de geïnterviewde superusers hebben in de test- of pilotfase meegewerkt aan het testen van de nieuwe versies. Elke locatie van de RvdK heeft een superuser. Intern informeren zij de raadsonderzoekers en de gedragsdeskundigen in hun team over de aanpassingen in de Ritax. Ook kunnen raadsonderzoekers en gedragsdeskundigen bij hen terecht met vragen of problemen over het LIJ (en de Ritax). In enkele regio's zijn er vanwege personeelwisselingen onduidelijkheden geweest over wie de superuser was en/of was de taak of rol van de superuser tijdelijk niet belegd. Dit betekent dat er tijdelijk geen aanspreekpunt was voor problemen met het LIJ (en de Ritax) en ook niet iemand die specifieke aandacht besteedde aan informatie over het LIJ. Op basis van dit onderzoek weten we niet hoe lang dit heeft geduurd in de verschillende regio's en hoe hiermee is omgegaan.

Uit de vragenlijst en de interviews met de superusers, en in de twee verdiepingsregio's blijkt dat binnen de RvdK veel aandacht is besteed aan het verspreiden van informatie over de Ritax 2.0. Raadsonderzoekers zijn op verschillende manieren geïnformeerd (zie tabel 4.1). De meeste respondenten zijn geïnformeerd via de e-mail, de superusers en via het Professioneel Platform (Raadsnet) van de RvdK. Op dit intranet is een pagina gewijd aan het LIJ. Alle informatie werd ook daar geplaatst. Uit het interview met de superusers en de interviews in de verdiepingsregio's blijkt dat er meer aandacht is besteed aan de release van de Ritax 2.0 dan aan andere nieuwe releases van de Ritax, omdat deze nieuwe release een nieuwe inrichting van de Ritax betrof en ook gevolgen had voor lopende zaken. Er zijn veel aankondigingen geweest, ook lang van tevoren volgens de respondenten. Zij weten niet meer hoe lang van tevoren. Er is een extra instructie gekomen over wat de implementatie van de Ritax 2.0 betekende voor lopende zaken. In lopende zaken werd de Ritax 1.0 overgezet naar de Ritax 2.0. Aangezien de domeinen veranderden en er items kwamen te vervallen ging hierbij informatie verloren. Uitzondering waren zaken waar het rapport al ter inzage was opgestuurd naar jongeren en ouders. De meeste respondenten hebben hier geen problemen mee ervaren omdat zij hier goed over waren geïnformeerd. Zij hebben zoveel mogelijk lopende zaken afgesloten voorafgaand aan de release van de Ritax 2.0 en nieuwe zaken pas opgestart na de release. Enkele respondenten hebben wel problemen ervaren met het overnemen van data uit lopende zaken in de Ritax 2.0 en/of het systeem liep vast.

Volgens de superusers was deelname aan de webinar voor alle gebruikers verplicht, dus hebben volgens hen alle gebruikers deelgenomen aan de webinar. Uit de vragenlijst en de interviews in de verdiepingsregio's blijkt echter dat niet alle raadsonderzoekers hebben deelgenomen aan de webinar over de Ritax 2.0. Naast de webinar is er tweejaarlijks een opfriscursus. Niet alle respondenten hebben deze cursus (al) gevolgd. Hierop wordt volgens de respondenten in de verdiepingsregio's niet gecontroleerd. Uit het interview met de superusers blijkt dat er ook per team verschillend wordt omgegaan met de bijscholing. Het ene team kiest ervoor om als team een bijscholing/opfriscursus te volgen, in een ander team volgen de raadsonderzoekers de cursus individueel.

Tabel 4.1 Wijze waarop medewerkers van de RvdK zijn geïnformeerd over de Ritax 2.0 (n=36, respondenten konden meerdere antwoorden aanvinken)

Wijze van informeren	Aantal	%
N.v.t.	8	22%
Via de e-mail	14	39%
Via superusers	12	33%
Via de webinar van Pi Research en Van Montfoort	10	28%
Via het Professioneel platform/Raadsnet	13	36%

In de interviews met de superusers, de toelichting in de vragenlijst en de interviews in de verdiepingsregio's valt een aantal zaken op:

- ➊ Veel raadsonderzoekers ervaren de aanpassingen in de Ritax 2.0 niet als ingrijpend. Zij zijn eraan gewend dat er eens in de zoveel tijd nieuwe releases van het LIJ worden geïmplementeerd. Ook de superusers geven dit aan.
- ➋ Het is ruim een jaar geleden dat de Ritax 2.0 is geïmplementeerd. De informatie die ze hebben gekregen staat niet meer op het netvlies.
- ➌ Raadsonderzoekers ontvangen veel e-mails en informatie over instrumenten en aanpassingen waardoor ze mogelijk zaken missen.
- ➍ Gedragsdeskundigen gebruiken zelf de Ritax niet, maar zien wel de uitkomsten. Deelname aan de webinar en de opfriscursussen is op eigen initiatief.

Beoordeling van de informatie

Over het algemeen zijn de raadsonderzoekers tevreden met de informatie die zij hebben gekregen over de Ritax 2.0. De meesten zijn het eens met de stellingen hierover (zie tabel 4.1). Raadsonderzoekers die pas na de implementatie van de Ritax 2.0 in dienst zijn gekomen hebben nog niet allemaal de informatie en de scholing over de Ritax gekregen. Zij kunnen niet alleen niet vergelijken met de Ritax 1.0, maar sommigen kunnen ook de informatie over de Ritax 2.0 niet beoordelen. Zij hebben *niet van toepassing* in de vragenlijst aangevinkt (in tabel 4.1 is deze optie voor de helderheid niet meegenomen, zie bijlage 4 voor de gehele tabel).

De resultaten in de vragenlijsten bevestigen het beeld op basis van de groepsinterviews met de superusers. Wel hebben sommige respondenten in de vragenlijst niet meer helder welke informatie zij hebben gekregen. Dit bleek ook in de interviews in de twee verdiepingsregio's.

Tabel 4.2 Beoordeling van de informatie over de Ritax 2.0 door de raadsonderzoekers (exclusief niet van toepassing)

Stellingen	(Helemaal) eens	Neutraal	(Helemaal) Oneens	Totaal
Ik ben voorafgaand aan de implementatie voldoende geïnformeerd over de aanpassingen in de Ritax 2.0 (N=29)	69%	24%	7%	100%
De aanpassingen in de Ritax 2.0 ten opzichte van de Ritax 1.0 zijn mij duidelijk (N=31)	77%	7%	16%	100%
Ik ben voldoende geïnformeerd over de doelen van de aanpassingen in de Ritax 2.0 (N=29)	69%	17%	14%	100%
Ik heb de bijscholing ten behoeve van de Ritax 2.0 als nuttig ervaren (N=21)	71%	29%	-	100%
De overgang van de Ritax 1.0 naar de Ritax 2.0 is prettig en soepel verlopen (N=29)	86%	3%	10%	100%
Voor vragen over de Ritax kan ik altijd terecht bij de superuser uit mijn regio (N=33)	76%	12%	12%	100%

Uit het interview met de superusers en de interviews in de verdiepingsregio's blijkt dat de informatie door meer ervaren gebruikers – waaronder superusers – als minder nuttig werd ervaren. Superusers waren betrokken bij de test- en pilotfase en bekend met de informatie over aanpassingen. Andere ervaren gebruikers zijn bekend met het RNR-model en het LIJ. Sommige ervaren gebruikers vonden het nuttig dat tijdens de webinar werd stilgestaan bij het RNR-model, waarop de Ritax is gebaseerd. Ook vonden zij het nuttig dat er werd stilgestaan bij het feit dat met de Ritax de risicofactoren in kaart worden gebracht die de kans op recidive verhogen, zodat een passend strafadvies kan worden gegeven om de risicofactoren aan te pakken en dus de kans op recidive te verlagen.

Dat het gaat om criminogene factoren is voor mij na de opfriscursus weer duidelijker. Vroeger schreef je meer al je zorgen op en scoorde je dat. Nu ligt de focus meer op de criminogene factoren. Je kunt je wel zorgen maken over andere factoren maar die moeten dan in civiel kader worden aangepakt en niet via het strafrechtelijk kader. Doel is recidive voorkomen. (een raadsonderzoeker)

Daarnaast kunnen er ook zorgsignalen zijn. Deze worden niet meegewogen in het DRP maar kunnen wel worden benoemd in de raadsrapportage.

Andere respondenten vonden dit minder nuttig. Zij kennen de theoretische onderbouwing van de Ritax en vinden dat dit een duidelijk doel is van het raadsonderzoek. Meerdere respondenten gaven aan dat het goed is om een scherp onderscheid te maken tussen de risicofactoren en de zorgen.

Soms maak ik mij erg zorgen om een jongere en dan scoort hij toch laag op de risicofactoren. Blijkbaar hangen die risico's dan niet samen met het recidiverisico. (een raadsonderzoeker)

In algemene zin vinden de respondenten in de vragenlijst de informatie die ze hebben ontvangen over de aanpassingen in de Ritax duidelijk en is ook duidelijk welke aanpassingen zijn doorgevoerd en waarom. Het aantal respondenten is te beperkt om te toetsen of er verschillen zijn tussen respondenten met meer en minder ervaring met de afname van de Ritax. De data laten wel een trend zien dat niet het aantal jaar ervaring maar hoe vaak men de Ritax afneemt een rol speelt in de beoordeling van de informatie. Respondenten die de Ritax minder frequent afnemen zijn het minder vaak eens met de stellingen.

4.2 Adoptie

De aanpassingen in de Ritax 2.0 worden niet als ingrijpend ervaren door raadsonderzoekers en zij hadden dan ook geen verwachtingen dat het in de praktijk veel verschil zou uitmaken. Het afnemen van de Ritax was en is onderdeel van het werkproces. Ook van de verkorting van de Ritax werd niet verwacht dat dit veel verschil zou maken. Ook al is het aantal items afgenomen, het gaat nog steeds om meer dan 100 items. Het merendeel van het werk zit volgens de superusers niet in het scoren van de items, maar juist in de open velden die moeten worden ingevuld in het LIJ.

4.3 Invoering

De overgang van de Ritax 1.0 naar de Ritax 2.0 is voor de meeste respondenten goed verlopen. De knelpunten die zijn ervaren hebben te maken met de applicatie. Er deden zich bij sommige respondenten in sommige regio's problemen voor met het systeem, bijvoorbeeld omdat het vastliep.

Van tevoren is veel aandacht besteed aan hoe raadsonderzoekers moesten omgaan met lopende zaken. De meeste respondenten hebben hier dan ook geen problemen mee ervaren. Enkele respondenten wel. Zij hadden problemen met het overnemen van de gegevens uit de Ritax 1.0 in Ritax 2.0 en/of het systeem liep vast.

4.4 Borging en ervaring met de Ritax

De Ritax 2.0 is onderdeel van de werkwijze van de raadsonderzoekers. Uit het interview met de afdeling Ketenregie en de informatie van de werkgroep blijkt dat met de bijscholing aan alle gebruikers ook werd beoogd om het afnemen van de Ritax in algemene zin te stimuleren. Volgens de respondenten wordt het gebruik van de Ritax door de directie en het management gestimuleerd. De beperkte capaciteit (personeelsverloop en wachtlijsten) heeft in sommige regio's invloed gehad op de afname van de Ritax in de afgelopen jaren. In sommige regio's is bijvoorbeeld vanwege capaciteitsproblemen aan de raadsonderzoekers geadviseerd om een zaak met een briefrapport af te doen als er naar waarschijnlijkheid geen jeugdreclassering

of leerstraf geadviseerd wordt. Dan wordt geen Ritax ingevuld. De mate en de periode waarin de capaciteitsproblemen zich voordeden verschilden per regio. Het personeelsverloop verschilden per team. Op dit moment zijn er bij de meeste locaties van de RvdK geen of beperkte wachtlijsten. Nieuwe medewerkers worden opgeleid in het gebruik van het LIJ (en de Ritax). De mate van ervaring verschilden tussen teams in de periode van het onderzoek.

Ervaren gebruiksvriendelijkheid

In tabel 4.3 is de beoordeling van het gebruik van de Ritax door de raadsonderzoekers in de vragenlijst weergegeven.

Tabel 4.3 Beoordeling van gebruik van de Ritax door RvdK

	(Helemaal) eens	Neutraal	(Helemaal) oneens	Totaal
De Ritax is gebruiksvriendelijk (N=31)	48%	32%	19%	100%
De formulering van de items in de Ritax is duidelijk (N=31)	74%	19%	7%	100%
De Ritax is behulpzaam bij het schrijven van het strafadvies (N=31)	90%	10%	-	100%
Het gebruik van de Ritax wordt gestimuleerd door mijn manager (N=31)	55%	29%	16%	100%
Het is eenvoudig om in en uit het LIJ systeem te navigeren, bijvoorbeeld bij het openen en sluiten van een Ritax formulier (N=31)	65%	13%	23%	100%
Op basis van de Ritax 2.0. krijg ik vaker een suggesties van het LIJ voor een leerstraf dan voorheen met de Ritax 1.0 (N=23) ¹	9%	65%	26%	100%

¹ respondenten die 'N.v.t.' hebben aangekruist, omdat zij geen ervaring hebben met de Ritax 1.0, zijn niet weergegeven in de tabel. Zie bijlage 4 voor de gehele tabel.

De meningen zijn verdeeld over de mate van gebruiksvriendelijkheid van de Ritax. Ongeveer de helft vindt de Ritax gebruiksvriendelijk, een derde staat hier neutraal tegenover en een vijfde vindt de Ritax niet gebruiksvriendelijk. De mate waarin de Ritax als gebruiksvriendelijk wordt ervaren lijkt niet samen te hangen met de mate van ervaring met de Ritax of het LIJ, maar eerder met de frequentie waarmee men de Ritax afneemt. Raadsonderzoekers die de Ritax vaker afnemen beoordelen de Ritax als meer gebruiksvriendelijk dan raadsonderzoekers die de Ritax minder vaak afnemen. Dat de Ritax 2.0 als gebruiksvriendelijker wordt beoordeeld dan de Ritax 1.0 komt volgens de respondenten in de interviews vooral door de aanpassingen in de functionaliteiten van het LIJ en omdat de Ritax er nu overzichtelijker uitziet doordat de domeinen werk, dagbesteding en vrije tijd zijn samengevoegd.

Uit de toelichting bij de vragenlijsten en de interviews in de verdiepingsregio's blijkt een aantal factoren van belang die de ervaring met de gebruiksvriendelijkheid bepalen:

- Het aantal items in de Ritax. Ondanks dat de Ritax is ingekort vinden meerdere respondenten dat het instrument nog steeds erg veel onderwerpen bevat om in een gesprek aan de orde te laten komen. Het

gaat nog steeds om meer dan 100 items. Vooral respondenten die minder vaak de Ritax afnemen vinden dit. Respondenten die de Ritax vaker afnemen, “kennen” de Ritax en voeren “gewoon” het gesprek. Zij vinden het aantal items geen probleem.

- 🕒 Volgens sommige respondenten moet sommige informatie nog steeds meerdere keren (op verschillende plekken) worden ingevuld. Bijvoorbeeld als er al hulpverlening betrokken is, moeten de raadsonderzoekers dit invullen in de Ritax, maar ook in de open velden in de introductie en bij de eindvragen. De domeinen vrije tijd en vrienden lijken te overlappen. Ook hier verschillen de meningen over. Sommige respondenten ervaren dit als minder gebruiksvriendelijk en anderen hebben er geen moeite mee.
- 🕒 Hoewel de navigatie in het LIJ als beter wordt beoordeeld, worden er nog steeds problemen met het systeem van het LIJ ervaren:
 - Er kan niet worden geschakeld tussen de verschillende domeinen. De scoring van het domein moet eerst worden afgemaakt.
 - Er moeten veel items worden aangevinkt.
Een respondent gaf aan: “De Ritax doet wat hij moet doen maar het hele LIJ-systeem is erg gebruiksonvriendelijk.”
 - De wijze waarop de gegevens die in het LIJ worden ingevuld in de raadsrapportage worden geladen. Meerdere respondenten benoemen dat dit tijdrovend is en niet altijd duidelijk. De opbouw van het rapportageformat in het LIJ is anders dan de wijze waarop de raadsonderzoekers de Ritax invullen. Sommige respondenten benoemen dit als een knelpunt.
 - Daarnaast worden knelpunten genoemd met de rapportage en het verwerken van feedback op de rapportage na bespreking in het MDO. Dit kan niet meteen in het rapport worden gewijzigd. Ook is er geen spellingcontrole in het rapportageformat.

4.5 Effecten

Mate waarin de Ritax wordt afgenomen

In tabel 4.3 is weergegeven hoe vaak de Ritax wordt afgenomen per locatie van de Rvdk in 2021 (het jaar voorafgaand aan de implementatie) en tussen 1 april 2022 en april 2023 (na de implementatie van de nieuwe Ritax). Dit hebben we afgezet tegen het aantal strafonderzoeken dat per regio is afgerond. Het aantal strafonderzoeken is in de periode 1 april 2022 en 1 april 2023 lager dan in 2021. De verschillen tussen de percentages zijn getoetst met een p-toets voor verschillen tussen proporties.

Landelijk gezien wordt de Ritax (A en B) naar verhouding significant vaker afgenomen na de implementatie van de Ritax 2.0. Dit is ook het geval in tien van de achttien regio's. In een regio (Amsterdam) wordt de Ritax 2.0 in relatief minder stafzaken afgenomen in het jaar na implementatie (41%) dan in 2021 (48%). Uit de interviews blijkt dat minder afname van de Ritax mogelijk te maken heeft met:

- capaciteitsproblemen en werkdruk waardoor een onderzoek wordt afgedaan met een briefrapport;
- de mate waarin er sprake is van recidive bij de jongeren die instromen (recidivezaken kunnen ook worden afgedaan met een briefrapport); en
- de mate waarin schoolverzuimzaken of zaken voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV) instromen.

Bij schoolverzuimzaken is de Ritax niet geschikt. Ook voor AMV is de Ritax niet passend. Als er in 2022 naar verhouding meer schoolverzuimzaken en zaken voor AMV instromen dan in 2021 zullen er naar verhouding ook meer zaken zijn waarin geen Ritax wordt afgenomen. We hebben hier geen cijfers over en kunnen dit niet toetsen. Of er naar verhouding meer Ritax wordt afgenomen na de implementatie heeft dus te maken met meerdere factoren.

Tabel 4.4 Aantal strafonderzoeken per regio en percentage zaken waarin een Ritax is afgenomen in 2021 en tussen 1 april 2022 en 1 april 2023 (in tabel weergegeven als 2022),.

	Aantal straf- onderzoeken		% Ritax		% Alleen Ritax A		% Ritax A en B ³		% Reeds Ritax B ⁴		% zaken waarin Ritax B afgenomen ⁵	
	2021	2022 ¹	2021	2022 ¹	2021	2022 ¹	2021	2022 ¹	2021	2022 ¹	2021	2022 ¹
Alkmaar	391	257	70%	74%	20%	16%	15%*	24%*	36%	34%	50%	58%
Almelo	245	210	56%*	65%*	21%	22%	19%	20%	16%	23%	35%	43%
Amsterdam	744	777	48%*	41%*	15%	11%	10%	10%	23%	20%	33%	30%
Arnhem	827	669	66%	69%	29%*	23%*	19%*	24%*	19%	21%	38%*	45%*
Breda	552	554	63%*	70%*	25%	25%	11%*	18%*	27%	27%	38%*	45%*
Den Bosch	258	243	40%*	57%*	10%*	28%*	16%	15%	14%	14%	30%	29%
Den Haag	962	1126	55%*	62%*	16%	13%	12%	12%	27%*	37%*	39%*	49%*
Eindhoven	342	362	48%*	70%*	16%*	27%*	12%	15%	20%*	29%*	32%*	44%*
Groningen	547	464	47%	49%	23%	20%	12%*	17%*	12%	12%	24%	29%
Haarlem	395	305	58%	56%	22%	20%	13%	15%	24%	21%	37%	36%
Leeuwarden	362	352	48%*	63%*	28%	24%	9%*	22%*	12%*	17%*	20%*	39%*
Lelystad	363	337	69%*	77%*	29%	23%	23%*	36%*	17%	18%	39%*	54%*
Maastricht	408	302	54%*	62%*	17%	17%	13%*	19%*	25%	26%	37%*	45%*
Middelburg	174	173	71%*	83%*	30%	31%	11%*	21%*	29%	30%	40%*	51%*
Roermond	214	262	74%	73%	29%	21%	21%	26%	24%	27%	45%	52%
Rotterdam	1420	1426	68%	69%	23%	21%	19%*	23%*	26%	25%	45%	48%
Utrecht	756	589	65%	64%	26%*	19%*	17%*	24%*	22%	22%	39%*	46%*
Zwolle	252	228	65%	59%	27%*	16%*	20%	22%	18%	21%	38%	43%
Totaal ²	9232	8652	60%*	64%*	22%*	20%*	15%*	19%*	22%*	24%*	37%*	44%*

Bron: RvdK

¹ tussen 1 april 2022 en 1 april 2023

² vanwege afrondingsfouten tellen de percentages in 2022 op tot 63% in plaats van 64%

⁴ Dit zijn zaken waarin op basis van de uitkomst van de Ritax A ook een Ritax B is ingevuld

⁵ Dit zijn zaken waarin reeds eerder voor de jongere een Ritax B is ingevuld, dan vult de RvdK opnieuw een Ritax B in

⁶ Dit is de som van zaken waarin een Ritax A en B en een Ritax B is ingevuld omdat er al eerder een Ritax B was

Daarnaast hebben we in tabel 4.4 ook weergegeven in welke mate er een Ritax B wordt afgenomen. Bij de interpretatie van deze percentages moeten we rekening houden met de volgende afspraken bij de RvdK. Deze zijn weergegeven in het protocol van de RvdK (Raad voor de Kinderbescherming, 2022) en kwamen ook in de interviews aan de orde:

- ➊ Als een minderjarige wegens recidive opnieuw met politie en justitie in aanraking komt, bouwt de raadsonderzoeker voort op de meest recente rapportage in het LIJ. Als dit een rapport betreft dat is gebaseerd op de Ritax A, wordt dit instrument opnieuw afgenomen. Wanneer het rapport is gebaseerd op Ritax B, dan wordt de Ritax B geactualiseerd of opnieuw afgenomen. In beide gevallen wordt twee keer een Ritax in de registratie weggeschreven.
- ➋ Bij lopende begeleiding door jeugdreclassering beschikt de RvdK in principe al over een rapport gebaseerd op een volledig ingevulde Ritax B. In dat geval bouwt de RvdK volgens het protocol voort op de meest recente informatie van de jeugdreclassering. De mate waarin deze door de jeugdreclassering geactualiseerde Ritax in LIJ beschikbaar is voor de RvdK verschilt tussen regio's, maar ook binnen regio's volgens de respondenten. Als er geen Ritax beschikbaar is, moet de raadsonderzoeker hiervoor het plan van aanpak van de jeugdreclassering raadplegen. Ook wordt verschillend omgegaan met de Ritax B als die aanwezig is. Sommige respondenten actualiseren die, anderen nemen een nieuwe af of het verschilt afhankelijk van de zaak.
- ➌ Ten behoeve van een strafzitting behoort de RvdK een eerder uitgebracht rapport op basis van de Ritax A of B te actualiseren op verzoek van de officier van justitie, de rechter en/of het gerechtshof, en ambtshalve als er meer dan zes maanden tijd zitten tussen de afname van het LIJ en de zittingsdatum. De afgenomen Ritax wordt dan geactualiseerd. Een actualisatie van de Ritax kan met een briefrapport worden gedaan. Als er actualisatie van de Ritax plaatsvindt wordt die als een nieuwe kindzaak weggeschreven in het systeem van de RvdK.
- ➍ Tot slot blijkt ook dat raadsonderzoekers verschillend omgaan met de overstap van de Ritax A naar Ritax B. Sommige respondenten nemen meteen de Ritax B af als ze denken dat er jeugdreclassering nodig is, anderen wachten de score van de Ritax A af. Ook komt het voor dat onder tijdsdruk alleen de Ritax A wordt ingevuld. Uit de interviews blijkt overigens dat raadsonderzoekers het gesprek voeren met een jongere en op basis van dat gesprek de Ritax invullen. Als dan uit de score van de Ritax A blijkt dat een Ritax B nodig is, vullen ze op basis van hetzelfde gesprek de Ritax B verder in.

In tabel 4.4 is af te lezen dat landelijk en in tien regio's vaker met de Ritax 2.0 een Ritax B is afgenomen dan met de Ritax 1.0. Landelijk en in acht regio's gaat dit samen met meer zaken waarin een Ritax A en B is afgenomen. In twee regio's gaat dit samen met naar verhouding meer zaken waarin reeds eerder een Ritax B is afgenomen en bij recidive dus opnieuw een Ritax B wordt afgenomen. Bij drie van de tien regio's en landelijk worden naar verhouding niet alleen meer Ritax A en B afgenomen maar zijn er ook relatief meer zaken waarin een Ritax B is afgenomen omdat er reeds een Ritax B aanwezig was. In deze zaken stromen naar verhouding dus meer jongeren in die recidiveren.

De verminderde instroom van strafonderzoeken wordt in de interviews in de verdiepingsregio's herkend. Maar in deze interviews en de groepsinterviews met superusers is tevens benoemd dat er meer jongeren instromen met ernstige delicten en ernstige problematiek (en risicofactoren) wat kan leiden tot meer afname van de Ritax B. Dat er meer Ritax B wordt afgenomen kan dus niet alleen worden verklaard door de implementatie van de Ritax 2.0.

Mate waarin items als onbekend worden ingevuld, voor en na implementatie van de Ritax 2.0

Volgens de meeste respondenten zijn de meeste items duidelijk geformuleerd. Superusers krijgen weinig vragen over de formulering van de items (minder dan voorheen), ook niet bij het inwerken van de nieuwe medewerkers. Superusers merken op dat ze ook minder vragen van ouders krijgen over wat met een item wordt bedoeld. Wel zijn sommige items volgens sommige respondenten nog steeds voor meerdere interpretaties vatbaar. Zij noemen als voorbeelden items rond alcohol en drugsgebruik. De operationalisering is echter wel in de interviewleidraad van de Ritax opgenomen.

In tabel 4.5 is weergegeven in welke mate items in de Ritax B van de Ritax 1.0 in 2021 en de Ritax 2.0 in 2022 als onbekend zijn ingevuld. Achtereenvolgens geven we voor de Ritax 1.0 en 2.0 weer: het aantal ingevulde Ritax B, het gemiddeld aantal items dat onbekend is ingevuld en de standaarddeviatie.

Tabel 4.5 Mate waarin items als onbekend zijn ingevuld in de Ritax B in 2021 en 2022 per regio¹⁴

Regio	N Ritax B 1.0 2021	Gemiddeld aantal onbekend	SD	N Ritax B 2.0 2022	Gemiddeld aantal onbekend	SD
Alkmaar	235	11,2	8,5	154	8,5	7,9
Almelo	95	16,8	15,0	87	14,9	14,4
Amsterdam	271	28,5*	21,2	254	27,4*	24,0
Arnhem	373	16,2	14,3	299	14,3	12,7
Breda	233	16,5	14,5	207	13,4	11,2
Den Haag	422	18,2*	20,0	524	11,2*	12,7
Eindhoven	128	13,7	13,0	132	13,7	10,4
Groningen	156	6,1*	6,5	127	7,6*	11,2
Haarlem	180	18,9	13,2	95	21,5	13,5
Leeuwarden	78	4,7	6,0	124	3,5	4,4
Lelystad	170	15,4*	15,4	161	10,4*	9,4
Maastricht	153	13,3	11,4	128	11,5	10,6
Middelburg	80	10,4	9,8	81	8,2	9,1
Roermond	117	10,3	6,1	147	7,0	7,3
's-Hertogenbosch	87	21,6*	16,8	71	16,9*	11,8
Rotterdam	752	15,5	15,9	651	14,7	14,0
Utrecht	356	11,1*	9,3	258	8,4*	6,9
Zwolle	122	5,8	7,4	126	7,0	7,0
Totaal	4008	15,2*	15,4	3632	12,8*	13,7

Bron: RvdK

*p<0.5

Uit de tabel leiden we het volgende af:

- Landelijk daalt het gemiddeld aantal items 'onbekend' na de implementatie van de Ritax 2.0 significant ten opzichte van de Ritax 1.0. Op het niveau van de regio's zien we in zes regio's (Amsterdam, Den Haag, Groningen, Lelystad, 's-Hertogenbosch en Utrecht) ook een significant verschil. Voor de overige regio's is het verschil niet significant.
- Het verschil tussen het gemiddeld aantal items onbekend is echter groot tussen de regio's. In de Ritax 1.0 en Ritax 2.0 is het gemiddeld aantal items onbekend hoog in de regio Amsterdam. In de regio's Leeuwarden, Roermond, Zwolle en Groningen is dit het laagst.
- Ook de standaarddeviaties verschillen tussen de regio's. De regio's waar gemiddeld het aantal items onbekend hoog is, hebben ook een hogere standaarddeviatie. Dit betekent dat er grotere verschillen zijn tussen de strafonderzoeken.
- Het is niet bekend of de 37 items die verwijderd zijn uit de Ritax 1.0 ook de items waren die het meest als onbekend werden ingevuld. De Ritax 2.0 bestaat uit minder items. Beide factoren kunnen ook van invloed zijn op het gemiddeld aantal items dat als onbekend is ingevuld.

¹⁴ In deze analyse hebben we in het geval er meerdere Ritax B ten behoeve van een rapportage aan de raadkamer zijn opgenomen alleen de eerste rapportage meegenomen.

In de vragenlijst en de interviews hebben we gevraagd naar de redenen om items als onbekend in te vullen. De redenen zijn divers. De redenen in de vragenlijst zijn weergegeven in tabel 4.6.

Tabel 4.6 Redenen waarom items als onbekend worden ingevuld (n=31, respondenten konden meerdere antwoorden aanvinken, dus het totaal aantal antwoorden komt uit boven 31)

Redenen	Aantal	%
De jongere en/of ouders geven geen informatie over het item	21	68%
Ik heb onvoldoende tijd om meer informatie op te vragen over het item	18	56%
Het item is niet van toepassing op de jongere	16	52%
De jongere is een ontkennende verdachte	16	52%
Er is geen informatie beschikbaar in het dossier over het item	15	48%
Formulering van het item is niet duidelijk/niet passend	10	32%

Het meest genoemd wordt dat jongere en ouders geen informatie geven over het item. Uit de toelichting in de interviews en de vragenlijst blijkt dat raadsonderzoekers vooral items die te maken hebben met de achtergrond van ouders of het verleden van ouders niet in het gesprek aan de orde stellen of dat ouders hier niets over zeggen. Uit de toelichting in de vragenlijst en de interviews blijkt ook dat de hoeveelheid vragen een rol speelt. Niet alle items komen daardoor aan bod. Raadsonderzoekers geven aan dat de spanningsboog van sommige jongeren ook beperkt is en een gesprek van langer dan een uur is daardoor vaak niet mogelijk. Niet alle vragen komen dan aan bod waardoor zij informatie missen en items als onbekend scoren.

Als de jongere een ontkennende verdachte is dan is vooral informatie over factoren die een rol spelen bij het plegen van het delict onbekend.

Ook blijkt dat raadsonderzoekers verschillend omgaan met de afwezigheid van informatie. De een scoort het item als onbekend en de ander maakt een inschatting. Bij sommige items passen volgens de respondenten de schalen niet (het antwoord zit er niet bij) en/of zijn ze onderhevig aan verschillen in interpretatie of beoordeling.

In tabel 4.7 is een overzicht gegeven van de items die in 2022 na de release in meer dan 15% van de ingevulde Ritax als onbekend zijn ingevuld. Dit kan zoals hierboven beschreven meerdere redenen hebben. In de vragenlijst en de interviews hebben we raadsonderzoekers gevraagd welke items ze vooral als onbekend invullen. Dit hebben we in de toegevoegde kolom 'genoemd in vragen of interviews' met een kruisje aangegeven. Een overzicht van alle items is te vinden in bijlage 5.

Tabel 4.7 Items die in minimaal 15% van de ingevulde Ritax B in 2022 na implementatie van de Ritax 2.0 als onbekend zijn ingevuld (N=3632)

Domein	Item	% onbekend goede, nieuwe cijfers	Genoemd in vragenlijst of interviews
Domein Gezin			
1.3b	Praten Over Online Gedrag	23%	X
1.7	Problemen Vader Huidig Justitie	21%	X
1.7	Problemen Moeder Huidig Justitie	18%	X
1.7	Problemen Overig Huidig Justitie	15%	X
1.12	Problemen Vader Bij Opgroeien Justitie	32%	X
1.12	Problemen Moeder Bij Opgroeien Justitie	24%	X
1.12	Problemen Overig Bij Opgroeien Justitie	23%	X
1.14	Opleidingsniveau Vader	66%	X
1.15	Opleidingsniveau Moeder	58%	X
1.15	Beroepsniveau Vader	51%	X
1.15	Beroepsniveau Moeder	38%	X
1.17	Problemen Vader Huidig	18%	X
1.17	Problemen Moeder Huidig	16%	X
1.20	Beloning Gewenst Gedrag	22%	X
Domein School			
2.8	School Prestaties	16%	X
2.11	Verwijderd Les Afgelopen 6 Maanden	17%	
Domein vrije tijd			
3.3a	Online Tijdsbesteding	23%	X
3.6	Oordeel Jeugdige Financiële Situatie	20%	X
3.7	Manier Jeugdige Geld Omgaan	35%	X
Domein relaties			
4.4	Positieve Relaties	20%	
4.6	Is Gepest	31%	X
4.7	Heeft Gepest	33%	X
Domein geestelijke gezondheid			
6.1	Verstandelijke Beperking	31%	X
6.6	Gevaarlijke Dingen Vroeger	22%	X
Domein houding			
7.5	Motief Delict	25%	X bij ontkennende verdachten
7.7	Empathie	16%	
Domein agressie			
8.6	Interpretatie Intentie Gedrag	20%	
9.7	Externe Triggers	15%	X

Het aantal items dat op basis van het databestand het meest als onbekend wordt ingevuld komt in grote lijnen overeen met de items die in de interviews zijn genoemd. Vooral de items in het domein gezin over de achtergrond van ouders worden vaak als onbekend gescoord. Dit zijn statische risicofactoren. Deze informatie is niet bekend, ouders geven deze informatie niet en/of de raadsonderzoeker vindt het moeilijk om hier naar te vragen blijkt uit de interviews. Ook vinden sommige raadsonderzoekers deze informatie minder relevant omdat het om statische factoren gaat die ze niet kunnen veranderen. Zij richten zich in het gesprek vooral op items die wel veranderbaar zijn. Enkele respondenten vragen zich af wat het scoren van onbekend betekent

voor de risicoscore op dit domein. Uit het normeringonderzoek van Van der Put et al (2021) is bekend dat meer items als onbekend ingevuld samenhangt met een hoger recidiverisico.

Ritax is behulpzaam bij opstellen strafadvies

Alle respondenten in de vragenlijst en de interviews geven aan dat de Ritax behulpzaam is bij het opstellen van het strafadvies (zie tabel 4.3). Wel benoemen zij dat het professioneel oordeel van belang blijft. Genoemde knelpunten met het opstellen van het strafadvies hebben vooral te maken met het opstellen van de rapportage, de lay-out en velden in het LIJ waar ze hun afwegingen moeten neerzetten en niet met het inhoudelijk advies. Wel is door enkele respondenten benoemd dat zij in de Ritax items missen over actuele criminaliteitsfenomenen zoals steekincidenten en messengeweld en de risico's die daarmee te maken hebben. Zij vragen zich af hoe dit wordt meegewogen in het DRP.

4.6 Mate waarin jongeren naar gedragsinterventie worden toegeleid

De aanname was dat er op basis van de Ritax 2.0 meer jongeren een hogere risicoscore op het DRP krijgen dan op basis van de Ritax 1.0 en dat daardoor ook meer jongeren worden toegeleid naar gedragsinterventies (zie hoofdstuk 2 voor toelichting). Om na te gaan of dit het geval is, heeft de ketenregiegroep de risicoscore op de DRP van de Ritax 1.0 in 2021 vergeleken met de scores in 2022 na de release van de Ritax 2.0. Hiervoor zijn de scores hoog en heel hoog op de Ritax 2.0 samen genomen tot hoog en de scores heel laag en laag tot laag. In tabel 4.8 is per regio het percentage Ritax met de scores hoog, midden en laag weergegeven.

Tabel 4.8 Mate van DRP scores hoog, laag, en midden in de Ritax B 1.0 in 2021 en Ritax B 2.0 na implementatie in 2022

Regio	N Ritax B 1.0 2021	N Ritax B 2.0 2022	DRP Hoog Ritax 1.0	DRP Hoog Ritax 2.0	DRP Laag Ritax 1.0	DRP Laag Ritax 2.0	DRP Midden Ritax 1.0	DRP Midden Ritax 2.0
Alkmaar	235	154	21%*	36%*	36%	36%	43%*	27%*
Almelo	95	87	5%*	21%*	54%	46%	41%	33%
Amsterdam	271	254	12%*	20%*	49%	57%	39%*	23%*
Arnhem	373	299	18%	24%	38%*	47%*	43%*	29%*
Breda	233	207	16%*	31%*	50%	44%	34%*	25%*
Den Haag	422	524	13%*	20%*	61%*	53%*	26%	26%
Eindhoven	128	132	29%	36%	36%	40%	35%	24%
Groningen	156	127	25%*	37%*	23%	33%	52%*	30%*
Haarlem	180	95	13%	26%	43%	38%	44%	36%
Leeuwarden	78	124	15%*	28%*	28%	27%	56%	44%
Lelystad	170	161	12%*	29%*	46%	42%	42%*	30%*
Maastricht	153	128	18%	27%	48%	46%	34%	27%
Middelburg	80	81	8%*	19%*	39%*	56%*	54%*	26%*
Roermond	117	147	25%	33%	25%*	37%*	50%*	30%*
Rotterdam	752	651	12%*	19%*	55%	56%	33%*	25%*
's-Hertogenbosch	87	71	31%	24%	29%	39%	40%	37%
Utrecht	356	258	6%*	19%*	48%*	58%*	46%*	23%*
Zwolle	122	126	20%*	40%*	52%*	33%*	28%	27%
Totaal	4009 ¹	3.632 ²	15%*	25%*	46%	48%	39%*	27%*

Bron: RvdK

*=p<0.5

¹ totaal is inclusief een rapportage door landelijk bureau van de RvdK uitgevoerd.

² totaal is inclusief drie rapportages door landelijk bureau van de RvdK uitgevoerd en drie rapportage regio onbekend .

Uit de tabel kunnen we het volgende afleiden:

- ➊ Het percentage Ritax B met een DRP Hoog is landelijk significant hoger op basis van de Ritax 2.0 dan de Ritax 1.0. In alle regio's, met uitzondering van Den Bosch, is dit het geval, maar het verschil is niet in alle regio's significant hoger. In de regio Den Bosch is er sprake van een daling, die echter niet significant is.
- ➋ Het percentage Ritax B met DRP Laag is in de Ritax 2.0 gemiddeld niet significant lager dan in de Ritax 1.0. In de regio's Den Haag en Zwolle is dit wel significant lager. In vier regio's is het percentage Ritax B met DRP laag hoger in de Ritax 2.0 dan in de Ritax 1.0 (Arnhem, Middelburg, Roermond en Utrecht). Hier is geen verklaring voor. In de overige regio's is er geen significant verschil tussen Ritax 2.0 en 1.0.
- ➌ Het percentage Ritax B met een DRP Midden is landelijk significant lager in de Ritax 2.0 dan in de Ritax 1.0. In de regio's Alkmaar, Amsterdam, Arnhem, Breda, Groningen, Lelystad, Middelburg, Roermond, Rotterdam en Utrecht is dit verschil significant. In de overige regio's is er geen significant verschil tussen de Ritax 1.0 en 2.0.
- ➍ Er heeft per saldo vooral een verschuiving plaatsgevonden van midden naar hoog.

Ritax in de keten

De bedoeling is dat in het LIJ wordt voortgebouwd op eerdere verzamelde informatie. In hoofdstuk 5 gaan we in op hoe de jeugdreclassering kan voortbouwen op informatie uit de Ritax van de RvdK. In de interviews is opgemerkt dat ook de RvdK moet kunnen voortbouwen op de door de jeugdreclassering ingevulde Ritax als er sprake is van recidive. Uit de interviews in de verdiepingsregio's blijkt dat er verschillen zijn in de mate waarin de Ritax B door de jeugdreclassering wordt vrijgegeven tussen en binnen regio's.

4.7 Samenvatting

In schema 4.1 vatten we de bevindingen in dit hoofdstuk samen op basis van het beoordelingskader.

Schema 4.1 Samenvatting op basis van het beoordelingskader

Stappen implementatie	Beoordeling
Verspreiding	De gebruikers van de Ritax 2.0 zijn meerdere malen geïnformeerd over de Ritax 2.0 en de aanpassingen
Adoptie	De gebruikers van Ritax 2.0 staan in algemene zin positief ten opzichte van het gebruik van het risicotaxatie instrument.
Invoering	De professionals gebruiken de Ritax 2.0 zoals overeengekomen. Ervaren gebruikers nemen het interview af op basis van ervaring. Minder ervaren gebruikers sluiten dichter aan bij de formulering van de vragen en items/
Borging	Het gebruik van de Ritax 2.0 is geïntegreerd in het werkproces van de raadsmedewerkers
Determinanten	
Vernieuwing	• De aanpassingen in de Ritax 2.0 worden niet als groot ervaren. De gebruikers verwachten vooral een voordeel van de aanpassingen in de applicatie van het LIJ.
	• Het is duidelijk voor de gebruikers welke aanpassingen zijn doorgevoerd en waarom
	• Met de Ritax 2.0 kan het recidiverisico in kaart worden gebracht. Dit is niet veranderd ten opzichte van de Ritax 1.0. Door de webinar over de Ritax 2.0 en bijscholing is wel meer aandacht aan de Ritax besteed.
	• De Ritax 2.0 wordt als gebruiksvriendelijker ervaren
	• De gebruikers van de Ritax 2.0 kunnen in de meeste regio's bij problemen het gebruik terecht bij de superusers of een andere professional in het team
	• Er wordt weinig verschil ervaren in de mate waarin de Ritax 2.0 ondersteunt bij het adviseren van een passende strafrechtelijke interventie ten opzichte van de eerdere versie
Doelgroep	De superusers bij de RvdK hadden de rol van early adopters. Zij hadden een duidelijke rol in de implementatie van de Ritax 2.0 en nemen een rol in het ondersteunen en stimuleren van hun collega's bij vragen.
Organisatie	• De directie/management van de RvdK heeft het besluit om de Ritax 2.0 te gebruiken genomen en dit gecommuniceerd binnen de organisatie
	• Het gebruik van de Ritax 2.0 wordt gestimuleerd en ondersteund door de directie en het management
	• Er was (en is) niet in alle regio's voldoende capaciteit om de Ritax 2.0 toe te passen zoals bedoeld
	• Het personeelsverloop verschilt per regio en gedurende de onderzoeksperiode.
	• De ICT systemen ondersteunen het gebruik van de Ritax 2.0. Ervaren knelpunten hebben vooral te maken met rapportageformat.
	• De mate waarin de kennis over het gebruik van de Ritax 2.0 is gewaarborgd in het team is afhankelijk van het personeelsverloop

5 Implementatie bij jeugdreclassering

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de implementatie van de Ritax 2.0 is verlopen bij de jeugdreclassering volgens de vier stappen in het implementatieproces (zie 3.5). Vervolgens gaan we in op de ervaringen met de Ritax sinds de implementatie in 2022. Zoals eerder genoemd, wordt de jeugdreclassering uitgevoerd door GI's. Er zijn in 2023 veertien GI's die jeugdreclassering uitvoeren. De meeste GI's hebben verschillende locaties. De GI's zijn verantwoordelijk voor de implementatie van de Ritax in hun eigen organisatie. Niet alle GI's hebben meegewerkt aan dit onderzoek. De bevindingen zijn daarom getoetst bij de portefeuillehouder LIJ van Jeugdzorg Nederland. Zij heeft periodiek overleg met de superusers van alle GI's.

5.1 Verspreiding

Wijze van informeren

Superusers¹⁵

Jeugdzorg Nederland stuurde de informatie over aanpassingen in de Ritax door aan de superusers en de GI's. Vervolgens is het aan de GI's om hun medewerkers verder te informeren. De wijze waarop de jeugdreclasseringsmedewerkers geïnformeerd worden, verschilt per GI. De superusers in elke GI hebben een rol bij vragen over het LIJ en de Ritax. De superusers zijn ruim van tevoren geïnformeerd over de aanpassingen in de Ritax in het landelijk overleg van de superusers van Jeugdzorg Nederland. Sommigen hebben meegewerkt aan het testen van de nieuwe versie in de test- en pilotfase (zie paragraaf 2.4). Vanwege personeels- en capaciteitsproblemen bij de GI's waren ten tijde van de implementatie van de Ritax 2.0 niet in alle GI's en regio's superusers aangewezen. In juni 2022 is er in elke GI weer een superuser aangewezen. Echter, of die persoon intern zijn rol kan pakken als vraagbaak, informatieverstrekker en/of stimulator van het gebruik van het LIJ en de Ritax is afhankelijk van in hoeverre de organisatie tijd geeft om dit op te pakken.

De deelname aan de landelijke overleggen van superusers was wisselend, net als de regelmaat waarmee bijeenkomsten van superusers plaatsvonden in de afgelopen jaren. De regelmaat waarmee bijeenkomsten van de superusers plaatsvonden verschilde per jaar. Uit de interviews in de verdiepingsregio's bleek dat niet voor alle jeugdreclasseringsmedewerkers duidelijk is wie de superuser is. Dit betekent dat de jeugdreclasseringsmedewerkers niet weten bij wie ze terecht kunnen voor vragen. Volgens respondenten hebben personeelwisselingen bij jeugdreclasseringsmedewerkers ook tot gevolg dat nieuwe jeugdreclasseringsmedewerkers nauwelijks een beeld hebben van de rol van de superuser of wie de superuser is.

¹⁵ Bij Jeugdzorg Nederland en de GI's wordt de term key-users gebruikt in plaats van superusers. Voor de leesbaarheid en vergelijking met de RvdK hanteren we hier ook de term superusers.

De informatie (nieuwe handleidingen) wordt door Jeugdzorg Nederland op extranet van Jeugdzorg Nederland gezet. Jeugdreclasseringsmedewerkers kunnen daar lid van worden. Het is de eigen verantwoordelijkheid van de medewerker om de informatie op extranet te raadplegen.

Jeugdreclasseringsmedewerkers

De wijze waarop de jeugdreclasseringmedewerkers zijn geïnformeerd over de wijzigingen in de Ritax verschilt niet alleen per GI, maar ook binnen de GI's: informatie via de e-mail, op intranet of een ander intern platform, of in het teamoverleg. Van de twaalf medewerkers die de vragenlijst hebben ingevuld en werkzaam waren voorafgaand aan de implementatie van de Ritax 2.0 geeft het merendeel aan via de e-mail te zijn geïnformeerd. Daarbij merkten sommigen op dat zij vooral kinderschermingsmaatregelen uitvoeren en in beperkte mate jeugdreclassering. De respondenten benoemen dat zij in algemene zin veel informatie krijgen per e-mail over verschillende onderwerpen. De Ritax en het LIJ zijn een van de vele onderwerpen. Dit kan er volgens de respondenten toe leiden dat niet alle informatie blijft hangen en zij mogelijk ook sommige informatie over het LIJ en de Ritax missen.

Ongeveer de helft van de enquêterespondenten heeft de webinar gevolgd. Uit de interviews met de superusers en de groepsinterviews in de verdiepingsregio's blijkt dat de mate waarin door de GI's gestuurd is op deelname aan de webinar verschilt. Tevens gaf men aan dat er nauwelijks is gecontroleerd door superusers of GI of iemand aan de webinar deelnam. Uit de interviews blijkt dat vooral informatie over aanpassingen in de Ritax en knelpunten met de applicatie zijn blijven hangen. Inhoudelijke wijzigingen zijn weinig aan bod geweest in de webinar volgens de respondenten.

Tabel 5.1 Wijze waarop de medewerkers van de jeugdreclassering zijn geïnformeerd over de Ritax 2.0 (n=12, respondenten konden meerdere antwoorden aanvinken)

Wijze van informeren	Aantal	%
Via de e-mail	6	50%
Via de webinar van Pi Research en Van Montfoort	5	42%
Via teamleden	4	33%
Via het intranet	1	8%
Via superuser	1	8%

Bovendien heeft de landelijke LIJ training voor nieuwe medewerkers en de bijscholing een tijd stil gelegen. Recent is de training bijgesteld en geüpdatet op basis van de nieuwe release en een nieuwe webinar ontwikkeld.

Beoordeling van de informatie

In de tabel 5.2 is weergegeven hoe de medewerkers de informatievoorziening over de Ritax 2.0 hebben ervaren. De meeste respondenten in de vragenlijst vinden dat ze voldoende geïnformeerd zijn over de aanpassingen in de Ritax, dat de aanpassingen en de bijbehorende doelen van de aanpassingen duidelijk zijn.

Enkele respondenten zijn het hiermee oneens. De respondenten die het oneens zijn met de stellingen over informatievoorziening hebben ofwel de webinar ofwel de bijscholing niet gevolgd of ervaren de bijscholing of webinar niet als nuttig. Uit de interviews blijkt dat voor ervaren gebruikers de informatie in de webinar niet veel nieuws was. Anderen vonden het daarentegen wel goed dat het doel van de Ritax, namelijk het in kaart brengen van de criminogene factoren, weer beter op het netvlies stond door het bijwonen van de webinar. Uit het interview met de afdeling Ketenregie van het ministerie van JenV bleek dat zij met de webinar ook beoogden om het gebruik van de Ritax in algemene zin onder de aandacht te brengen. Volgens sommige respondenten is dit hierdoor gelukt.

Tabel 5.2 Beoordeling van de informatie over de Ritax 2.0.

Stellingen	(Helemaal) eens	Neutraal	(helemaal) oneens	Totaal
Ik ben voorafgaand aan de implementatie voldoende geïnformeerd over de aanpassingen in de Ritax 2.0. (n=12)	58%	33%	8%	100%
De aanpassingen in de Ritax 2.0 ten opzichte van de Ritax 1.0 zijn mij duidelijk. (n=12)	50%	33%	17%	100%
Ik ben voldoende geïnformeerd over de doelen van de aanpassingen in de Ritax 2.0. (n=12)	58%	33%	8%	100%
Ik heb de bijscholing ten behoeve van de Ritax 2.0 als nuttig ervaren. (n=11)	55%	27%	18%	100%
De overgang van de Ritax 1.0 naar de Ritax 2.0 is prettig en soepel verlopen. (n=10)	50%	40%	10%	100%
Voor vragen over de Ritax kan ik altijd terecht bij de superuser uit mijn regio. (n=10)	30%	40%	30%	100%

5.2 Adoptie

De Ritax 2.0 wordt door de jeugdreclasseringsmedewerkers niet zozeer als een vernieuwing gezien ten opzichte van de Ritax 1.0. De vragen zijn nog grotendeels hetzelfde en het dient nog hetzelfde doel. Ook worden er wel vaker nieuwe releases van het LIJ (en in de beleving dus ook van de Ritax) doorgevoerd. In de interviews met zowel de superusers als in de verdiepingsregio's valt op dat de Ritax niet los wordt gezien van het LIJ en dat respondenten met het LIJ soms ook de computerapplicatie IFM bedoelen. Volgens de respondent van Jeugdzorg Nederland is een grote aanpassing dat de Ritax 2.0 gebaseerd is op Nederlandse normen. De jeugdreclasseringsmedewerkers merken daar in de praktijk echter weinig van.

De geïnterviewde jeugdreclasseringsmedewerkers hadden wel verwachtingen ten aanzien van de aanpassingen in het systeem met de implementatie van de Ritax 2.0. Het systeem moest gebruiksvriendelijker worden en het moest gemakkelijker zijn om te navigeren tussen de verschillende documenten in het LIJ.

5.3 Invoering

De overgang van de Ritax 1.0 naar de Ritax 2.0 is volgens de meeste geïnterviewde respondenten goed verlopen. In sommige regio's had men na implementatie problemen met het systeem. Deze problemen deden zich ook al voor bij de Ritax 1.0. Zo geven respondenten aan dat het systeem vast liep, de Ritax niet kon worden opgehaald, dat er foutmeldingen waren, de Ritax wel kon worden doorlopen maar niet gereed gemeld of verzonden in Wijz¹⁶ (zie ook hoofdstuk 2).

5.4 Borging en ervaring met de Ritax

Mate waarin Ritax wordt gebruikt

De mate waarin de Ritax wordt gebruikt verschilt tussen de regio's in dit onderzoek. Er waren landelijk geen cijfers beschikbaar om dit te staven. Uit de interviews met de superusers, de respondent van Jeugdzorg Nederland en in de verdiepingsregio's blijkt dat de GI's niet in dezelfde mate en op verschillende wijze het gebruik van de Ritax stimuleren. Hiervoor zijn meerdere redenen gegeven in de interviews:

- ➊ Het aantal maatregelen jeugdreclassering dat GI's uitvoeren in vergelijking met kinderbeschermingsmaatregelen is klein. Hierdoor hebben jeugdreclasseringsonderwerpen minder aandacht gekregen. De aandacht voor jeugdreclassering en de LIJ en de Ritax binnen de GI is afhankelijk van de bevoegdheid van medewerkers die daar sturing aan geven. Veel jeugdreclasseringsmedewerkers doen dit werk al lang en zijn erg bevoegd maar in een grote organisatie is het soms moeilijk om hier aandacht voor te krijgen.
- ➋ In de afgelopen jaren was er veel aandacht van bestuurders voor de problemen in de jeugdbescherming, zoals wachtlijsten, personeelsverloop en stakingen. Dit ging vooral om kinderbeschermingsmaatregelen en mede hierdoor was er minder aandacht voor jeugdreclassering.
- ➌ Na de decentralisatie zijn sommige GI's generalistisch gaan werken. Gezinsbeschermers voerden zowel kinderbeschermings- als jeugdreclasseringsmaatregelen uit. GI's hebben voor het generalistisch werken verschillende methodieken ontwikkeld die meer gezinsgericht en oplossingsgericht werken. Deze methodieken zijn niet gebaseerd op de RNR principes waarop de Ritax wel gebaseerd is. In de afgelopen jaren zijn de GI's weer overgegaan naar jeugdreclassering als specialisme. Sommige GI's hebben dit recent gedaan. Volgens respondenten in de verdiepingsregio's en Jeugdzorg Nederland is bij de GI's die langer generalistisch hebben gewerkt, ingeboet op de kennis over RNR en het methodisch werken van de jeugdreclassering.
- ➍ De mate waarin de Ritax onderdeel is van het primair werkproces en gestuurd wordt op de verplichte aanwezigheid van een Ritax bij een plan van aanpak verschilt. In een van de geïnterviewde regio's is in het systeem en werkwijze ingebouwd dat er geen plan van aanpak wordt verzonden zonder een Ritax. Het

¹⁶ Wijz is het registratiesysteem van de GI's.

lokale systeem is zo ingericht dat de jeugdreclasseringsmedewerker hier ook een melding van krijgt. De Ritax is tevens onderdeel van de casusbespreking.

Daarnaast komen uit de interviews de volgende factoren in het werkproces naar voren waarom de Ritax door de jeugdreclassering niet wordt ingevuld:

- 🕒 Als er geen Ritax B is ingevuld door de RvdK (de RvdK heeft geen rapportage in het LIJ aangemaakt). Dit is het geval:
 - bij een voorgeleiding en schorsing uit IVS (als alleen een IVS Ritax beschikbaar is, de jeugdreclassering kan die niet inzien);
 - als de RvdK een briefrapport heeft opgesteld (zonder Ritax B);
 - bij een jeugdreclasseringsmaatregel voor schoolverzuimzaken (de Ritax is niet geschikt voor schoolverzuimzaken);
 - bij een jeugdreclasseringsmaatregel voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV) (de Ritax is niet geschikt voor deze doelgroep);
 - bij vrijwillig toezicht en begeleiding;
 - als de RvdK vanwege wachtlijsten en drukte de Ritax niet invult of laat invult.

Zoals in hoofdstuk 2 beschreven kan een jeugdreclassering medewerker niet zelf een Ritax aanmaken.

- 🕒 Bij voorwaardelijke schorsing met jeugdreclassering is de Ritax B nog niet ingevuld door de RvdK. De jeugdreclassering moet dan wel al een plan van aanpak opstellen. De afspraak is dat de RvdK dan wel zo snel mogelijk de Ritax B invult. Uit de interviews en de vragenlijst blijkt dat de mate waarin dit lukt verschilt. Factoren die hierop van invloed zijn of waren hebben betrekking op wachtlijsten en capaciteit bij de RvdK. In sommige regio's wordt door de managers van jeugdreclassering en RvdK meer gestuurd op de afspraken dan in andere. Ook de mate waarin de jeugdreclassering hierover contact opneemt met de RvdK verschilt. Ook dit heeft te maken met capaciteit en werkdruk. Als de Ritax B te laat beschikbaar is in het LIJ wordt die niet geactualiseerd ten behoeve van het plan van aanpak.

- 🕒 Als Reclassering Nederland de risicotaxatie en het strafonderzoek heeft uitgevoerd. Reclassering Nederland gebruikt als risicotaxatieinstrument niet de Ritax, maar de RISC. Dit risicotaxatieinstrument wordt door de volwassenreclassering gebruikt in het kader van een strafonderzoek en strafadvies bij volwassen verdachten (zie ook gebruik van de Ritax bij 19-23-jarigen in paragraaf 5.5).

In deze gevallen stelt de jeugdreclassering een plan van aanpak op zonder Ritax. Zij doen dit dan op basis van hun professioneel oordeel. Het nadeel daarvan is dat er geen gestructureerde inventarisatie van de risicofactoren aan ten grondslag ligt en dat voor de evaluatie van het plan van aanpak er geen ontwikkeling in het DRP beschikbaar is.

Zoals eerder gezegd, verschilt de mate waarin door de GI's wordt gestuurd op het invullen/actualiseren van een Ritax per regio (zie ook 5.3). In de ene regio is er een duidelijk controle vanuit de superuser/gedragsdeskundige en gaat geen plan van aanpak de deur uit zonder dat het LIJ (de Ritax) is ingevuld, in andere regio's is die sturing minder. Het invullen en actualiseren van de Ritax is geen standaard

agendapunt op de teamoverleggen. Het invullen van de Ritax is nog niet een automatisme bij alle jeugdreclasseringsmedewerkers. Het wordt nog gezien als 'iets wat je ook nog moet doen', terwijl respondenten aangeven dat het wel nuttig is en er dus meer gebruik van moet worden gemaakt. Als reden voor de weinige sturing op jeugdreclassering wordt door twee respondenten genoemd het generalistisch werken en de problemen en wachtlijsten in de jeugdbescherming (met betrekking tot de uitvoering van de kindbeschermingsmaatregelen) waardoor meer focus lag op het oplossen van de knelpunten daar dan op de jeugdreclassering

In tabel 5.3 zijn de antwoorden op de stelling over het gebruik van de Ritax weergegeven.

Tabel 5.3 Beoordeling van gebruik van de Ritax door jeugdreclasseringsmedewerkers (n=11)¹⁷

	(Helemaal) eens	Neutraal	(Helemaal) oneens	Eindtotaal
De Ritax is behulpzaam bij het opstellen van het plan van aanpak.	64%	18%	18%	100%
De Ritax is behulpzaam bij het evalueren van het plan van aanpak.	64%	27%	9%	100%
Het gebruik van de Ritax wordt gestimuleerd door mijn manager.	45%	45%	9%	100%

Ritax behulpzaam bij opstellen en evalueren plan van aanpak

Twee derde van de respondenten in de vragenlijst vindt dat de door de RvdK ingevulde Ritax behulpzaam is bij het opstellen van het plan van aanpak. Dit is ook in de interviews met de superusers en de verdiepingsregio's genoemd.

In de interviews in de verdiepingsregio's zijn enkele redenen genoemd waarom de Ritax niet als behulpzaam wordt ervaren. Als veel items als onbekend zijn ingevuld door de RvdK is de Ritax niet behulpzaam bij het opstellen van aanpak. Een respondent vraagt zich af of het DRP dan betrouwbaar is. We komen hier in hoofdstuk 6 op terug. Soms is de jeugdreclassering het niet eens met de risico's in het DRP. In het rapportageformat kan een toelichting worden gegeven als de professional tot een ander oordeel komt over het risico op recidive en het risicoprofiel dat volgt uit de Ritax. Uit de interviews blijkt ook dat de respondenten niet altijd een goed beeld hebben over wat meeweegt in het berekenen van het recidiverisico en het DRP.

Als er geen Ritax door de RvdK is ingevuld wordt door een GI soms nog de Washington State Juvenile Court Assesment (WSJCA) afgenomen. Bij een andere GI neemt men dan geen risicotaxatie af. Zij baseren zich dan op het rapport van de RvdK en in het MDO wordt het plan van aanpak besproken. Een respondent merkt op dat het mogelijk is om een plan van aanpak op te stellen zonder risicotaxatie, maar het recidiverisico mist dan. Op basis van het professioneel oordeel wordt dan een plan van aanpak opgesteld. Daarin zit wel een risico, omdat dan niet gestandaardiseerd alle relevante onderwerpen de nodige aandacht krijgen. Jeugdzorg Nederland benoemt dat dit door de achterban als een knelpunt wordt benoemd, zeker als het gaat om ernstige zaken. Medewerkers starten dan zonder een goed inzicht in de risico's. Vooral in de regio's waar de

¹⁷ Bij n=11 is het presenteren van percentages normaliter niet zinvol. Om vergelijking met de uitkomsten van de RvdK in hoofdstuk 4 mogelijk te maken hebben we dit wel gedaan.

RvdK capaciteitsproblemen heeft in combinatie met de toename van ernstiger delicten die instromen is dit een knelpunt.

De meeste respondenten vinden de Ritax bruikbaar om voor de evaluatie van het plan van aanpak en om de risicofactoren te monitoren. In de vragenlijst zijn twee derde van de respondenten het eens met deze stelling. Dit is in interviews met de superusers en de verdiepingsregio's bevestigd. De vijfpuntschaal wordt daarbij als behulpzaam ervaren. Enkele respondenten benoemen echter dat zij ondanks positieve ontwikkelingen bij de jongeren optisch weinig verandering zien in het DRP.

Over het algemeen brengt het LIJ goed in kaart op welke domeinen risico's toe- en/of afnemen. Sommige domeinen zijn statisch en verandert er, ondanks positieve lijn/ontwikkeling, optisch weinig in de risico's.

Gebruiksvriendelijkheid Ritax

Over algemeen wordt de Ritax als gebruiksvriendelijk ervaren (zie tabel 5.4). Niet alle respondenten hebben de ervaring dat het navigeren tussen de systemen is verbeterd. In de vragenlijst is een vijfde van de respondenten het niet eens met deze stelling. In de interviews is aangegeven dat het systeem regelmatig vastloopt en vooral het schakelen tussen Wijz en LIJ een probleem is. Wijz is een landelijk systeem dat vanuit Jeugdzorg Nederland is aangeboden voor de registratie van de jeugdbescherming. Elke GI heeft zijn eigen Wijz. Er is een systeemkoppeling nodig tussen het LIJ en Wijz. Volgens de respondent van Jeugdzorg Nederland is het mogelijk dat de functioneel beheerder van Wijz bij de GI niet goed bekend is met het LIJ. Kinderbeschermingsmaatregelen omvatten een groter gedeelte van de werkzaamheden bij de GI's dan jeugdreclassering. Hierdoor is ook minder ervaring met en kennis van het LIJ bij de systeembeheerders van de GI. Ook met het vrijgeven van de Ritax in het LIJ worden problemen ervaren. In een van de geïnterviewde regio's is dit opgelost door het vrijgeven van de Ritax in het LIJ te beleggen bij het secretariaat.

Sommige respondenten geven aan dat de hoeveelheid onderwerpen die aan bod komt in de Ritax te groot is om in een eerste gesprek met een jongere te bespreken, zeker voor nieuwe en minder ervaren medewerkers. Sommige onderwerpen komen volgens sommige respondenten normaliter pas aan de orde in latere begeleidingsgesprekken en niet in de eerste gesprekken voor het plan van aanpak. Zij actualiseren deze informatie dan ook niet voor het opstellen van het plan van aanpak. Van belang is ook op welk moment men een gesprek heeft met de jongere. Bijvoorbeeld bij schorsing van de voorlopige hechtenis moet de jeugdreclasseringswerker snel een plan van aanpak maken en schorsingsvoorwaarden opstellen. Dan is er niet altijd de gelegenheid om met jongere en ouders tot een verdere verkenning te komen. Vooral vragen over de achtergrond van ouders en kwetsbare perioden in het leven van de jongere komen dan niet aan bod. Dit komt pas later in de begeleiding.

De meeste medewerkers vinden de formulering van de items duidelijk. Ervaring met de Ritax speelt een rol hierin. Uit de interviews blijkt dat de meer ervaren jeugdreclasseringsmedewerkers niet echt meer de

items/interviewvragen zoals in de handleiding opgenomen lezen. Zij weten waar ze naar moeten vragen en vullen op basis van het gesprek met de jongere de Ritax in. Hen zijn de nieuwe formuleringen niet meteen opgevallen. Nieuwe medewerkers of medewerkers die minder vaak de Ritax afnemen houden zich “strikter” aan de vragen zoals in de handleiding geformuleerd. Meerdere geïnterviewde superusers geven aan dat het invullen van de Ritax voor nieuwe medewerkers veel werk en ingewikkeld is. Het is ook mede afhankelijk van de gesprekstechnieken van jeugdreclasseringsmedewerkers of zij de vragen uit de vragenlijst van de Ritax goed in een gesprek kunnen verpakken.

Tabel 5.4 Beoordeling van gebruik van de Ritax door jeugdreclasseringsmedewerkers (n=11).

	(Helemaal) eens	Neutraal	(Helemaal) oneens	Totaal
De Ritax is gebruiksvriendelijk.	64%	27%	9%	100%
De formulering van de items is duidelijk.	91%	-	9%	100%
Het is eenvoudig om in en uit het LIJ systeem te navigeren, bijvoorbeeld bij het openen en sluiten van een Ritax formulier.	36%	36%	27%	100%

Ervaren voordelen van de Ritax 2.0 in vergelijking met Ritax 1.0.

Door meerdere respondenten zijn de volgende voordelen genoemd:

- ➊ Het is duidelijker en gemakkelijker om de Ritax te actualiseren.
- ➋ Door de overgang van een drie- naar een vijfpuntschaal kun je vooruitgang op de verschillende items beter monitoren.
- ➌ De voortgang is overzichtelijker. Per domein zie je de eerdere score van de Ritax B en de score bij actualisatie ten behoeve van het plan van aanpak. Dit plaatje van de DRP is ook voor de jongere inzichtelijk. Je kunt de jongere laten zien op welk domein ze vooruitgang boeken (zie figuur 2.2 in hoofdstuk 2).
- ➍ Items over online gedrag zijn toegevoegd.

Knelpunten in het gebruik van de Ritax

Uit de interviews en de vragenlijsten komen de volgende knelpunten naar voren die door meerdere respondenten zijn genoemd. Deze knelpunten gelden niet voor iedereen en niet in alle regio's/ bij alle GI's.

- ➊ Problemen met het systeem: het systeem loopt regelmatig vast waardoor de Ritax niet kan worden ingevuld, of de verzending naar Wijz loopt vast. Problemen met het systeem zorgen ervoor dat de motivatie bij de jeugdreclassering-medewerkers daalt om de Ritax te gebruiken. De respondent van Jeugdzorg Nederland merkt op dat problemen met het systeem ook als excuus kunnen worden gebruikt als er in de organisatie niet genoeg aandacht is voor het doel van de Ritax en het gebruik van de Ritax als middel om een plan van aanpak op te stellen en te evalueren. Ook de mate waarin de Ritax is ingebed in het primair werkproces, de casuïstiek overleggen en teamoverleggen verschilt.
- ➋ De GI's hebben ervoor gekozen om het LIJ en het plan van aanpak in aparte systemen te houden. De combinatie van invullen Ritax in LIJ en het maken van eigen plan van aanpak wordt door meerdere

respondenten als tijdrovend ervaren en het voelt soms als dubbel werk. Het DRP en de afwegingen die de jeugdreclassering maakt in het LIJ komen dan niet automatisch in het plan van aanpak van de jeugdreclassering. Door drukte wordt dan door sommige medewerkers prioriteit gegeven aan het plan van aanpak en wordt de Ritax niet ingevuld.

- 🕒 De Ritax bevat nog steeds veel vragen om in een gesprek aan de orde te stellen.
- 🕒 Het LIJ is niet in beheer van de GI's. Er is geen eigen helpdesk voor technische problemen. Bij technische problemen kan de superuser worden ingeschakeld, maar dit is niet bij alle medewerkers bekend. Daarnaast is er ten tijde van het onderzoek niet bij alle locaties van de GI's een superuser. Superusers kunnen bovendien zelf geen technische problemen oplossen. Het is niet altijd duidelijk bij wie ze voor de technische problemen terecht kunnen.
- 🕒 Een respondent merkt op dat zij de indruk heeft dat in de Ritax 2.0 drugs- en alcoholgebruik minder worden meegewogen in het DRP.

5.5 Effecten

Mate waarin de Ritax wordt afgenomen

De respondenten van de jeugdreclassering geven in de vragenlijst en de interviews aan de Ritax zoals door de RvdK ingevuld meestal te actualiseren (zie tabel 5.5).

Tabel 5.5 Mate waarin Ritax wordt geactualiseerd voor plan van aanpak (n=11)

	Altijd	Bijna altijd	Soms	Bijna nooit	Totaal
Er is een Ritax B beschikbaar van de RvdK als ik de zaak krijg toegewezen.	-	64%	36%	-	100%
Ik actualiseer de Ritax die is ingevuld door de RvdK voor het opstellen van het plan van aanpak.	45%	9%	27%	18%	100%

In interviews met superusers en in de verdiepingsregio's zijn de volgende redenen gegeven om de Ritax van de RvdK niet te actualiseren:

- 🕒 als het 6 weken of korter geleden is dat de Ritax is afgenomen bij het opstellen van het plan van aanpak;
- 🕒 als het korter dan zes maanden geleden is dat de Ritax is afgenomen;
- 🕒 als er problemen zijn in het systeem waardoor de Ritax B van de RvdK niet kan worden ingeladen;
- 🕒 als er tijdnoed is.

Een respondent geeft aan:

Ik loop de items van de RvdK wel altijd langs, maar soms is er niks veranderd omdat de Raad het kort daarvoor heeft ingevuld.

Gebruik van Ritax om de ontwikkeling te monitoren

De mate waarin voor de tussen- en eindevaluatie van het plan van aanpak de Ritax B opnieuw wordt afgenomen, verschilt tussen de regio's. In sommige regio's wordt het voor de zesmaandelijks tussen-evaluatie gedaan, voor andere regio's jaarlijks. Dit is niet in lijn met de afspraken vanuit het normenkader van de GI's. Daarin is opgenomen dat elk half jaar een Ritax moeten worden ingevuld of geactualiseerd. Dit is ook zo in de handleiding van het LIJ opgenomen. Niet in alle regio's wordt dit echter gedaan. In sommige regio's is intern de afspraak om het een keer per jaar te doen en bij afsluiting van het traject. Als reden hiervoor wordt in de interviews de werkdruk genoemd. Daarnaast zijn er ook systemische problemen. Zo geven jeugdreclassering medewerkers aan dat zij hun eerder ingevulde Ritax scores niet altijd zien. Het is niet duidelijk of dit ligt aan het openen van het LIJ via het Wijz of aan lokale systeemproblemen. Volgens Jeugdzorg Nederland speelt hierbij naast werkdruk mogelijk ook een rol dat door personeelwisselingen in het teammanagement dit niet bij iedereen bekend is. Het is mogelijk dat teammanagers die uit de jeugdbescherming komen dit normenkader (nog) niet goed op het netvlies hebben. Of de Ritax B opnieuw wordt afgenomen voor de evaluatie is ook afhankelijk van of er voor het opstellen van een plan van aanpak een Ritax B van de RvdK beschikbaar was.

Er zijn landelijk via Justid bij de afdeling Ketenregie van het ministerie van JenV cijfers beschikbaar over het aantal Ritax B dat door de jeugdreclassering is ingevuld per GI. In die cijfers kan echter geen onderscheid worden gemaakt tussen het actualiseren van een Ritax B van de RvdK, actualisering van de door de jeugdreclassering ingevulde Ritax B bij recidive en herafname van een Ritax B. Het is daarom niet mogelijk om op basis van die cijfers uitspraken te doen over de mate waarin de Ritax wordt afgenomen.

De verwachting was dat de Ritax 2.0 vaker zou worden afgenomen omdat die korter is dan de Ritax 1.0. De meeste respondenten (superusers en jeugdreclasseringsmedewerkers in de verdiepingsregio's) vinden de Ritax niet echt korter geworden. Het zijn nog steeds veel items. De meeste respondenten zien ook weinig verschil met de Ritax 1.0. Deze verwachting is dus niet uitgekomen.

Mate waarin items als onbekend worden ingevuld

Landelijk zijn geen data beschikbaar over het aantal items dat als onbekend wordt ingevuld, waardoor niet kan worden nagegaan of er bij de jeugdreclassering minder items als onbekend worden ingevuld op basis van de Ritax 2.0 dan de Ritax 1.0. Uit de vragenlijst blijken de belangrijkste redenen om items als onbekend in te vullen te zijn dat er geen informatie beschikbaar is in het dossier, dat de jongere een ontkennende verdachte is, het item niet van toepassing is op de jongere, de jongere of ouders geen informatie geven over het item en er onvoldoende tijd is om meer informatie te vragen (zie tabel 5.6).

Tabel 5.6 Redenen waarom items als onbekend worden ingevuld (n=12, respondenten konden meerdere antwoorden aanvinken)

Redenen	Aantal
Er is geen informatie beschikbaar in het dossier over het item.	75%
De jongere is een ontkennende verdachte.	58%
Het item is niet van toepassing op de jongere.	50%
De jongere en/of ouders geven geen informatie over het item.	50%
Ik heb onvoldoende tijd om meer informatie op te vragen over het item.	50%
De raad voor de kinderscherming heeft dit item als onbekend ingevuld.	33%
Het onderwerp van het item is nog niet relevant in de fase van de begeleiding.	17%

Uit de vragenlijst en de interviews komt naar voren dat de volgende items vooral als onbekend worden ingevuld:

- 🕒 Items met betrekking tot ouders: opleidingsniveau, detentie verleden, werk ouders.
- 🕒 IQ.
- 🕒 GGZ problematiek als er nog een onderzoek gaande is (door NIFP).
- 🕒 Omgang met sociale media en internet: hoeveel uur een jongere op zijn telefoon zit, of online en offline contacten van elkaar verschillen.
- 🕒 Vragen omtrent interne en externe triggers.

Deze items komen overeen met de items die door de RvdK zijn genoemd in hoofdstuk 4.

Daarnaast geven de respondenten in de vragenlijst en de interviews aan dat items waarover de RvdK geen informatie heeft gevraagd of waarover geen informatie in het dossier staat, veelal niet in het eerste gesprek met de jongere en ouders aan de orde komen (zie ook 5.4). De jeugdreclassering scoort deze items dan ook als onbekend.

In de regio waar de RvdK relatief veel items als onbekend invult, geven jeugdreclassering medewerkers aan deze vragen wel te stellen aan de jongeren in het eerste gesprek. Zij vragen zich af waarom de RvdK deze items als onbekend invult. De respondenten bij de RvdK uit deze regio herkennen dit beeld niet dat zij veel items als onbekend scoren. Alleen blijkt dat er mogelijk op verschillende manieren wordt omgegaan met het beoordelen van de items waar de raadsonderzoeker het antwoord niet op weet. De ene raadsonderzoeker scoort onbekend en de ander geeft een interpretatie op basis van informatie uit het dossier.

Advisering van meer gedragsinterventies

De respondenten in de interviews hebben niet het idee dat er meer leerstraffen worden geadviseerd sinds de invoering van de Ritax 2.0. De mate waarin zij de suggestie uit het LIJ voor passende interventies gebruiken voor het opstellen van het plan van aanpak verschilt tussen de respondenten. Hierover vindt overleg plaats met de RvdK. Hoe je als jeugdreclassering gebruik kan maken van de suggesties van het LIJ komt volgens

sommige medewerkers beperkt aan de orde in de scholing van nieuwe medewerkers en de bijscholing. De interventies die in het LIJ zijn opgenomen zijn vooral minder bekend bij nieuwe medewerkers en medewerkers die minder vaak jeugdreclassering doen. In de interviews is aangegeven dat er mogelijk meer gebruik kan worden gemaakt van het LIJ om te kijken welke interventie passend is.

Gebruik Ritax bij 18-23-jarigen in adolescentenstrafrecht (ASR zaken)

Er is nog beperkt ervaring met het gebruik van de Ritax bij 18-23-jarigen. Uit de interviews blijkt dat dit onder andere te maken heeft met:

- ⦿ dat er weinig ASR zaken zijn bij de jeugdreclassering. Ook als zaken van jongvolwassenen via het jeugdstrafrecht worden afgedaan, blijft de begeleiding van de reclassering veelal bij de volwassenreclassering. Vooral de jeugdreclassering van de William Schrikker Stichting (WSS) heeft ervaring met ASR zaken;
- ⦿ onbekendheid met het feit dat er zelf een Ritax B moet worden aangemaakt door de jeugdreclassering in het LIJ voor deze doelgroep (geen Ritax B beschikbaar van de RvdK);
- ⦿ systemische problemen bij het aanmaken van een Ritax B door de jeugdreclassering; In regulier jeugdreclasseringszaken is door de RvdK een Ritax B aangemaakt. Voor ASR zaken moet de jeugdreclassering zelf een Ritax B aanmaken.
- ⦿ dat het te veel werk is om een volledige Ritax B in te vullen; In reguliere jeugdreclasseringszaken is er een Ritax B van de RvdK aanwezig en vult de jeugdreclassering deze Ritax aan. Voor ASR zaken moeten zijn de volledige Ritax B invullen.
- ⦿ dat er geen vergelijking mogelijk is met de RISC die door de volwassenreclassering is afgenomen ten behoeve van het strafadvies. De jeugdreclassering heeft niet de beschikking over de RISC. Als zij geen Ritax B invullen hebben kunnen zij niet de ontwikkeling in de risicofactoren volgen.

Suggesties om het gebruik van de Ritax te verbeteren

In de interviews hebben de respondenten de volgende suggesties gedaan om het gebruik van de Ritax te verbeteren:

- ⦿ Aandacht voor de Ritax in de opfriscursus voor gedragsdeskundigen is gewenst. Gedragsdeskundigen nemen het instrument niet zelf af, maar het is wel van belang dat ze goed de achtergrond kennen.
- ⦿ Automatische koppeling tussen de ingevulde Ritax met plan van aanpak.
- ⦿ Verplichte herafname of actualisatie bij plan van aanpak. Inbouwen in systeem en in primair werkproces.
- ⦿ Ritax meer vast onderdeel maken van teamoverleg.
- ⦿ Meer aandacht voor training van nieuwe medewerkers.
- ⦿ Systemische aanpassingen: gemakkelijker kunnen schakelen tussen domeinen.
- ⦿ Mogelijkheden onderzoeken van een cliëntenritax waarin jongere zelf al een aantal feitelijkheden kan invullen.

- Medewerkers zijn niet altijd in de gelegenheid om aanwezig te zijn bij voorlichtingen over systeemveranderingen. Ook technisch is het niet altijd mogelijk (medewerkers in een regio benoemden dat zij geen toegang hebben tot Webex). Bij het inplannen van voorlichtingen kan hier meer rekening mee worden gehouden.

5.6 Samengevat

We vatten de bevindingen over de implementatie en gebruik van de Ritax samen op basis van het beoordelingskader.

Stappen implementatie	Beoordeling
Verspreiding	De gebruikers van de Ritax 2.0 bij de jeugdreclassering zijn geïnformeerd over de Ritax 2.0 en de aanpassingen.
Adoptie	De gebruikers van Ritax 2.0 bij de jeugdreclassering verwachtten weinig verschil met de Ritax 1.0 in de praktijk.
Invoering	De mate waarin de professionals bij de jeugdreclassering de Ritax 2.0 gebruiken zoals overeengekomen verschilt tussen de GI's en ook binnen de GI's. Knelpunten hebben vooral te maken met problemen met het systeem en het niet beschikbaar zijn van een Ritax voor het opstellen van een plan van aanpak en de mate waarin gestuurd wordt op het gebruik van de Ritax
Borging	Het gebruik van de Ritax 2.0 is nog niet in alle regio's volledig geïntegreerd in de werkwijze van de jeugdreclassering.
Determinanten	
Vernieuwing	- De gebruikers verwachtten weinig voordeel van het gebruik van de Ritax 2.0 ten opzichte van de Ritax 1.0. - De aanpassingen in de Ritax 2.0 sluiten deels aan bij de behoeften van de gebruikers: het navigeren tussen de systemen is vergemakkelijkt en biedt meer mogelijkheden voor monitoring. Er doen zich wel nog steeds problemen voor. - Het is voor de gebruikers duidelijk welke aanpassingen zijn doorgevoerd en waarom. - Met de Ritax 2.0 kan het recidiverisico in kaart worden gebracht mits de RvdK de Ritax B heeft ingevuld. - De Ritax 2.0 wordt als gebruiksvriendelijker ervaren dan de vorige versie maar er doen zich nog steeds problemen voor. Zo wordt de vragenlijst nog steeds als te lang ervaren. - De mate waarin gebruikers van de Ritax 2.0 bij problemen in het gebruik terecht kunnen bij de superusers of een andere professional in het team verschilt. Technische problemen kunnen superusers niet oplossen. - De Ritax 2.0 ondersteunt bij het plan van aanpak.
Doelgroep	De superusers bij de jeugdreclassering vervullen de rol van early adopters. Zij hadden een duidelijke rol in de implementatie van de Ritax 2.0 en nemen een rol in het ondersteunen en stimuleren van hun collega's. Dit was niet voor alle collega's duidelijk.
Organisatie	- De bestuurders van de GI hebben het besluit genomen om de Ritax 2.0 te gebruiken. - De mate waarin het gebruik van de Ritax 2.0 wordt gestimuleerd en ondersteund door de directie en het management verschilt tussen de GI's. - De mate waarin voldoende capaciteit is om de Ritax 2.0 te gebruiken, verschilt tussen de GI's en in de loop van de onderzoeksperiode (personeelstekorten en –verloop). - Personeelsverloop verschilt per GI. Er is verschil tussen de mate waarin medewerkers alleen jeugdreclassering uitvoeren.

	• De ICT systemen ondersteunen het gebruik van de Ritax 2.0 niet in alle regio's voldoende.
	• De mate waarin kennis over het gebruik van de Ritax 2.0 is gewaarborgd in het team verschilt.

6 Conclusies

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk trekken we conclusies ten aanzien van de onderzoeksvragen. Het doel van het onderzoek was na te gaan hoe de implementatie van de Ritax 2.0 is verlopen en of zich nog knelpunten voordoen in het gebruik van de Ritax. Het ministerie van JenV verwachtte bepaalde effecten van de aanpassingen die in de Ritax 2.0 zijn doorgevoerd op basis van het Nederlandse normeringsonderzoek. We trekken conclusies over die verwachte effecten. Om dit te beoordelen, hebben we een analysekader opgesteld waarin de verschillende stappen in het implementatieproces en de determinanten voor een goede implementatie zijn beoordeeld. Zowel de RvdK als de jeugdreclassering (uitgevoerd door de GI's) gebruiken de Ritax. De RvdK gebruikt de Ritax voor het opstellen van het strafadvies en de jeugdreclassering voor het opstellen van het plan van aanpak en de evaluatie daarvan. Indien van toepassing trekken we aparte conclusies voor beide organisaties, eerst voor de RvdK en dan voor de jeugdreclassering. Nadat we de conclusies trekken, geven we de beperkingen van het onderzoek aan.

6.2 Implementatie van de Ritax 2.0

We hebben de implementatie van de Ritax 2.0 geanalyseerd aan de hand van de vier fasen van implementatie: verspreiding, adoptie, invoering en borging.

Verspreiding

Tijdens de fase van verspreiding maken gebruikers globaal kennis met de Ritax 2.0 en leren ze waarom de Ritax is aangepast. In de verspreidingsfase zijn de gebruikers van de Ritax zowel bij de RvdK als de jeugdreclassering goed geïnformeerd. De implementatie van de Ritax 2.0 is landelijk voorbereid door een kernteam en een werkgroep. De superusers van zowel de RvdK als de GI's zijn goed meegenomen in dit proces. Sommige superusers hebben de nieuwe versie van de Ritax getest. De raadsonderzoekers en jeugdreclasseringsmedewerkers zijn via verschillende wegen uitvoerig geïnformeerd. Er is vooraf veel aandacht besteed aan de implementatie van de Ritax 2.0. Al met al kunnen we concluderen dat de verspreidingsfase succesvol is verlopen.

Adoptie

In de adoptiefase is het van belang dat de professionals een positieve attitude ontwikkelen voor het gebruik van het nieuwe instrument. We concluderen dat zowel de gebruikers bij de RvdK als bij de jeugdreclassering weinig verschil verwachtten van de Ritax 2.0 ten opzichte van de Ritax 1.0. Zij zagen de Ritax 2.0 niet zozeer als een vernieuwing en hadden daarom ook weinig nieuwe verwachtingen. Vanuit beleidsmatig en wetenschappelijk oogpunt zijn de Nederlandse normen waarop de Ritax 2.0 gebaseerd is, een grote vernieuwing ten opzichte van de Amerikaanse normen waarop de Ritax 1.0 gebaseerd is. In de praktijk merken

professionals daar echter weinig van. De professionals hadden wel verwachtingen van de aanpassingen in de applicatie van het LIJ. Er kan gemakkelijker vanuit de Ritax naar de rapportage worden genavigeerd in de applicatie. De systeemaanpassingen moeten het gebruik van LIJ gebruiksvriendelijker maken.

Invoering

Deze fase wordt ook wel implementatie genoemd, omdat dit de fase is waarin de Ritax 2.0 daadwerkelijk in gebruik wordt genomen. De superusers hebben de rol gespeeld van early adopters en een stimulerende rol gespeeld bij de implementatie. Een kanttekening daarbij is wel dat vanwege personeelsproblemen (wisselingen, verlof en ziekteverzuim) niet in alle regio's ten tijde van de implementatie een superuser beschikbaar was in de afgelopen jaren. Bij de GI's speelde ook dat jeugdreclassering minder aandacht kreeg vanwege de problemen in de jeugdbescherming (uitvoering van de kinderschermingsmaatregelen). Jeugdreclassering is qua omvang veel kleiner dan de jeugdbescherming. De Ritax 2.0 is landelijk geïmplementeerd en wordt overal gebruikt. De mate waarin de Ritax wordt gebruikt verschilt per regio. Op basis van het onderzoek concluderen we dat de capaciteitsproblemen bij de RvdK en GI's en de mindere aandacht voor jeugdreclassering in sommige regio's van invloed waren op de mate waarin de Ritax wordt gebruikt (zie 6.4).

Borging

Tijdens de borging integreren gebruikers de Ritax 2.0 in hun werkwijze. De Ritax 2.0 wordt sinds de implementatie gebruikt zoals voorgeschreven. Bij de RvdK is de Ritax onderdeel van het werkproces. We zien echter wel verschillen tussen regio's in de mate waarin de Ritax wordt gebruikt (zie 6.4). Ook de jeugdreclassering gebruikt de Ritax 2.0. Echter, niet in alle regio's wordt in eenzelfde mate gestuurd op het gebruik van de Ritax en is de Ritax niet in eenzelfde mate geïntegreerd in het werkproces van de jeugdreclassering.

6.3 Beoordeling van het gebruik: fouten, onduidelijkheden en knelpunten in de Ritax 2.0

Hoewel zich nog knelpunten voordoen in het gebruik van de Ritax (zie 6.4), zijn de meeste respondenten tevreden met de Ritax 2.0 en de doorgevoerde aanpassingen. Vooral de overgang naar de vijfpuntschaal en het samenvoegen van het domein werk met het domein dagbesteding en vrije tijd worden positief beoordeeld. Ook de aanpassingen in de applicatie, waardoor nu gemakkelijk kan worden genavigeerd tussen de Ritax en het rapport, worden door de RvdK positief beoordeeld.

Bij de jeugdreclassering wordt het plan van aanpak in het eigen systeem van de GI gemaakt en opgeslagen. Er worden knelpunten ervaren met de koppeling tussen Wijz en het LIJ. Het is niet duidelijk of dit aan het computersysteem IFM, dat het LIJ ondersteunt, ligt of aan het lokale systeem.

In algemene zin vinden zowel de RvdK als de jeugdreclassering de Ritax 2.0 (en vooral de applicatie in het LIJ) gebruikersvriendelijker dan de 1.0. De weergave en indeling van de risicofactoren worden als overzichtelijker ervaren.

Over het algemeen vinden gebruikers bij de RvdK de Ritax behulpzaam bij het opstellen van het raadsadvies.

De mate waarin raadsonderzoekers de Ritax afnemen, is wel van invloed op hoe zij de Ritax beoordelen.

Raadsonderzoekers die de Ritax vaker afnemen, zijn positiever dan raadsonderzoekers die af en toe een Ritax afnemen. Dit komt omdat sommige raadsonderzoekers vooral civiele zaken doen en slechts af en toe een strafonderzoek. Zij ervaren meer knelpunten met betrekking tot het grote aantal items dat aan bod moeten komen in het gesprek met ouders en jongeren en het scoren van de items. Daarnaast ervaren raadsonderzoekers enkele knelpunten die te maken hebben met het rapportageformat en niet zozeer met de Ritax.

Ook de gebruikers bij de jeugdreclassering zijn over het algemeen tevreden met de Ritax. De Ritax is behulpzaam bij het opstellen en evalueren van het plan van aanpak. Belangrijke voorwaarde is dat er een Ritax B is ingevuld door de RvdK om op voort te bouwen. Dit is niet in alle regio's in dezelfde mate het geval. Ook bij de jeugdreclassering is de mate waarin de jeugdreclasseringsmedewerker de Ritax gebruikt van invloed op de beoordeling van het gebruik. Medewerkers die minder frequent de Ritax afnemen, ervaren meer problemen met het grote aantal items en met het systeem. Na de transitie van de jeugdzorg in 2015 naar gemeenten zijn in meerdere regio's de GI's overgestapt op meer generalistisch werken, waarin jeugdbescherming en jeugdreclassering op dezelfde manier werken. In het generalistisch werken werden meer gezinsgerichte en oplossingsgerichte methodieken gebruikt die niet vanuit het RNR-model werken. Jeugdreclassering is in die methodieken geen specialisme. Momenteel is jeugdreclassering wel weer in alle GI's een specialisme. Het tijdstip waarop de GI's die hebben doorgevoerd in de afgelopen jaren verschilt. Dit heeft er voor gezorgd dat nog niet in alle regio's het werken vanuit het RNR-model op dezelfde mate is geïntegreerd in de werkwijze.

Voor het opstellen van het plan van aanpak gebruikt de jeugdreclassering de Ritax B die is ingevuld door de RvdK. We concludeerden dat deze niet in alle regio's in dezelfde mate voorhanden is. Dit heeft te maken met capaciteitsproblemen en werkdruk bij de RvdK in sommige regio's. Een Ritax B ontbreekt vaker bij zaken waarbij sprake is van een schorsing van de voorlopige hechtenis en waar de jeugdreclassering op verzoek van de RvdK of de RC wordt ingezet tot de strafzitting. De Ritax B is hier niet altijd tijdig beschikbaar voor het opstellen van het plan van aanpak. In sommige regio's is ook (tijdelijk) gekozen om dit type zaken met een briefrapport af te handelen. Dan is er ook geen Ritax B beschikbaar.

We concluderen dat ervaren knelpunten in het gebruik van de Ritax 2.0 vooral betrekking hebben op technische problemen in de applicatie en het schakelen tussen het LIJ en het systeem van de RvdK (KBPS) en de GI's (Wijz). Dit is meer het geval bij de GI's dan bij de RvdK. Het is vooral bij de GI's niet altijd duidelijk wie voor knelpunten met het systeem kan worden benaderd. Ook worden knelpunten genoemd die te maken

hebben met de koppeling tussen de Ritax en rapportages, de opzet van rapportages en functionaliteiten daarvan.

We concluderen dat ondanks het feit dat de Ritax is ingekort het een omvangrijk instrument blijft van ruim 100 items. Sommige raadsonderzoekers en jeugdreclasseringsmedewerkers vinden dit geen probleem, anderen vinden het nog steeds veel vragen om in een gesprek aan de orde stellen. Ook hier speelt de frequentie waarmee professionals het instrument afnemen en de mate waarin professionals bekend zijn met het instrument een rol. Gebruikers die reeds langer de Ritax gebruiken, weten welke items in de Ritax zitten en voeren een gesprek waarin alle items aan bod komen. Het gevaar volgens ons is daarbij dat zij niet altijd de aanpassingen in de formulering voor ogen hebben en mogelijk bij het scoren van de items zien dat zij informatie missen voor de beoordeling. Minder ervaren gebruikers volgen de vragen uit de leidraad in het LIJ strikter. Zij vinden het moeilijker om alles in één gesprek aan de orde te stellen.

6.4 Gebruik Ritax 2.0 in vergelijking met Ritax 1.0

De Ritax 2.0 – en meer specifiek de Ritax B - wordt door de RvdK landelijk gezien naar verhouding vaker afgenomen dan de Ritax 1.0. We zien daarin verschillen tussen regio's in het gebruik. Bij deze verschillen tussen de regio's spelen meerdere factoren een rol. Een verminderde instroom van zaken, capaciteitsproblemen en personeelsverloop zijn van invloed op het minder afnemen van de Ritax. Ernst van de delicten en risicofactoren bij de jongeren die instromen, zorgen er dan weer voor dat er naar verhouding meer Ritax wordt afgenomen. Daarnaast is de vernieuwing van de Ritax is aangegrepen om het gebruik van de Ritax onder de aandacht te brengen en te stimuleren. Het is dan ook niet mogelijk om te concluderen dat het feit dat er naar verhouding meer Ritax wordt afgenomen, toe te schrijven is aan de vernieuwde Ritax 2.0.

Bij de jeugdreclassering zijn geen landelijke cijfers bekend over de mate waarin de Ritax wordt afgenomen die eenduidig te interpreteren zijn. Er zijn verschillen tussen regio's in de mate waarin zij de Ritax B van de RvdK actualiseren voor het opstellen van het plan van aanpak. Ook zijn er verschillen in de mate waarin de jeugdreclassering de Ritax B opnieuw afneemt voor de tussen- en eindevaluaties van het plan van aanpak en de mate waarin zij de beschikbare Ritax actualiseert. In sommige regio's wordt de Ritax elk half jaar opnieuw afgenomen of geactualiseerd, in andere regio's jaarlijks. Ook hier spelen vergelijkbare factoren een rol: personeelsverloop en capaciteit, ervaring met het afnemen van de Ritax, recidive. Daarnaast is er een onderscheid tussen de mate waarin de GI's aandacht hebben of hadden voor de afname van de Ritax en dit stimuleerden. Capaciteit, maar ook de mate waarin er specifiek aandacht is of was voor jeugdreclassering spelen daarbij een rol. Tot slot speelt hierbij ook een rol de mate waarin het werken volgens de principes van het RNR-model geborgd is in het primaire werkproces.

Het aantal items dat bij de RvdK als onbekend wordt ingevuld, is in de Ritax 2.0 lager dan in de Ritax 1.0. Maar er blijven grote verschillen tussen regio's hierin. Dit heeft mogelijk te maken met hoe raadsonderzoekers

items interpreteren of scoren als ze beperkte informatie hebben. De belangrijkste redenen waarom items als onbekend worden gescoord is dat jongeren of ouders deze informatie niet geven. Dit is vooral het geval bij items in het domein gezin over de achtergrond van ouders. Dit zijn meer statische risicofactoren. Ook bij ontkennende verdachten ontbreekt informatie om items te scoren. De jeugdreclassering benoemt dezelfde items die veelal als onbekend worden gescoord. Bij de jeugdreclassering speelt daarnaast een rol in welke fase van het jeugdstraftproces zij de opdracht krijgen. Bij schorsing van de voorlopige hechtenis is vooral aandacht voor het opstellen van de schorsende voorwaarden. Er is dan minder aandacht voor het vragen naar informatie over de ouders. Ook komen meer gevoelige onderwerpen en kwetsbare perioden in het leven van de jongere pas in een later stadium in de begeleiding aan de orde en niet in het eerste gesprek. Het is voor de gebruikers niet duidelijk hoe de items die als onbekend worden gescoord, worden meegewogen in de risicoscore en of de risicoscore dan wel een goed beeld geeft. Dit kan van invloed zijn op de houding van de professionals ten aanzien van de Ritax en een drempel zijn om de Ritax te gebruiken.

De jeugdreclassering vindt de overstap naar een vijfpuntschaal nuttig voor het monitoren van het plan van aanpak. Voorwaarde is wel dat er een Ritax beschikbaar is voor het opstellen van een plan van aanpak. Zoals eerder benoemd is dit niet altijd het geval.

6.5 Gebruik van de Ritax in ASR-zaken

In de GI's die hebben meegewerkt aan dit onderzoek is nog weinig ervaring met het gebruik van de Ritax bij jongeren tussen 18 en 23 jaar. Naast dat er relatief weinig ASR-zaken zijn, is het ook niet bij alle medewerkers van de jeugdreclassering bekend dat zij zelf een Ritax B moeten aanmaken bij jongeren ouder dan 18 jaar. Er is dan namelijk geen Ritax van de RvdK beschikbaar. Ook als jongvolwassenen volgens het jeugdstrafrecht worden afgedaan, is het mogelijk dat de volwassenreclassering betrokken is en niet de jeugdreclassering. WSS heeft de meeste ervaring met ASR. We kunnen op basis van dit onderzoek geen conclusie trekken over het gebruik van de Ritax in ASR-zaken.

6.6 Algemene conclusie

We concluderen dat de overgang van de Ritax 1.0 naar de Ritax 2.0 over het algemeen soepel is verlopen. Belangrijk daarbij is dat de overgang door de gebruikers van de Ritax bij de RvdK en jeugdreclassering niet als een zeer grote verandering is ervaren. De Ritax 2.0 wordt als gebruiksvriendelijk ervaren en de overgang naar een vijfpuntschaal heeft meerwaarde. Knelpunten hebben vooral te maken met (lokale) ICT problemen, capaciteitsproblemen en het niet beschikken over de juiste informatie om bepaalde items te beoordelen.

6.7 Beperkingen van het onderzoek

Het was de bedoeling om de procesevaluatie kort na de implementatie van de Ritax 2.0 te laten plaatsvinden, zodat knelpunten snel konden worden opgepakt. Bij de uitvoering van het veldwerk liepen we evenwel om verschillende redenen vertraging op, waardoor er toch relatief veel tijd zat tussen de implementatie van de Ritax 2.0 en de procesevaluatie. Hierdoor hadden niet alle respondenten nog goed op hun netvlies welke informatie zij hebben ontvangen voorafgaand aan de implementatie. Geen van de respondenten benoemde evenwel grote knelpunten bij de overgang van de Ritax 1.0 naar 2.0. Ook stelden we vast dat de implementatie van de Ritax 2.0 niet als een grote verandering of vernieuwing werd ervaren. Het analysekader was om die reden niet altijd helemaal passend, omdat deze uitgaat van de implementatie van een nieuwe interventie. We hebben in dit onderzoek daarom vooral de focus gelegd op het huidige gebruik van de Ritax en de knelpunten die daarbij worden ervaren.

Het was oorspronkelijk het doel om een landelijk dekkend beeld te hebben van het gebruik van de Ritax in alle regio's. Wat betreft de RvdK hebben we wel cijfers over het gebruik van de Ritax landelijk, en hebben we via interviews en een vragenlijst kwalitatieve informatie opgehaald in de helft van de regio's. De respons op de vragenlijst was echter laag. De grote werkdruk en de ervaring dat de Ritax 2.0 niet zo'n grote vernieuwing is, zal daarbij onzes inziens een rol hebben gespeeld. Hoewel we dus geen landelijk dekkend beeld hebben, kwamen in de interviews en de vragenlijst in de regio's waar we wel informatie over hebben, dezelfde knelpunten en factoren voor die het gebruik van de Ritax beïnvloeden. We verwachten dat deze ook breder landelijk van toepassing zijn.

De resultaten over de implementatie en het gebruik van de Ritax door de jeugdreclassering is gebaseerd op kwalitatieve interviews in een beperkt aantal regio's. Ook hier haalden we vergelijkbare informatie op over determinanten die het gebruik van de Ritax bepalen. Helaas kunnen we de bevindingen niet onderbouwen met landelijke cijfers. De cijfers van de verschillende GI's en de afzonderlijke regio's zijn niet landelijk beschikbaar gesteld.

De resultaten van dit onderzoek zijn niet landelijk dekkend, maar we hebben in de verschillende regio's wel vergelijkbare factoren opgehaald. Dit geeft enige indicatie dat de resultaten van dit onderzoek landelijk generaliseerbaar zijn.

6.8 Reflectie en aanbevelingen

Het ministerie van JenV had verschillende verwachtingen van de implementatie van de Ritax 2.0. Zij verwachtte dat de Ritax 2.0 gebruiksvriendelijker is, omdat er minder items zijn, dat minder items als onbekend worden gescoord, dat met de Ritax 2.0 de Ritax, en meer specifiek de Ritax B, vaker wordt

afgenomen en dat meer jongeren worden toegeleid naar passende interventies. Op basis van de resultaten van dit onderzoek stellen we de vraag of deze verwachte effecten zich hebben voorgedaan.

Gebruiksvriendelijkheid

De Ritax 2.0 wordt als gebruiksvriendelijker ervaren, maar dat heeft meer te maken met aanpassingen in de applicatie dan met minder items. De aanname dat minder items tot een gebruiksvriendelijker instrument leiden, lijkt niet te kloppen. Het aantal items wordt nog steeds als groot ervaren. De gebruikers van de Ritax zien niet zulke grote verschillen in het gebruik. Het aantal items dat verwijderd is, is beperkt. Hoewel minder items als onbekend worden gescoord, zien we nog steeds dat in sommige zaken vooral items met betrekking tot meer statische gezinsfactoren als onbekend worden gescoord. Het is aan te bevelen om te onderzoeken of er in de Ritax volstaan kan worden met dynamische risicofactoren d.w.z. factoren die veranderbaar zijn met interventies. Dit kan de Ritax verder verkorten en daarmee het gebruik van de Ritax verder stimuleren.

Onbekende items

De verwachting dat er minder items als onbekend worden ingevuld was daarbij terecht. Op basis van dit onderzoek is niet bekend of de uit de Ritax 1.0 verwijderde items de items waren die vooral als onbekend werden ingevuld. Dit en minder items in de Ritax 2.0 kan van invloed zijn op het minder invullen van items als onbekend. Het is daarnaast van belang om aandacht te besteden aan de betekenis van het onbekend scoren van items voor het risicoprofiel. Professionals vragen zich af wat dit betekent voor het profiel. Uit onderzoek van Van der Put (2021) is bekend dat een groter aantal items dat onbekend is gescoord samenhangt met een hoger risico. Nu is ook niet duidelijk of een item onbekend wordt gescoord omdat de informatie niet bekend is of omdat de jongeren of ouders de informatie niet willen geven. Dit kan mogelijk wel uitmaken voor het risicoprofiel. Nader onderzoek kan uitwijzen of dit verschil maakt.

Uit de resultaten komt ook het beeld naar voren dat niet iedereen op dezelfde manier de Ritax invult. Onderzoek naar de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid kan hier meer inzicht in geven. Dit is eerder al uitgevoerd, maar de respons was destijds beperkt (Van der Ark et al, 2018). Ook is het aan te raden in teamoverleg periodiek aandacht te besteden aan het scoren en beoordelen van de items, zodat dit op een vergelijkbare manier gebeurt.

Toepassing Ritax B

We concludeerden dat in relatie tot het aantal strafonderzoeken door de RvdK inderdaad meer Ritax en meer Ritax B wordt afgenomen, maar dat dit niet alleen kan worden toegeschreven aan de Ritax 2.0. Minder strafonderzoeken, capaciteitsproblemen en werkdruk zijn van invloed op het minder afnemen van de Ritax. De ernst van de delicten en problematiek van jongeren die instromen en recidive zorgen aan de andere kant dat er meer Ritax B wordt afgenomen. De mate waarin die factoren van invloed zijn, kan verschillen tussen regio's en in bepaalde periodes. Ook bij de jeugdreclassering spelen vergelijkbare factoren een rol, ook al

kunnen we die niet met cijfers onderbouwen. Ook hier lijkt de aanname niet helemaal terecht. Een belangrijke factor voor de mate van het gebruik van de Ritax is de ervaring van professionals met de Ritax. Dit pleit ervoor om jeugdstrafonderzoeken en jeugdreclassering als een specialisme te zien, waardoor bij dit soort zaken betrokken professionals per definitie veel ervaring hebben met het gebruik van de Ritax.

De Ritax is gebaseerd op het RNR-model. Goede kennis van dit model is nodig voor een passend gebruik van de Ritax. De Ritax is namelijk een hulpmiddel voor het in kaart brengen van de risicofactoren voor recidive en jongeren toe te leiden naar passende interventies. De Ritax is geen doel maar een middel. Raadonderzoekers die vooral beschermingsonderzoek doen en jeugdbeschermers gaan uit van veiligheidsrisico's. Methodieken in de jeugdbescherming zijn meer oplossings- en gezinsgericht en gaan niet uit van RNR-principes. Zij zijn daarom minder gewend om vanuit de RNR-principes te werken. Dit is wel nodig voor een goede toepassing van de Ritax. Het is daarom van belang om goed aandacht te besteden aan het RNR-model en het inzetten van de Ritax als middel bij de scholing van (nieuwe) medewerkers, en het bespreken van de uitkomsten van de Ritax onderdeel te laten zijn van casusbesprekingen en teamoverleg.

Toeleiding naar gedragsinterventies

De verwachting was dat op basis van de Ritax 2.0 meer jongeren zouden worden toegeleid naar passende interventies. Dit kunnen we op basis van dit onderzoek niet concluderen. De vraag is ook of deze verwachting terecht is. Uit onderzoek van Buysse et al (2022) bleek dat de toeleiding naar gedragsinterventies maatwerk is. Het LIJ geeft op basis van de Ritax suggesties voor gedragsinterventies. Of deze worden overgenomen in het advies van de RvdK is afhankelijk van of deze interventies passen bij de strafmodaliteit die wordt geadviseerd. Responsiviteit, de hulpverleningscontext en eerder ingezette hulpverlening spelen daarbij een rol. De aanname was dat er meer Ritax B worden afgenomen vanwege de verwachte verbetering in gebruiksvriendelijkheid. Dit klopt, maar dit betekent niet automatisch dat er ook meer jongeren naar gedragsinterventies worden toegeleid. Daarbij willen we de kanttekening maken dat de aanpassingen van de inclusiecriteria van de gedragsinterventies, zoals die in het LIJ zijn opgenomen door de ontwikkelaars van de interventies, zijn aangeleverd, maar voor zover wij hebben kunnen vaststellen niet theoretisch zijn onderbouwd. De inclusiecriteria voor de gedragsinterventies in de Ritax 1.0 waren gebaseerd op de driepuntschaal van de DRP. In de Ritax 2.0 wordt een vijfpuntschaal gebruikt. Het is niet bekend in welke mate de ontwikkelaars de aanpassing van de inclusiecriteria naar een vijfpuntschaal hebben onderbouwd.

Gebruik van de Ritax in de jeugdstrafprocesketen

Het doel van het LIJ is om de informatieoverdracht in de jeugdstrafrechtketen te ondersteunen. Eén van de uitgangspunten daarbij is dat ketenpartners op eenzelfde gestructureerde wijze informatie over de verdachte jongere verzamelen en maximaal voortbouwen op de informatie die al eerder in de keten is gebruikt. De Ritax is een van de instrumenten in het LIJ. Om in de keten verder te kunnen bouwen op de informatie die met de Ritax wordt verzameld, is het van belang dat de Ritax tijdig wordt vrijgegeven via het LIJ in de keten. Daarbij doen zich enkele knelpunten voor die enerzijds te maken hebben met de doorlooptijden in het

jeugdstraftproces en anderzijds met systemen. Het tijdig invullen en vrijgeven van de Ritax B door de RvdK kan worden belemmerd door wachtlijsten, capaciteitsproblemen en werkdruk. Het is van belang om aandacht te blijven geven aan de afspraken hierover. Anderzijds komt het voor dat de jeugdreclassering de Ritax niet of niet tijdig vrijgeeft in het LIJ voor de RvdK. Dit heeft veelal te maken met de koppeling tussen Wijz en het LIJ. Bij sommige GI's hebben ze hier in het werkproces of in het systeem oplossingen voor ingebouwd. Zij sturen er ook op dat er geen plan van aanpak wordt verstuurd zonder een Ritax. Betere sturing hierop door de GI's en het leren van de ervaringen van de andere GI's is hierbij aan te raden.

Literatuur

- [Andrews, D. A., & Bonta, J. \(2010\)](#). Rehabilitating criminal justice policy and practice. *Psychology, Public Policy, and Law*, 16(1), 39–55. <https://doi.org/10.1037/a0018362>
- Buyse, W., Petersen, A. & Nauta, O. (2022). *Toeleiding naar gedragsinterventies in de jeugdstrafrechtketen*. Den Haag/Amsterdam: WODC/DSP-groep.
- Ministerie van Justitie en Veiligheid (2020a). *Handleiding Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen voor de Raad voor de Kinderbescherming*. Den Haag.
- Ministerie van Justitie en Veiligheid (2020b). *Handleiding Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen voor de Raad voor de Kinderbescherming*. Den Haag.
- Ministerie van Justitie en Veiligheid (2022a). *Handleiding Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen voor de Raad voor de Kinderbescherming*. Den Haag.
- Ministerie van Justitie en Veiligheid (2022b). *Handleiding Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen voor de Jeugdreclassering*. Den Haag.
- Ministerie van Justitie en Veiligheid (2022c). *Plan van aanpak Ritax 2.0*. Den Haag. Intern document
- Ministerie van Justitie en Veiligheid (2022d). *Presentatie informatiesessies doorontwikkeling Ritax 2.0*. Den Haag. Intern document.
- Ministerie van Justitie en Veiligheid (2022e). *Memo monitoring Ritax 2.0*. Den Haag. Intern document.
- Ministerie van Justitie en Veiligheid (2022f). *Veel gestelde vragen over de nieuwe Ritax*. Den Haag. Intern document.
- Raad voor de Kinderbescherming (2022). *Protocol Strafzaken*. Den Haag: Raad voor de Kinderbescherming, Ministerie van Justitie & Veiligheid.
- Stals, K. (2012). *De Cirkel is Rond. Onderzoek naar succesvolle implementatie van interventies in de jeugdzorg*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Van der Ark, L.A., Van Leeuwen, J.L. & Jorgensen, T.D. (2018). *Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid LIJ*. Den Haag/Amsterdam: WODC/Universiteit van Amsterdam

Van der Put, C. E. (2021). *Normeringsonderzoek Ritax A en Ritax B van het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrecht (LIJ)*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam

Bijlage 1 Begeleidingscommissie

- ② de heer em. prof. mr. G.J. Veerman (voorzitter)
- ② mevrouw dr. C.E. van der Put, Universiteit van Amsterdam – Faculteit der Maatschappij- en Gedragswetenschappen
- ② mevrouw drs H. van Diest, Hogeschool Windesheim (tot maart 2023)
- ② de heer drs. A.W.M. Eijken Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen Directie Jeugd, Familie en Aanpak Criminaliteitsfenomenen team jeugdcriminaliteit (tot mei 2023)
- ② de heer G.H. de Goeij, Ma Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen Directie Jeugd, Familie en Aanpak Criminaliteitsfenomenen team jeugdcriminaliteit (vanaf mei 2023)
- ② mevrouw dr. L.M. van der Knaap, Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum (projectbegeleider)

Bijlage 2 Analysekamer

Stappen implementatie	Beoordelingscriterium
Verspreiding	De gebruikers van de Ritax 2.0 zijn geïnformeerd over de Ritax 2.0 en de aanpassingen
Adoptie	De gebruikers van Ritax 2.0 staan positief ten opzichte van het gebruik
Invoering	De professionals gebruiken de Ritax 2.0 zoals overeengekomen
Borging	Het gebruik van de Ritax 2.0 is geïntegreerd in de werkwijze van de raadsmedewerkers en jeugdreclassering
Determinanten	
Vernieuwing	- De gebruikers verwachten een voordeel van het gebruik van de Ritax 2.0 ten opzichte van de Ritax - De aanpassingen in de Ritax 2.0 sluiten aan bij de behoeften van de gebruikers - Het is duidelijk voor de gebruikers welke aanpassingen zijn doorgevoerd en waarom - Met de Ritax 2.0 kan het recidiverisico in kaart worden gebracht - De Ritax 2.0 wordt als gebruiksvriendelijker ervaren dan de vorige versie - De gebruikers van de Ritax 2.0 kunnen bij problemen in het gebruik terecht bij de superusers of een andere professional in het team - De Ritax 2.0 ondersteunt beter bij het adviseren van een passende strafrechtelijke interventie - De Ritax 2.0 ondersteunt bij het advies en het plan van aanpak voor het realiseren van maatregelen met betrekking tot risicobeheersing - De Ritax 2.0 helpt de professional bij het realiseren van zorg voor de jongeren als die aanvullend nodig is
Doelgroep	De superusers bij de RvdK en jeugdreclassering vervullen de rol van early adopters. Zij hebben een duidelijke rol in de implementatie van de Ritax 2.0 en nemen een rol in het ondersteunen en stimuleren van hun collega's
Organisatie	- De directie van de RvdK en jeugdreclassering heeft het besluit om de Ritax 2.0 te gebruiken genomen en dit gecommuniceerd binnen de organisatie - Het gebruik van de Ritax 2.0 wordt gestimuleerd en ondersteund door de directie en het management - Er is voldoende capaciteit om de Ritax 2.0 te gebruiken - Er is weinig personeelsverloop. - De ICT systemen ondersteunen het gebruik van de Ritax 2.0 - De kennis over het gebruik van de Ritax 2.0 is gewaarborgd in het team

Variabelen in databestand ketenregie
Type organisatie
Organisatiecode
Organisatienaam
Instrumenttype
Aanvullende kenmerken
Datum gereedgemeld
Alle items van de Ritax + scores op de items
Aantal items onbekend gescoord
Score DRP
Interventie geadviseerd

Bijlage 3 Interviewleidraad en vragenlijst

Interviewleidraad superusers RvdK

Doel onderzoek

De Ritax is onderdeel van het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ) dat is ontwikkeld voor jongeren van 12-18 jaar die met politie en justitie in aanraking komen. Het LIJ bestaat uit meerdere instrumenten voor risico- en behoeftetaxatie die in de verschillende fasen in de jeugdstrafrechtketen door de politie, Halt, de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), de Jeugdreclassering (jeugdreclassering) en de Justitiële Jeugdinrichtingen (JJl) worden gebruikt. De RvdK gebruikt de Ritax om de risico- en beschermende factoren voor crimineel gedrag en recidive in kaart te brengen en een passend strafadvies te geven. De jeugdreclassering gebruikt de Ritax voor het opstellen en evalueren van het plan van aanpak. Uitgangspunt van het LIJ is dat ketenpartners maximaal voortbouwen op informatie die al eerder in de keten is verzameld en dat de gebruikte termen voor de ketenpartners gelijk zijn en informatie-uitwisseling eenduidig en soepel verloopt.

De Ritax is in 2021 herzien en vernieuwd op basis van normeringsonderzoek op een Nederlandse onderzoeksgroep, de berekening van domeinscores en recidiverisico is aangepast en een aantal items is uit het oude instrument verwijderd, ook zijn een aantal functionaliteiten aangepast. De Ritax 2.0 is bij de RvdK en de jeugdreclassering ingevoerd in februari 2022. De beoogde doelen met de Ritax 2.0 zijn dat de Ritax vaker wordt afgenomen omdat het instrument is verkort, er vaker van de Ritax A naar Ritax B wordt verwezen, meer leerstraffen worden geadviseerd, de monitoring door de jeugdreclassering wordt vergemakkelijkt.

DSP-groep voert in opdracht van het WODC de procesevaluatie van de implementatie van de Ritax 2.0 uit. Het onderzoek wordt uitgevoerd door Wendy Buysse, Aline Petersen en Iris Struick. Het onderzoek moet antwoord geven op de volgende probleemstelling:

Hoe is de implementatie van de Ritax 2.0 verlopen en welke knelpunten zijn daarbij ervaren? Wat zijn de ervaringen van gebruikers, hoe beoordelen zij de herziene Ritax in het algemeen en hoe beoordelen zij de herziene Ritax in het gebruik bij jongeren tussen 18 en 23 jaar?

Doel van het interview

Doel van het groepsinterview is om informatie op te halen over:

- 🕒 De wijze waarop de Ritax 2.0 is geïmplementeerd.
- 🕒 De onduidelijkheden en knelpunten in de Ritax 2.0.
- 🕒 De ervaringen met het gebruik van Ritax 2.0 ten opzichte van het gebruik van de oude Ritax.
- 🕒 De beoordeling van de aanpassingen in de Ritax 2.0.

- De mate waarin de doelen met de aanpassingen in de Ritax 2.0 worden bereikt.

Op basis van dit interview stellen we een digitale vragenlijst op waarin we ervaringen breder toetsen bij gebruikers van de Ritax.

Toestemming medewerking onderzoek

Wij vinden het belangrijk dat u goed op de hoogte bent van hoe uw gegevens worden verwerkt en van uw rechten als deelnemer aan het onderzoek. Wij vragen u toestemming om deel te nemen aan het onderzoek. Als u akkoord gaat met de punten die ik zo ga opnoemen, neem ik uw akkoord op in het interviewverslag dat u voor een check op feitelijke onjuistheden krijgt toegestuurd.

- Hierbij verklaar ik deel te nemen aan het onderzoek "Procesevaluatie implementatie Ritax 2.0".
 - Ik heb de informatie gekregen over het doel van het onderzoek. Ook kon ik vragen stellen. Mijn vragen zijn voldoende beantwoord. Ik had genoeg tijd om te beslissen of ik meedoe.
 - Ik weet dat meedoen vrijwillig is. Ook weet ik dat ik op ieder moment kan beslissen om toch niet mee te doen of te stoppen met het onderzoek. Daarvoor hoef ik geen reden te geven.
 - Ik weet dat voor de uitvoering, analyse en rapportage van het onderzoek het onderzoeksteam toegang krijgt tot het gespreksverslag van dit interview. Het onderzoeksteam staat vermeld in de informatie over het onderzoek. Ik geef toestemming voor die inzage door deze personen.
 - Ik ben op de hoogte van het feit dat gegevens over mij, die van belang zijn voor het onderzoek, gebruikt worden voor publicatie. Hiermee ben ik akkoord op voorwaarde dat mijn privacy wordt gewaarborgd. Dit betekent dat ik niet door derden als persoon te herkennen ben.
 - Mijn persoonsgegevens worden na afloop van het onderzoek vernietigd. Wel blijft het gespreksverslag in geanonimiseerde vorm bewaard gedurende 20 jaar.
-

- Hoe zijn de raadsmedewerkers en meer specifiek de TID-ers geïnformeerd over de implementatie en aanpassingen aan de Ritax?
- Hebben jullie deelgenomen aan de bijscholing? Wat vonden jullie van de bijscholing?
 - In welke mate hebben de collega's uit jullie team deelgenomen aan de bijscholing? Wat hebben jullie terug gehoord over de bijscholing?
- Is voor jullie duidelijk welke aanpassingen zijn doorgevoerd en waarom? Is duidelijk welke doelen worden beoogd met de aanpassingen in de Ritax 2.0?
- Hoe is de implementatie van de Ritax 2.0 verlopen?
- In welke mate zien jullie veranderingen met betrekking tot de beoogde doelen met de Ritax 2.0? Wat is jullie indruk daarvan?
 - Wordt de Ritax vaker afgenomen?
 - Volgt uit de afname van de Ritax A vaker een Ritax B?
 - Worden vaker leerstraffen gesuggereerd en geadviseerd?

- Worden minder items als onbekend ingevuld?
- 10. Zien jullie nog andere veranderingen in het gebruik van de Ritax sinds de aanpassingen? Doen zich nog knelpunten voor in het gebruik van de Ritax 2.0.?

Interviewleidraad superusers jeugdreclassering

1. Hoe zijn de medewerkers van de jeugdreclassering en meer specifiek de superusers geïnformeerd over de implementatie en aanpassingen aan de Ritax?
 2. Hebben jullie deelgenomen aan de bijscholing? Wat vonden jullie van de bijscholing?
 - In welke mate hebben de collega's uit jullie team deelgenomen aan de bijscholing? Wat hebben jullie terug gehoord over de bijscholing?
 3. Is voor jullie duidelijk welke aanpassingen zijn doorgevoerd en waarom? Is duidelijk welke effecten worden verwacht van de aanpassingen in de Ritax 2.0?
 4. Hoe is de implementatie van de Ritax 2.0 verlopen?
 5. Wat zijn jullie ervaringen met het gebruik van de Ritax nu? Wat horen jullie terug van jullie collega's?
 - In welke mate kunnen jullie voortbouwen op de Ritax zoals ingevuld door de Raad voor de Kinderbescherming?
 - In welke mate biedt de Ritax input voor het plan van aanpak?
 - Wat zijn jullie ervaringen met gebruik van de Ritax bij jongvolwassenen (18-23 jaar)?
 6. In welke mate zien jullie de verwachte effecten van de invoering van de Ritax 2.0? Wat is jullie indruk daarvan?
 - Wordt de Ritax vaker afgenomen? In welke mate nemen jullie de Ritax af voor de evaluatie van het plan van aanpak?
 - Worden minder items als onbekend ingevuld?
 - Is het gemakkelijker om te monitoren op de risicofactoren met behulp van de Ritax 2.0?
 7. Zien jullie nog andere veranderingen in het gebruik van de Ritax sinds de aanpassingen?
 8. Doen zich nog knelpunten voor in het gebruik van de Ritax 2.0? Welke?
-

Interviewleidraad groepsinterview verdiepingsregio RvdK

1. Hoe zijn de raadsmedewerkers geïnformeerd over de implementatie en aanpassingen aan de Ritax? Wat was de rol van de TID-er en de gedragsdeskundige hierin?
2. Hebben de raadsmedewerkers deelgenomen aan de bijscholing? Wat vonden zij van de bijscholing?
3. Is duidelijk welke aanpassingen zijn doorgevoerd en waarom?
4. Hoe is de implementatie van de Ritax 2.0 verlopen? Hoe is de overgang van de Ritax 1.0 naar 2.0 verlopen?
5. Hoe ervaren jullie het werken met de Ritax 2.0? Wat gaat goed en wat kan beter? (gebruiksvriendelijkheid, formulering items en items als onbekend invullen, navigatie in LIJ, behulpzaam bij opstellen strafadvies)

6. In welke mate zien jullie de verwachte effecten van de invoering van de Ritax 2.0? Wat is jullie indruk daarvan?
 - Wordt de Ritax vaker afgenomen?
 - Volgt uit de afname van de Ritax A vaker een Ritax B?
 - Worden vaker leerstraffen gesuggereerd en geadviseerd?
 - Worden minder items als onbekend ingevuld?
7. Zien jullie nog andere veranderingen in het gebruik van de Ritax sinds de aanpassingen?
8. Welke knelpunten doen zich voor in het gebruik van de Ritax 2.0.?
9. Hebben jullie nog aanbevelingen om het gebruik van de Ritax te verbeteren?

Interviewleidraad groepsinterview verdiepingsregio jeugdreclassering

Voorstelrondje: functie en ervaring met Ritax (hoe lang en hoe vaak)

1. Op welke wijze zijn jullie geïnformeerd over de Ritax 2.0 en de aanpassingen die zijn doorgevoerd?
 - Welke informatie hebben jullie ontvangen?
 - Hebben jullie informatie gemist?
 - Wat vinden jullie van die informatie?
 - Hebben jullie deelgenomen aan de webinar?
 - Hoe worden nieuwe medewerkers geïnformeerd/geschoold in gebruik van de Ritax?
2. Hoe hebben jullie de implementatie van de Ritax 2.0 ervaren? Hoe hebben jullie de overgang van Ritax 1.0 naar Ritax 2.0 ervaren?
 - Wat ging goed?
 - Welke knelpunten deden zich voor?
3. Hoe ervaren jullie het werken met de Ritax 2.0 voor de taak van jeugdreclassering? Wat gaat goed en wat kan beter?
 - Gebruiksvriendelijkheid
 - Formulering van items en items als onbekend invullen
 - Behulpzaam bij het opstellen van plan van aanpak
 - Behulpzaam bij evalueren plan van aanpak?
 - Navigeren in LIJ systeem
 - Wat zijn redenen om items als onbekend in te vullen? Welke items worden als onbekend ingevuld
 - Welke knelpunten doen zich voor in het gebruik van de Ritax 2.0
4. Hoe ervaren jullie het werken met de Ritax 2.0 als keteninstrument? Wat gaat goed en wat kan beter?
 - In welke mate is er een Ritax B beschikbaar als jullie een jeugdreclasseringsopdracht krijgen.
 - In welke mate actualiseren jullie de Ritax van de RvdK? Wanneer wel, wanneer niet?
 - In welke mate is de informatie van de rvdK bruikbaar voor plan van aanpak? Wanneer wel, wanneer niet?
 - In welke mate is de Ritax bruikbaar voor monitoring van op de ontwikkeling van de risicofactoren?

- Wat zijn jullie ervaringen met gebruik van de Ritax bij jongvolwassenen (18-23 jaar)?
5. In welke mate zien jullie de verwachte effecten van de invoering van de Ritax 2.0? Wat is jullie indruk daarvan?
 - Wordt de Ritax vaker afgenomen? In welke mate nemen jullie de Ritax af voor de evaluatie van het plan van aanpak?
 - Worden minder items als onbekend ingevuld?
 - Is het gemakkelijker om te monitoren op de risicofactoren met behulp van de Ritax 2.0?
 6. Hoe ervaren jullie het gebruik van de Ritax bij 18 tot 23 jarigen? Wat gaat goed en wat gaat beter?
 7. Zien jullie nog andere veranderingen in het gebruik van de Ritax sinds de aanpassingen?
 8. Hebben jullie aanbevelingen om het gebruik van de Ritax te verbeteren?

Surveymonkey vragenlijst jeugdreclassering

Deze vragenlijst gaat over je ervaringen met de herziene Ritax die sinds februari 2022 wordt gebruikt. In deze vragenlijst hanteren we de term 'Ritax 2.0' om de huidige versie van de Ritax aan te duiden en 'Ritax 1.0' om de versie van voor de aanpassingen aan te duiden.

Het invullen van deze vragenlijst is geheel anoniem en de antwoorden kunnen niet tot een respondent herleid worden. In lijn met de algemene verordening gegevensbescherming (AVG) worden uw gegevens verwerkt ten behoeve van statistisch onderzoek. Er worden geen persoonsgegevens verzameld. DSP-groep rapporteert de resultaten alleen op overkoepelend niveau en beschrijft geen gegevens die tot de persoon herleidbaar zijn.

Door te starten met de vragen, ga je akkoord met deelname aan het onderzoek het opslaan en analyseren van uw gegevens.

Het invullen van deze vragenlijst kost ongeveer 10 minuten. Als je vragen hebt over deze vragenlijst, kun je terecht bij apetersen@dsp-groep.nl.

Alvast veel dank voor je medewerking.

De volgende vragen gaan over hoe je geïnformeerd bent over de Ritax 2.0 en de aanpassingen die zijn doorgevoerd.

* 1. Op welke wijze ben je geïnformeerd over de aanpassingen in de Ritax 2.0? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ N.v.t.
- ☐ Via het intranet Via de e-mail
- ☐ Via superusers
- ☐ Via de webinar van Pi Research en Van Montfoort Anders, namelijk

* 2. In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen?

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens	n.v.t.
Ik ben voorafgaand aan de implementatie voldoende geïnformeerd over de aanpassingen in de Ritax 2.0.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De aanpassingen in de Ritax 2.0 ten opzichte van de Ritax 1.0 zijn mij duidelijk.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben voldoende geïnformeerd over de doelen van de aanpassingen in de Ritax 2.0.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb de bijscholing ten behoeve van de Ritax 2.0 als nuttig ervaren.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De overgang van de Ritax 1.0 naar de Ritax 2.0 is prettig en soepel verlopen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Voor vragen over de Ritax kan ik altijd terecht bij de superuser uit mijn regio.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3. Wil je je antwoorden op de stellingen toelichten, dan kan dat hier.

De volgende stellingen gaan over hoe je het werken met de Ritax 2.0 ervaart.

* 4. De Ritax 2.0 is gebruiksvriendelijk.

- ☐ Helemaal oneens
- ☐ Oneens
- ☐ Neutraal
- ☐ Eens
- ☐ Helemaal eens

Indien je het oneens bent met deze stelling, geef dan hier aan op welke punten de Ritax niet gebruiksvriendelijk is.

* 5. De formulering van de items in de Ritax is duidelijk.

- ☐ Helemaal oneens
- ☐ Oneens
- ☐ Neutraal
- ☐ Eens
- ☐ Helemaal eens

Indien je het oneens bent met deze stelling, geef dan hier aan welke items of groep van items niet duidelijk zijn geformuleerd.

6. Het is eenvoudig om in en uit het LIJ systeem te navigeren, bijvoorbeeld bij het openen en sluiten van een Ritax formulier.

- ☐ Helemaal oneens
- ☐ Oneens
- ☐ Neutraal
- ☐ Eens
- ☐ Helemaal eens

Indien je het oneens bent met deze stelling, geef dan hier aan welke knelpunten je ervaart.

* 7. De volgende stellingen gaan over hoe je het werken met de Ritax 2.0 ervaart.

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens	n.v.t.
De Ritax is behulpzaam bij het opstellen van het plan van aanpak.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De Ritax is behulpzaam bij het evalueren van het plan van aanpak.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het gebruik van de Ritax wordt gestimuleerd door mijn manager.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De volgende stellingen gaan over het gebruik van de Ritax als keteninstrument. Kruis aan wat van toepassing is voor de cliënten waar jij het afgelopen jaar bij betrokken was.

* 8. Er is een Ritax B beschikbaar van de RvdK als ik de zaak krijg toegewezen.

- ☐ Altijd
- ☐ Bijna altijd
- ☐ Soms
- ☐ Bijna nooit
- ☐ Nooit

In welke situaties is er geen Ritax B beschikbaar?

* 9. Ik actualiseer de Ritax die is ingevuld door de RvdK voor het opstellen van het plan van aanpak

- ☐ Altijd
- ☐ Bijna altijd
- ☐ Soms
- ☐ Bijna nooit
- ☐ Nooit

Wanneer actualiseer je de Ritax B niet?

* 10. Ik kan goed gebruik maken van de Ritax die is ingevuld door de RvdK voor het opstellen van mijn plan van aanpak.

- ☐ Altijd
- ☐ Bijna altijd
- ☐ Soms
- ☐ Bijna nooit
- ☐ Nooit

Indien die niet het geval is: welke knelpunten ervaar je daarbij?

* 11. Ik actualiseer de Ritax als ik een evaluatie van mijn plan van aanpak maak.

- ☐ Altijd
- ☐ Bijna altijd
- ☐ Soms
- ☐ Bijna nooit
- ☐ Nooit

* 12. De Ritax is goed bruikbaar voor het monitoren van de ontwikkeling op de risicofactoren.

- ☐ Helemaal oneens
- ☐ Oneens
- ☐ Neutraal
- ☐ Eens
- ☐ Helemaal eens

Wil je je antwoord op deze vraag toelichten?

De volgende vragen gaan specifiek in op items die je als onbekend invult.

* 13. Wat zijn redenen om items als onbekend in te vullen? (meerdere antwoorden mogelijk)

- De formulering van het item is niet duidelijk Het item is niet van toepassing op de jongere De jongere is een ontkennende verdachte.
- De jongere en/of ouders geven geen informatie over het item Er is geen informatie beschikbaar in het dossier over het item.
- Ik heb onvoldoende tijd om meer informatie op te vragen over het item.
- Het onderwerp van het item is nog niet relevant in de fase van de begeleiding De raad voor de kinderscherming heeft dit item als onbekend ingevuld.
- Overige, namelijk.....

14. Bij welke items vul je vaak onbekend in?

De volgende vragen gaan over het gebruik van de Ritax bij jongeren tussen de 18 en 23 jaar.

* 15. Ik maak een Ritax B aan bij een jongere tussen de 18 en 23 jaar.

- Altijd
- Bijna altijd
- Soms
- Bijna nooit
- Nooit

Wanneer maak je geen Ritax B aan?

* 16. De Ritax is goed bruikbaar bij jongeren tussen de 18 en 23 jaar.

- Helemaal oneens
- Oneens
- Neutraal
- Eens
- Helemaal eens

In de volgende vragen kan je algemene knelpunten en verbeterpunten toelichten.

17. Wat vind je zelf de verbeterpunten van de Ritax 2.0 ten opzichte van de Ritax 1.0?

18. Welke knelpunten ervaar je nu bij het gebruik van de Ritax?

Tot slot nog enkele algemene vragen die van belang zijn voor de analyse van de gegevens.

* 19. In welke regio ben je werkzaam?

* 20. Hoeveel jaar heb je ervaring met de Ritax?

- ☐ 0-1 jaar
- ☐ 2-3 jaar
- ☐ 4-5 jaar
- ☐ 6-10 jaar
- ☐ Meer dan 10 jaar

* 21. Hoe vaak vul je een Ritax in?

- ☐ Wekelijks
- ☐ Maandelijks
- ☐ Een keer in een per paar maanden
- ☐ Minstens 1x per jaar
- ☐ Niet of nauwelijks

Surveymonkey vragenlijst Rvdk

Deze vragenlijst gaat over je ervaringen met de herziene Ritax die sinds februari 2022 wordt gebruikt. In deze vragenlijst hanteren we de term 'Ritax 2.0' om de huidige versie van de Ritax aan te duiden en 'Ritax 1.0' om de versie van voor de aanpassingen aan te duiden.

Het invullen van deze vragenlijst is geheel anoniem en de antwoorden kunnen niet tot een respondent herleid worden. In lijn met de algemene verordening gegevensbescherming (AVG) worden uw gegevens verwerkt ten behoeve van statistisch onderzoek. Er worden geen persoonsgegevens verzameld. DSP-groep rapporteert de resultaten alleen op overkoepelend niveau en beschrijft geen gegevens die tot de persoon herleidbaar zijn.

Door te starten met de vragen, ga je akkoord met deelname aan het onderzoek het opslaan en analyseren van uw gegevens.

Het invullen van deze vragenlijst kost ongeveer 10 minuten. Als je vragen hebt over deze vragenlijst, kun je terecht bij apetersen@dsp-groep.nl.

Alvast veel dank voor je medewerking.

Informatie over de Ritax De volgende vragen gaan over hoe je geïnformeerd bent over de Ritax 2.0 en de aanpassingen die zijn doorgevoerd.

* 1. Op welke wijze ben je geïnformeerd over de aanpassingen in de Ritax 2.0? (meerdere antwoorden mogelijk) Als je de invoering van de Ritax 2.0 niet hebt meegemaakt kunt je n.v.t. aankruisen

- ☐ N.v.t.
- ☐ Via het Professioneel Platform Via de e-mail
- ☐ Via superusers
- ☐ Via de webinar van Pi Research en Van Montfoort Anders, namelijk

* 2. In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen? Als je de invoering van de Ritax 2.0 niet hebt meegemaakt kunt je n.v.t. aankruisen

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens	n.v.t.
Ik ben voorafgaand aan de implementatie voldoende geïnformeerd over de aanpassingen in de Ritax 2.0.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De aanpassingen in de Ritax 2.0 ten opzichte van de Ritax 1.0 zijn mij duidelijk.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben voldoende geïnformeerd over de doelen van de aanpassingen in de Ritax 2.0.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb de bijscholing ten behoeve van de Ritax 2.0 als nuttig ervaren.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De overgang van de Ritax 1.0 naar de Ritax 2.0 is prettig en soepel verlopen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Voor vragen over de Ritax kan ik altijd terecht bij de superuser uit mijn regio.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3. Indien je je antwoorden op een van de stellingen wil toelichten, dan kan dit hier:

Ervaringen met de Ritax 2.0

De volgende stellingen gaan over hoe je het werken met de Ritax 2.0 ervaart.

* 4. De Ritax is gebruiksvriendelijk

- ☐ Helemaal oneens
- ☐ Oneens
- ☐ Neutraal
- ☐ Eens
- ☐ Helemaal eens

Indien je het oneens bent met deze stelling, geef dan hier aan op welke punten de Ritax niet gebruiksvriendelijk is.

* 5. De formulering van de items in de Ritax is duidelijk

- ☐ Helemaal oneens
- ☐ Oneens
- ☐ Neutraal
- ☐ Eens
- ☐ Helemaal eens

Indien je het oneens bent met deze stelling, geef dan hier aan welke items of groep van items niet duidelijk zijn geformuleerd.

* 6. De Ritax is behulpzaam bij het schrijven van het strafadvies

- ☐ Helemaal oneens
- ☐ Oneens
- ☐ Neutraal
- ☐ Eens
- ☐ Helemaal eens

* 7. Het gebruik van de Ritax wordt gestimuleerd door mijn manager.

- ☐ Helemaal oneens
- ☐ Oneens
- ☐ Neutraal
- ☐ Eens
- ☐ Helemaal eens

* 8. Het is eenvoudig om in en uit het LIJ systeem te navigeren, bijvoorbeeld bij het openen en sluiten van een Ritax formulier.

- ☐ Helemaal oneens
- ☐ Oneens
- ☐ Neutraal
- ☐ Eens
- ☐ Helemaal eens

Indien je het oneens bent met deze stelling, geef dan hier aan welke knelpunten u ervaart.

* 9. Op basis van de Ritax 2.0. krijg ik vaker een suggesties van het LIJ voor een leerstraf dan voorheen met de Ritax 1.0. Als je geen ervaring hebt met de Ritax 1.0 kun je n.v.t. aankruisen.

- ☐ Helemaal oneens
- ☐ Oneens
- ☐ Neutraal
- ☐ Eens
- ☐ Helemaal eens
- ☐ N.v.t.

10. Wat zijn redenen om items als onbekend in te vullen? (meerdere antwoorden mogelijk):

- ☐ Formulering van het item is niet duidelijk Item is niet van toepassing op de jongere De jongere is een ontkennende verdachte.
- ☐ De jongere en/of ouders geven geen informatie over het item Er is geen informatie beschikbaar in het dossier over het item.
- ☐ Ik heb onvoldoende tijd om meer informatie op te vragen over het item.
- ☐ Anders, namelijk.....

11. Welke items van de Ritax 2.0 vul je vaak onbekend in?

12. Wat vind je verbeterpunten van de Ritax 2.0 ten opzichte van de Ritax 1.0?

13. Welke knelpunten ervaar je bij het gebruik van de Ritax 2.0?

Algemene vragen

Tot slot nog enkele algemene vragen die van belang zijn voor de analyse van de gegevens

* 14. Op welke locatie van de RvdK ben je werkzaam?

- ☐ Alkmaar
- ☐ Almelo
- ☐ Amsterdam
- ☐ Arnhem
- ☐ Breda
- ☐ Den Haag
- ☐ Eindhoven
- ☐ Groningen
- ☐ Haarlem
- ☐ Leeuwarden
- ☐ Lelystad
- ☐ Maastricht
- ☐ Middelburg
- ☐ Roermond
- ☐ Rotterdam
- ☐ Den Bosch
- ☐ Utrecht
- ☐ Zwolle

* 15. Hoeveel jaar ervaring heb je met de Ritax?

- 0-1 jaar
- 2-3 jaar
- 4-5 jaar
- 6-10 jaar
- Meer dan 10 jaar

* 16. Hoe vaak vul je een Ritax in?

- Wekelijks
- Maandelijks
- Een keer in een per paar maanden
- Minstens 1x per jaar
- Niet of nauwelijks

Bijlage 4 Tabellen gebruik Ritax RvdK

Tabel B4.1 Aantal Ritax A en B in 2021 en 2022

Regio	N 2021	Ritax A	Ritax B	N 2022 ¹	Ritax A	Ritax B
Alkmaar	385	39%	61%	244	37%	63%
Almelo	208	54%	46%	181	52%	48%
Amsterdam	471	42%	58%	420	40%	60%
Arnhem	813	54%	46%	605	51%	49%
Breda	464	50%	50%	426	51%	49%
Den Haag	708	40%	60%	796	34%	66%
Eindhoven	227	44%	56%	250	47%	53%
Groningen	367	57%	43%	281	55%	45%
Haarlem	350	49%	51%	183	48%	52%
Leeuwarden	228	66%	34%	278	55%	45%
Lelystad	377	55%	45%	339	53%	47%
Maastricht	285	46%	54%	224	43%	57%
Middelburg	165	52%	48%	174	53%	47%
Roermond	241	51%	49%	262	44%	56%
Rotterdam	1430	47%	53%	1261	48%	52%
's-Hertogenbosch	162	46%	54%	179	60%	40%
Utrecht	734	51%	49%	500	48%	52%
Zwolle	259	53%	47%	218	42%	58%
Totaal	7.874	49%	51%	6.821	47%	53%

Tabel B4.2 Beoordeling van de informatie over de Ritax 2.0 door de raadsonderzoekers

Stellingen	Helemaal eens	Eens	Neutraal	Oneens	Helemaal oneens	N.v.t.	Totaal
Ik ben voorafgaand aan de implementatie voldoende geïnformeerd over de aanpassingen in de Ritax 2.0 (N=36)	17%	39%	19%	3%	3%	19%	100%
De aanpassingen in de Ritax 2.0 ten opzichte van de Ritax 1.0 zijn mij duidelijk (N=36)	19%	47%	6%	11%	3%	14%	100%
Ik ben voldoende geïnformeerd over de doelen van de aanpassingen in de Ritax 2.0 (N=35)	14%	43%	14%	11%	-	17%	100%
Ik heb de bijscholing ten behoeve van de Ritax 2.0 als nuttig ervaren (N=36)	11%	31%	17%	-	-	42%	100%
De overgang van de Ritax 1.0 naar de Ritax 2.0 is prettig en soepel verlopen (N=36)	19%	50%	3%	8%	-	19%	100%
Voor vragen over de Ritax kan ik altijd terecht bij de superuser uit mijn regio (N=35)	26%	46%	11%	9%	3%	6%	100%

Tabel B4.3 Beoordeling van gebruik van de Ritax door RvdK

	Helemaal eens	Eens	Neutraal	Oneens	Helemaal oneens	N.v.t.	Totaal
De Ritax is gebruiksvriendelijk	3%	45%	32%	19%	-	-	100%
De formulering van de items in de Ritax is duidelijk	3%	71%	19%	3%	3%	-	100%
De Ritax is behulpzaam bij het schrijven van het strafadvies	13%	77%	10%	-	-	-	100%
Het gebruik van de Ritax wordt gestimuleerd door mijn manager	16%	39%	29%	10%	6%	-	100%
Het is eenvoudig om in en uit het LIJ systeem te navigeren, bijvoorbeeld bij het openen en sluiten van een Ritax formulier	16%	48%	13%	23%	-	-	100%
Op basis van de Ritax 2.0. krijg ik vaker een suggesties van het LIJ voor een leerstraf dan voorheen met de Ritax 1.0	-	6%	48%	16%	3%	26%	100%

Bijlage 5 Items onbekend in Ritax B

Mate waarin items als onbekend zijn ingevuld in de Ritax 2.0 in 2022 (N=3632) en genoemd in de interviews of vragenlijst

		Onbekend nieuwe cijfers	Genoemd in vragenlijst of interviews
Domein gezin			
1.1a	Huidige Woonsituatie	0%	
1.1b	Huidige Woonsituatie Gezin	0%	
1.2	Tehuis Verleden	3%	
1.3a	Ouderlijk Toezicht	2%	
1.3b	Praten Over Online Gedrag	23%	X
1.3b	Toezen Regels Online	4%	
1.4a	Regels	2%	
1.4b	Naleving	1%	
1.5	Gehoorzaamheid	2%	
1.6	Bestraffing Ongewenst Gedrag	11%	X
1.7	Problemen Vader Huidig Justitie	21%	X
1.7	Problemen Moeder Huidig Justitie	18%	X
1.7	Problemen Overig Huidig Justitie	15%	X
1.8	Goede Band Verzorgers Bewoners	3%	
1.9	Ooit Uit Huis Geplaatst	3%	
1.10	Weggelopen Uit huis gezet	8%	
1.11	Kinderbeschermingsmaatregel	3%	
1.12	Problemen Vader Bij Opgroeien Justitie	32%	X
1.12	Problemen Moeder Bij Opgroeien Justitie	24%	X
1.12	Problemen Overig Bij Opgroeien Justitie	23%	X
1.13	Houding Ouders	6%	
1.14	Opleidingsniveau Vader	66%	X
1.15	Opleidingsniveau Moeder	58%	X
1.15	Beroepsniveau Vader	51%	X
1.15	Beroepsniveau Moeder	38%	X
1.16	Financiële Middelen Gezin	13%	X
1.17	Problemen Vader Huidig	18%	
1.17	Problemen Moeder Huidig	16%	
1.18	Ondersteunend Netwerk	11%	
1.19	Conflicten Gezinsleden	10%	
1.20	Beloning Gewenst Gedrag	22%	X
Domein school			
2.1-2.2	Dagbesteding Jongere	3%	
2.3	Schooldiploma Behaald	2%	
2.4a	Schoolsituatie	3%	
2.4b	Schoolsituatie Laatste Opleiding	2%	
2.4c	Schoolsituatie Reden Niet Op School	3%	
2.5	Hecht Belang Onderwijs	4%	
2.6	Ingeschreven School Type	2%	
2.7a	Speciaal Onderwijs LGF	2%	
2.7b	Speciaal Onderwijs Vanwege	0%	
2.8	School Prestaties	16%	X

2.9a	Gedrag Afgelopen 6 Maanden	7%	
2.9b	Gedrag Afgelopen 6 Maanden Acties	0%	
2.10	Spijbelen	6%	
2.11	Verwijderd Les Afgelopen 6 Maanden	17%	
2.12a	Schorsing Afgelopen 6 Maanden	11%	
2.12b	Leeftijd Eerste Schorsing	1%	
2.13	Schooldiploma	14%	
Domein vrije tijd			
3.1	Vrijtijdsbesteding Buiten Vereniging	4%	
3.2	Problematische Vrijtijdsbesteding	3%	
3.3a	Online Tijdsbesteding	23%	X
3.3b	Online Activiteiten	2%	
3.3c	Online Problemen Door Veelvuldig Gebruik	8%	
3.4	Baanbehoud	11%	
3.5	Huidige Baaninteresse	8%	
3.6	Oordeel Jeugdige Financiële Situatie	20%	X
3.7	Manier Jeugdige Geld Omgaan	35%	X
3.8	Online Ongeremdheid	4%	
Domein relaties			
4.1a	Vrienden	5%	
4.1b	Verschil Contacten Online Offline	0%	X
4.1c	Contacten Alleen Online	4%	X
4.2	Bewonderen Imiteren	9%	
4.3	Weerstand Antisociaal	8%	
4.4	Positieve Relaties	20%	
4.5	Sociale Binding	13%	
4.6	Is Gepest	31%	X
4.7	Heeft Gepest	33%	X
Domein alcohol, drugsgebruik en gokken			
5.1a	Frequentie Alcoholgebruik	7%	
5.1b	Alcoholgebruik Mate Van	4%	
5.2a	Frequentie Drugsgebruik	6%	
5.2b	Drugsgebruik Mate Van	7%	
5.3a	Gokgedrag	10%	
5.3b	Gokgedrag Waar	0%	
Domein geestelijke gezondheid			
6.1	Verstandelijke Beperking	31%	X
6.2a	Psychische Problemen	5%	X als nog een onderzoek NIPF loopt
6.2b	Stoornissen	0%	
6.2c	Medicatie Voorgeschreven	2%	
6.3	Behandeling Psycholoog	3%	
6.4	Stemming	4%	
6.5	Automutilatie	9%	
6.6	Gevaarlijke Dingen Vroeger	22%	X
6.7	Suicidale Gedachten	9%	
6.8a	Verwaarlozing	9%	
6.8b	Verwaarlozing Signalen	2%	
6.9a	Mishandeling Lichamelijk	11%	
6.9b	Mishandeling Lichamelijk Signalen	2%	
6.10a	Emotionele Mishandeling	1%	
6.10b	Emotionele Mishandeling Signalen	1%	

6.11	Getuige Huislijk Geweld	12%	X
6.12	Geweld Buiten Gezin	12%	
6.13a	Mishandeling Seksueel	13%	X
6.13b	Mishandeling Seksueel Signalen	1%	
Domein houding			X in algemene zin
7.1	Accepteert Verantwoordelijkheid	5%	
7.2	Respect Eigendom	8%	
7.3	Attitude Autoriteit	4%	
7.4	Kennis Van Digitale Wereld	2%	
7.5	Motief Delict	25%	X bij ontkennende verdachten
7.6	Denkfouten	9%	X
7.7	Empathie	16%	
7.8	Morele Ontwikkeling	13%	X
7.9	Regels En Omgangsvormen	12%	
7.10	Toekomstbeeld	10%	
7.11	Voldoen Aan Maatregel	11%	
Domein agressie			
8.1	Conflicten Oplossen Verbaal	6%	
8.2	Conflicten Oplossen Fysiek	5%	
8.3	Gewelddadig Gedrag	0%	
8.4	Seksueel Gedrag	0%	
8.5	Alternatieven Agressie	9%	X
8.6	Interpretatie Intentie Gedrag	20%	
Domein vaardigheden			X in algemene zin
9.1	Probleem Oplossing	8%	
9.2	Impulsiviteit	5%	
9.3	Vaardigheden Anderen Beheersing Gebruik	6%	
9.4	Vaardigheden Situaties Beheersing Gebruik	9%	
9.5	Vaardigheden Seksueel Gebied	1%	
9.6	Oorzaak Gevolg	8%	
9.7	Externe Triggers	15%	X

Bron: Rvdk

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 410
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl
KvK 33176766
www.dsp-groep.nl

DSP-groep is een onafhankelijk bureau voor onderzoek, advies en management, gevestigd aan de IJ-oever in Amsterdam. Sinds de oprichting van het bureau in 1984 werken wij veelvuldig in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook voor maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal of lokaal niveau. Het bureau bestaat uit 40 medewerkers en een groot aantal freelancers.

Dienstverlening

Onze inzet is vooral gericht op het ondersteunen van opdrachtgevers bij het aanpakken van complexe beleidsvraagstukken binnen de samenleving. We richten ons daarbij met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van zo'n vraagstuk. In dit kader kunnen we bijvoorbeeld een onderzoek doen, een registratie- of monitorsysteem ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of (tijdelijk) het management van een project of organisatie voeren.

Expertise

Onze focus richt zich met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van een vraagstuk. Wij hebben o.a. expertise op het gebied van transitie in het sociaal domein, kwetsbare groepen in de samenleving, openbare orde & veiligheid, wonen, jeugd, sport & cultuur.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers.



[Typ hier]

